

მიგრაციის საქართველოს ორგანიზაცია (IOM)

EU-ის მიერ დაფინანსებული პროექტი მიზნობრივი ინიციატივა
– საქართველოსთვის “ქართველი დაბრუნებული მიგრანტების
რეინტეგრაციისა და ევროკავშირისა და საქართველოს შორის
დადებული რეაღმისიის ხელშეკრულების განხორციელების
მხარდასაჭერად (TIG)

სამუშაო ძალაზე დამსაქმებელთა მოთხოვნა 2011 წელს ჩატარებული კვლევის ანგარიში

თბილისი

2012

შ ი ნ ა ა რ ს ი

შესავალი	3
1. კვლევის მეთოდოლოგია და ორბანიზაცია	5
2. კვლევის ძირითადი შედეგები	11
2.1. გამოკვლეული ორბანიზაციების ძირითადი მახასიათებლები	11
2.2. ბიზნესის განვითარების ტენდენციები	15
2.3. აღამიანური რესურსები	31
2.4. სამუშაო ძალაზე კერძოკმტიული მოთხოვნა	47
2.5. საქართველოში დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმების თავისებურებები	56
დასკვნები და რეკომენდაციები	66
დ ა ნ ა რ თ ე ბ ი	73
დანართი 1. პროფესიები, რომელთა კადრების მოძიება დამსაქმებლებისათვის პრობლემატურია, რეგიონების მიხედვით	73
დანართი 2. დამსაქმებელთა მოთხოვნა სამუშაო ძალაზე პროფესიებისა და რეგიონების მიხედვით	85

შესავალი

პროექტი „მიზნობრივი ინიციატივა – საქართველო“ (TIG) ხორციელდება ევროკავშირის დაფინანსებით, საქართველოსა და ევროკავშირს შორის დადებული რეადმისიის ხელშეკრულების მხარდასაჭერად. მისი მიზანია არალეგალური მიგრაციის აღკვეთა, ლეგალური მიგრაციისა და საქართველოში დაბრუნებული მიგრანტების რეინტეგრაციის მხარდაჭერა.

კვლევები ადასტურებს, რომ საქართველოდან შრომითი ემიგრაციის განმაპირობებელი ფაქტორები ძირითადად ეკონომიკური ბუნებისაა (უმუშევრობა და დასაქმებიდან მიღებული შემოსავლების სიმცირე). შესაბამისად, არალეგალური მიგრაციის შემცირება და სამშობლოში დაბრუნებული მიგრანტების სოციალური და ეკონომიკური რეინტეგრაცია დიდწილად მათი დასაქმების შესაძლებლობების გაზრდაზე არის დამოკიდებული. ამ თვალსაზრისით უაღრესად მნიშვნელოვანია დაბრუნებულ მიგრანტთა ინფორმირება საქართველოს შრომის ბაზარზე არსებული ვითარების, სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის ტენდენციების შესახებ. ასეთი ტიპის ინფორმაცია წარმოადგენს დაბრუნებული მიგრანტების პროფესიული სწავლებისა და დასაქმების პროგრამების ეფექტიანად განხორციელების წინაპირობას. იგი ასევე მნიშვნელოვანია ცირკულარული მიგრაციის მართვისათვის.

საქართველოში შრომის ბაზარზე არსებული სიტუაციის შესახებ ოფიციალური ინფორმაცია უაღრესად მწირია და შემოიფარგლება რამდენიმე ძირითადი სტატისტიკური მაჩვენებლის პერიოდული (წელიწადში ერთხელ) გამოქვეყნებით. მსგავსი ინფორმაცია რეგიონულ დონეზე კიდევ უფრო მწირია.

საქართველოში სამუშაო ძალაზე დამსაქმებელთა მოთხოვნის, ასევე სამუშაო ძალის მიწოდების კვლევა სახელმწიფო სტრუქტურების მხრიდან, სამწუხაროდ, არ ხდება. შესაბამისად, არ არსებობს სისტემატიზებული ინფორმაცია, თუ რა პროფესიის კადრებზეა მოთხოვნა, რომელი სპეციალობის კადრებია დეფიციტური, რა ტენდენციებია მოსალოდნელი შრომის ბაზარზე და ა.შ. აღნიშნული ინფორმაციული ვაკუუმის შევსებას ცდილობენ სხვადასხვა საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციები (IOM, USAID, UNDP, GIZ, NRC და სხვ). ამ სფეროში განსაკუთრებით აქტიურია მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია (IOM), რომელმაც 2007-2011 წლებში საქართველოს ეროვნული მეურნეობის, ცალკეული ტერიტორიული

ერთეულების, ეკონომიკური საქმიანობის სხვადასხვა სფეროს მასშტაბით სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის შესასწავლად 7 კვლევა ჩატარა. 2011 წელს სპეციალური კვლევა მიემდინა საქართველოს შრომის ბაზარზე სამუშაო ძალის მიწოდების შესწავლასაც (აღნიშნული კვლევების ანგარიშები შეგიძლიათ იხილოთ ვებ-გვერდებზე: www.iom.ge; www.jcp.ge). მაგრამ ასეთი კვლევების საჭიროება კვლავ დიდია, ვინაიდან შრომის ბაზარზე მოთხოვნა უაღრესად დინამიურია. უფრო მეტიც, მსგავსი კვლევების სისტემატურად ჩატარებისა და ერთიანი ინფორმაციული ბაზის შექმნის გარეშე, ძნელია სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის პროგნოზირება. ამის გარეშე კი შეუძლებელია პროფესიული განათლებისა და სწავლების შრომის ბაზარზე ორიენტაციის გაძლიერება და ეფექტიანობის გაზრდა.

სწორედ ამიტომ ევროკავშირის პროექტი „მიზნობრივი ინიციატივა – საქართველო“ (TIG) რეგიონული შრომის ბაზრებისა და დამსაქმებელთა მოთხოვნების უკეთ გასაცნობად ითვალისწინებს სპეციალური კვლევის ჩატარებას საქართველოს ოთხ რეგიონში:

1. ქ. თბილისი და მცხეთა-მთიანეთის მიმდებარე ტერიტორია;
2. ქ. რუსთავი და ქვემო ქართლის მიმდებარე ტერიტორია;
3. ქ. ქუთაისი და იმერეთის მიმდებარე ტერიტორია;
4. ქ. ზუგდიდი და სამეგრელოს მიმდებარე ტერიტორია.

წინამდებარე ანგარიშში ასახულია ჩამოთვლილ რეგიონებში IOM-ის მიერ 2011 წლის ივნის-ოქტომბერში ორგანიზებული კვლევის შედეგები.

1. კვლევის მეთოდოლოგია და ორბანიზაცია

პროექტის „მიზნობრივი ინიციატივა – საქართველო“ (TIG) ინტერესებიდან გამომდინარე, *კვლევის ძირითადი მიზანი* იყო საქართველოს ოთხ რეგიონში (1. ქ. თბილისი და მცხეთა-მთიანეთის მიმდებარე ტერიტორია; 2. ქ. რუსთავი და ქვემო ქართლის მიმდებარე ტერიტორია; 3. ქ. ქუთაისი და იმერეთის მიმდებარე ტერიტორია; 4. ქ. ზუგდიდი და სამეგრელოს მიმდებარე ტერიტორია) სამუშაო ძალაზე დამსაქმებელთა მოთხოვნის შესწავლა და იმ ფაქტორების კვლევა, რომლებიც გავლენას ახდენენ ბიზნესის განვითარებასა და სამუშაო ადგილების შექმნაზე. კვლევის ერთ-ერთ ძირითად მიზანს წარმოადგენდა ასევე სამშობლოში დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმების სფეროში არსებული ვითარებისა და მათდამი დამსაქმებელთა დამოკიდებულების შესწავლა.

კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, შესასრულებელი *სამუშაოები დაიგეგმა და განხორციელდა ოთხ ეტაპად:*

- I. მოსამზადებელი სამუშაოები;
- II. საველე სამუშაოები;
- III. კვლევის შედეგების დამუშავება და მონაცემთა კომპიუტერული ბაზის ფორმირება;
- IV. კვლევის შედეგების ანალიზი და ანგარიშის მომზადება.

ცალკეულ ეტაპზე შესრულდა შემდეგი სამუშაოები:

I ეტაპი: მოსამზადებელი სამუშაოები (შესრულების პერიოდი: 2011 წლის ივნის-აგვისტო):

ა) კვლევის მეთოდური მასალების მომზადება. კერძოდ, შემუშავდა:

- ✓ კითხვარი 1 – სამეწარმეო სექტორის დამსაქმებელთათვის;
- ✓ კითხვარი 2 – სახელმწიფო სექტორის დამსაქმებელთათვის;
- ✓ ვაკანსიის განაცხადის ფორმა;
- ✓ ინსტრუქცია ინტერვიუებისათვის;
- ✓ ინსტრუქცია კვლევის ადგილობრივი კოორდინატორებისათვის;
- ✓ წერილი დამსაქმებლებისათვის;
- ✓ გამოკვლევულ საწარმოთა აღრიცხვის ფორმა და წესი;
- ✓ ინტერვიუერთა მიერ შესრულებული სამუშაოების აღრიცხვის ფორმა და წესი;
- ✓ გამოსაკვლევი ობიექტების შერჩევის კრიტერიუმები;
- ✓ ინტერვიუერთა შერჩევის კრიტერიუმები.

ბ) საქართველოში მოქმედი საწარმოების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება და სტრატეგიკაცია რეგიონებისა და ადმინისტრაციული ერთეულების მიხედვით:

- ✓ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურიდან მოპოვებული იქნა მონაცემები (ერთიანი სია) 2011 წლის 1 აპრილის მდგომარეობით საქართველოში მოქმედი საწარმოებისა და ორგანიზაციების შესახებ;

✓ მოქმედი საწარმოების ერთიანი სიიდან ამოირჩა და დაჯგუფდა საწარმოები იმ ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით, სადაც, პროექტის თანახმად, უნდა ჩატარებულიყო გამოკვლევა. ესენია:

- ქ. თბილისი (მუნიციპალიტეტები: გლდანი, დიდუბე, ვაკე, ისანი, მთაწმინდა, კრწანისი, ძველი თბილისი, ნაძალადევი, საბურთალო, სამგორი, ჩუღურეთი) და მცხეთა-მთიანეთის მიმდებარე ტერიტორია (ქ. მცხეთა და მცხეთის მუნიციპალიტეტი; დაბა თიანეთი და თიანეთის მუნიციპალიტეტი);
- ქ. რუსთავი და ქვემო ქართლის მიმდებარე ტერიტორია (ქ. გარდაბანი და გარდაბნის მუნიციპალიტეტი; ქ. მარნეული და მარნეულის მუნიციპალიტეტი);
- ქ. ქუთაისი და იმერეთის მიმდებარე ტერიტორია (ქ. სამტრედია და სამტრედიის მუნიციპალიტეტი; ქ. ზესტაფონი და ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი; ქ. ჭიათურა და ჭიათურის მუნიციპალიტეტი; ქ. წყალტუბო და წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი; ქ. ტყიბული და ტყიბულის მუნიციპალიტეტი);
- ქ. ზუგდიდი და სამეგრელოს მიმდებარე ტერიტორია (ქ. ზუგდიდი და ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი; ქ. ფოთი; ქ. ხობი და ხობის მუნიციპალიტეტი; ქ. სენაკი და სენაკის მუნიციპალიტეტი).

გ) გამოსაკვლევი ობიექტების შერჩევა მათი ზომისა და საქმიანობის სფეროების მიხედვით:

- ✓ ცალკეული ქალაქისა და მუნიციპალიტეტის მიხედვით საწარმოების შესარჩევად მოხდა მათი სტრატეგიკაცია ჯერ ზომის (მომუშავეთა რაოდენობის მიხედვით), შემდეგ კი საქმიანობის სფეროების მიხედვით;
- ✓ ზომის მიხედვით დაჯგუფებული საწარმოებიდან ამოირჩა ყველა მსხვილი (100 კაცზე მეტი მომუშავეთ) და საშუალო სიდიდის (20-დან 100 კაცამდე მომუშავეთ) საწარმო; ყველა ქალაქსა და მუნიციპალიტეტში, ქ. თბილისის გარდა, სრულად შეირჩა ასევე საწარმოები 11-დან 20 კაცამდე მომუშავეთ. შერჩევისას ასეთი დიფერენცირებული მიდგომა განაპირობა იმ ფაქტმა, რომ რეგიონებში, ქ. თბილისისაგან განსხვავებით, მცირეა საწარმოთა რაოდენობა 10 კაცზე მეტი მომუშავეთ. ქ. თბილისში 11-დან 20 კაცამდე და 5-დან 10 კაცამდე მომუშავეთ საწარმოების ამორჩევისას

მხედველობაში იქნა მიღებული მათი საერთო რაოდენობა და განაწილება საქმიანობის სფეროების მიხედვით. საწარმოების შერჩევისას მხედველობაში იქნა მიღებული მოთხოვნა, რომ კვლევის არეალში მოხვედრილიყო ეკონომიკური საქმიანობის ყველა სფეროს საწარმო იმ რაოდენობით, რომ დაცული ყოფილიყო რეპრეზენტატულობის პრინციპი. მსგავსი მიდგომა განხორციელდა ასევე რეგიონებში საწარმოების შერჩევისას, სადაც მომუშავეთა რაოდენობა 5-10 კაცი და 5 კაცზე ნაკლები იყო. საწარმოები, სადაც მომუშავეთა რაოდენობა 3 კაცზე ნაკლებს შეადგენდა, შერჩევის არეალში არ მოხვდა, ვინაიდან სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის თვალსაზრისით ასეთი ტიპის ორგანიზაციები, როგორც წესი, ნაკლებად დინამიურია.

✓ ამორჩეული საწარმოების რაოდენობის განსაზღვრისას მხედველობაში იქნა მიღებული ის გარემოებაც, რომ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ მოწოდებულ მოქმედ საწარმოთა სიაში, ტრადიციულად, დიდია ისეთ საწარმოთა რაოდენობა, რომლებიც ფაქტობრივად აღარ ფუნქციონირებენ¹. აღნიშნულის გათვალისწინებით, თავდაპირველად ამორჩეულ საწარმოთა რაოდენობა თითქმის 2-ჯერ აღემატებოდა გამოსაკვლევი ობიექტების დაგეგმილ რაოდენობას (2000-2200 ობიექტი) და შეადგინა 3950 საწარმო. კვლევის მომდევნო ეტაპზე, ადგილობრივი კოორდინატორებისა და ინტერვიუერების მონაწილეობით, დაზუსტდა მოცემულ ტერიტორიაზე ფაქტობრივად ფუნქციონირებადი საწარმოების სია, საიდანაც, ზემოაღნიშნული კრიტერიუმების გათვალისწინებით, განხორციელდა გამოსაკვლევი საწარმოთა საბოლოო შერჩევა.

დ) **კვლევის ადგილობრივ კოორდინატორთა შერჩევა და ინსტრუქტაჟი:** კვლევის ხელმძღვანელის მიერ ქ. თბილისში შეირჩა ორი, დანარჩენ რეგიონებში კი თითო-თითო ადგილობრივი კოორდინატორი. კვლევის ადგილობრივ კოორდინატორთა რაოდენობამ ჯამში 5 კაცი შეადგინა. შერჩეულ კოორდინატორებს ადგილზე გაეწიათ ინსტრუქტაჟი კვლევის ორგანიზების, ინტერვიუერებზე კვლევის ობიექტების განაწილების, საველე სამუშაოების ჩატარების, ინტერვიუერთა მონიტორინგის, გამოკვლეული საწარმოების აღრიცხვისა და სხვა საკითხებზე.

¹ საწარმოები სშირად წყვეტენ ფუნქციონირებას, მაგრამ მათი ამოღება მოქმედ საწარმოთა სიიდან არ ხდება, თუ მეწარმემ ოფიციალურად არ განაცხადა ლიკვიდაციის შესახებ.

- ე) პოტენციურ ინტერვიუერთა მოძიება და რეზერვის შექმნა: კვლევის ადგილობრივ კოორდინატორთა ჩართულობით, მოძიებული იქნა პოტენციური ინტერვიუერები: ქ. თბილისში – 82, ქ. ქუთაისსა და მის შემოგარენში – 26, ქ. რუსთავსა და მის შემოგარენში – 24, ქ. ზუგდიდსა და მის შემოგარენში – 18 კაცი.
- ვ) ინტერვიუერთა შერჩევა: კვლევის ხელმძღვანელის მიერ, ადგილობრივ კოორდინატორებთან ერთად, შერჩევის წინასწარ შემუშავებული კრიტერიუმებისა და გასაუბრების საფუძველზე, შეირჩა ქ. თბილისსა და მის შემოგარენში – 45, ქ. ქუთაისსა და მის შემოგარენში – 12, ქ. რუსთავსა და მის შემოგარენში – 10, ქ. ზუგდიდსა და მის შემოგარენში – 9 ინტერვიუერი; სულ 76 ინტერვიუერი.
- ზ) ინტერვიუერთა ტრენინგი: კვლევის ხელმძღვანელის მიერ ინტერვიუერებისათვის ჩატარდა 7 ტრენინგი, აქედან 2 – ქ. თბილისში; 1 – ქ. რუსთავში; 2 – ქ. ქუთაისში; 2 – ქ. ფოთში.

II ეტაპი: საველე სამუშაოები (შესრულების პერიოდი: 2011 წლის სექტემბერ-ოქტომბერი):

რესპონდენტთა გამოკითხვა ძირითადად ჩატარდა ინტერვიუ-ანკეტირების მეთოდით (პირდაპირი ინტერვიუ სპეციალური კითხვარის გამოყენებით). გარკვეული გამონაკლისი იყო სახელმწიფო მართვის დაწესებულებები, სადაც გამოკითხვა მოხდა ანკეტირების მეთოდით.

პროექტის თანახმად, გამოსაკითხი ობიექტების დაგეგმილი მოცულობა იყო 2000-2200, აქედან ქ. თბილისსა და მის შემოგარენში – 1300-1450; ქ. რუსთავსა და მისი შემოგარენში – 160-180; ქ. ქუთაისსა და მისი შემოგარენში – 350-370; 4. ქ. ზუგდიდსა და მისი შემოგარენში – 190-200 დამსაქმებელი. ფაქტობრივად გამოიკითხა: ქ. თბილისსა და მის შემოგარენში – 1450, ქ. რუსთავსა და მის შემოგარენში – 165, ქ. ქუთაისსა და მისი შემოგარენში – 351, ქ. ზუგდიდსა და მისი შემოგარენში – 170; სულ 2136 დამსაქმებელი.

გამოკითხვაში რესპონდენტთა მონაწილეობა ნებაყოფლობითი იყო. შესაბამისად, დაფიქსირდა შემთხვევები, როცა რესპონდენტები უარს ამბობდნენ კვლევაში მონაწილეობაზე. ასეთ შემთხვევაში ინტერვიუერებს, ადგილობრივ კოორდინატორთან შეთანხმებით, შეეძლოთ რესპონდენტის ჩანაცვლება სხვა რესპონდენტით ე.წ. „სათადარიგო სიიდან“ იმ პრინციპით,

რომ არ დარღვეულიყო შერჩევის კრიტერიუმები (საწარმოს ზომა და საქმიანობის სფერო).

საველე სამუშაოების მიმდინარეობის კოორდინაციასა და მონიტორინგს ახორციელებდნენ როგორც ადგილობრივი კოორდინატორები, ისე კვლევის ხელმძღვანელი.

III ეტაპი: კვლევის შედეგების დამუშავება და მონაცემთა კომპიუტერული ბაზის ფორმირება (შესრულების პერიოდი: 2011 წლის სექტემბერ-ოქტომბერი).

ამ ეტაპზე შესრულდა შემდეგი სამუშაოები:

- ✓ კითხვარების შევსების ლოგიკური და ხარისხობრივი კონტროლი;
- ✓ ღია კითხვებზე პასუხების სისტემატიზაცია და იდენტიფიცირება;
- ✓ ღია კითხვებზე პასუხებისათვის პირობითი შიფრის მინიჭება;
- ✓ დამუშავებული კითხვარების მონაცემების (რესპონდენტთა პასუხების) კომპიუტერულ ბაზაში შეტანა;
- ✓ კვლევის შედეგების დამუშავება;
- ✓ პირველადი ცხრილების მომზადება;
- ✓ შედეგების ლოგიკური კონტროლის საფუძველზე მონაცემთა დაზუსტება და ბაზის გაწმენდა;
- ✓ მონაცემთა ბაზის საბოლოო ვერსიის მომზადება.

კვლევის შედეგები დამუშავდა კომპიუტერული წესით. კომპიუტერში მონაცემთა შეყვანა, შესაბამისი ბაზის ფორმირება, შეწონვა და აგრეგირება განხორციელდა MS ACCESSTM-ში. გამოსავალი ინფორმაცია მომზადდა MS EXCELTM-ში, საბოლოო ცხრილები MS WORDTM-ში.

IV ეტაპი: კვლევის შედეგების ანალიზი და ანგარიშის მომზადება (შესრულების პერიოდი: 2011 წლის დეკემბერი - 2012 წლის იანვარი):

კვლევის შედეგების ანალიზის დროს გამოყენებული იქნა ის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლები, რომლებიც მიღებული იქნა დამსაქმებელთა გამოკითხვის შედეგად. სიღრმისეული ანალიზისა და შეფასებებისათვის გააკეთდა ასევე კორელაციური დაჯგუფებები შემდეგი პარამეტრების მიხედვით:

- ა) ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით;
- ბ) საქმიანობის სფეროების მიხედვით;

კ) სამეწარმეო სექტორისა და სახელმწიფო სექტორების მიხედვით.

კვლევის შედეგები დაჯგუფდა და გაანალიზდა 5 თემატური მიმართულებით: 1. გამოკვლეული საწარმოების ძირითადი მახასიათებლები; 2. ბიზნესის განვითარების ტენდენციები; 3. ადამიანური რესურსები; 4. სამუშაო ძალაზე პერსპექტიული მოთხოვნა; 5. საქართველოში დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმების თავისებურებები.

კვლევის მეთოდურ და ორგანიზაციულ მომზადებას, მიმდინარეობის მონიტორინგს, კვლევის შედეგების დამუშავებას ხელმძღვანელობდა მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის შრომის ბაზრის კვლევების კოორდინატორი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, ქალბატონი ციური ანთაძე. მასვე ეკუთვნის წინამდებარე ანგარიშის ტექსტიც.

2. კვლევის ძირითადი შედეგები

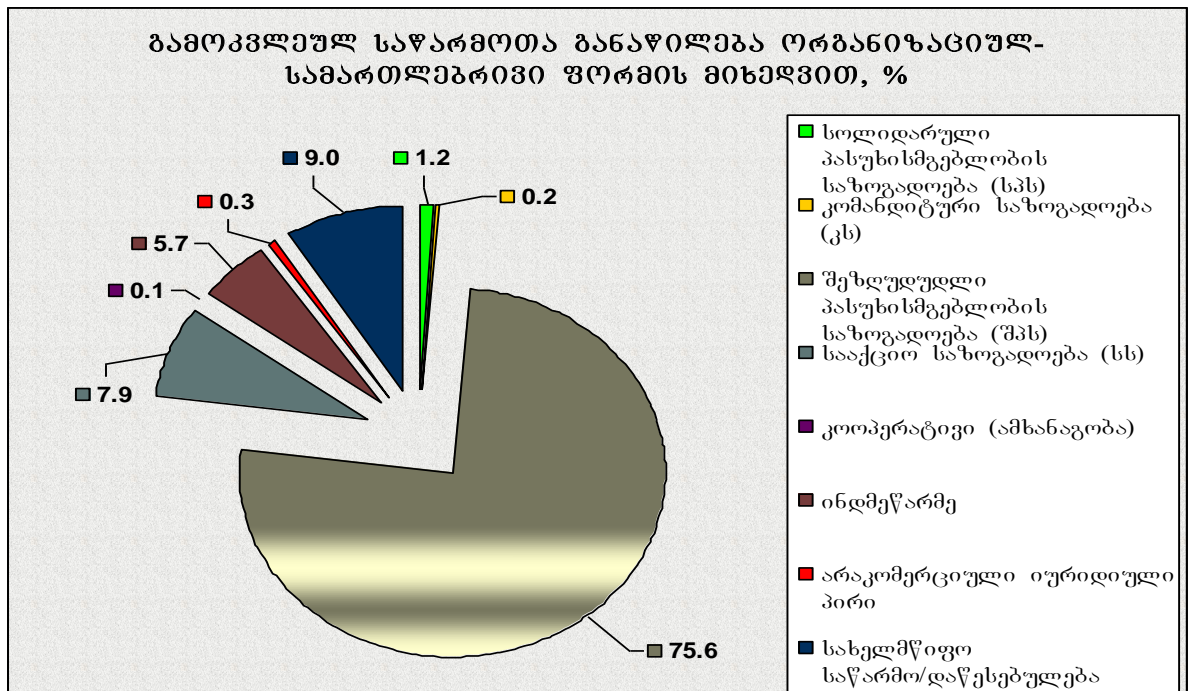
2.1. გამოკვლეული ორგანიზაციების ძირითადი მახასიათებლები

კვლევის შედეგების რეპრეზენტატულობისა და შეფასებების საიმედოობისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს გამოკვლეული საწარმოებისა და ორგანიზაციების შემადგენლობას.

კვლევაში მონაწილე 2136 რესპონდენტიდან 1950 მეწარმეა, ხოლო 186 სახელმწიფო მართვის დაწესებულებისა (სამინისტრო, დეპარტამენტი, სააგენტო, ადგილობრივი მმართველობისა და თვითმმართველობის ორგანოები) და სახელმწიფოს დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციის ხელმძღვანელი პირი. ბიზნეს-გარემოსა და ეკონომიკური ტენდენციების შესწავლა მოხდა მეწარმეების გამოკითხვის საფუძველზე, ხოლო სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის შესწავლა ყველა ტიპის (კერძო და სახელმწიფო, სამეწარმეო და არასამეწარმეო) ორგანიზაციის გამოკვლევის საფუძველზე.

კვლევამ მოიცვა საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით განსაზღვრული ყველა ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის დაწესებულება (იხ. დიაგრამა 1).

დიაგრამა 1

გამოკვლეულ ორგანიზაციათა შორის შპს-ს დიდი წილი აიხსნება იმ გარემოებით, რომ საქართველოში მოქმედი სამეწარმეო სუბიექტების აბსოლუტური უმრავლესობის ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმაა შპს². საწარმოთა ზომის (მომუშავეთა რაოდენობის) მიხედვით შერჩევამ განაპირობა გამოკითხულთა შორის ინდივიდუალური საწარმოების შედარებით მცირე წილი. დანარჩენი ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის საწარმოები გენერალური ერთობლიობის პროპორციულად არის წარმოდგენილი.

რეგიონულ შრომის ბაზრებზე სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის შესასწავლად აუცილებელ წინაპირობას წარმოადგენდა ეკონომიკური საქმიანობის ყველა სფეროში მოღვაწე სუბიექტების გამოკვლევა. შესაბამისად, გამოკითხვამ მოიცვა ეკონომიკური საქმიანობის ყველა სფეროს დამსაქმებელი (იხ. ცხრილი 2.1.1). ტერიტორიის მიხედვით მათი განაწილების პროპორციები არსებითად შეესაბამება რეგიონების დარგობრივ სპეციფიკას იმის გათვალისწინებით, რომ საწარმოთა შერჩევის უმთავრესი კრიტერიუმი იყო მომუშავეთა რაოდენობა.

ცხრილი 2.1.1. გამოკვლეული საწარმოებისა და ორგანიზაციების ბანაწილება ეკონომიკური საქმიანობის სფეროს მიხედვით, საწარმო/ორგანიზაცია

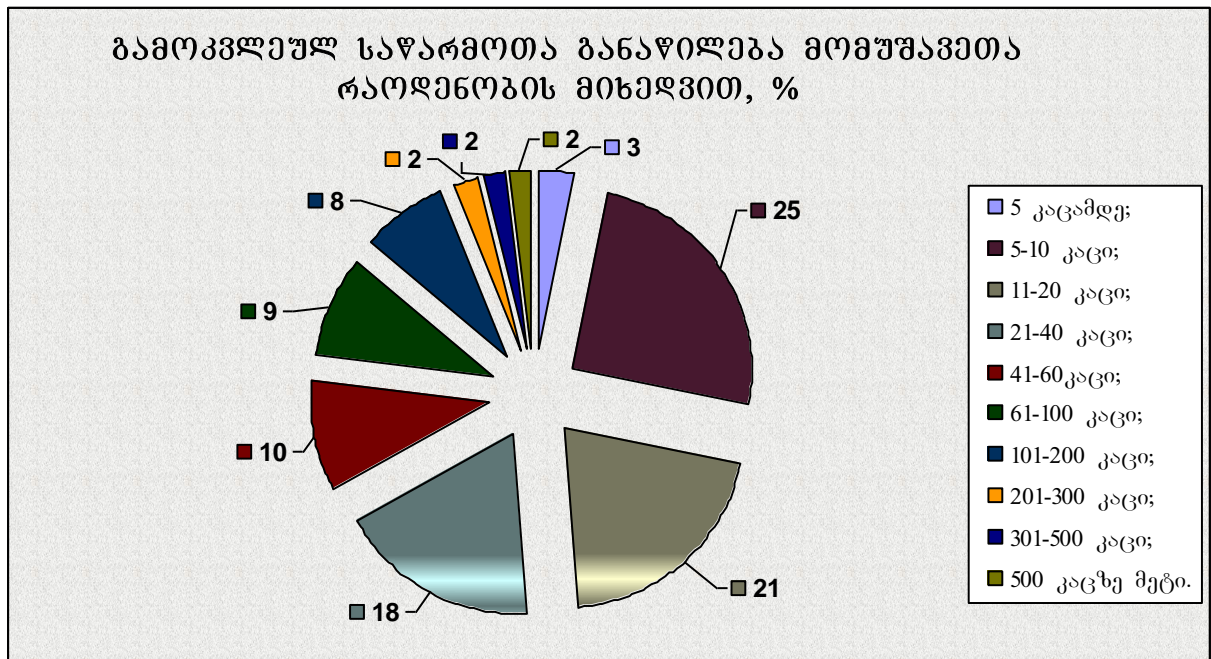
² საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით, 2011 წლის 1 აპრილის მდგომარეობით, საქართველოში მოქმედ საწარმოთა 60% არის შპს.

	ეკონომიკური საქმიანობის სფერო	სულ	ქ. თბილისი და შემოგარენი	ქ. ქუთაისი და შემოგარენი	ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი	ქ. რუსთავი და შემოგარენი
	<i>სულ*</i>	<i>2153</i>	<i>1457</i>	<i>353</i>	<i>173</i>	<i>170</i>
1	სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა, თევზჭერა	18	10	4	3	1
2	სამთომომპოვებელი მრეწველობა	9	3	2	2	2
3	დამამუშავებელი მრეწველობა	374	230	79	17	48
4	ელექტრო ენერჯის, აირისა და წყალმომარაგება	35	20	6	4	5
5	მშენებლობა	121	80	15	11	15
6	ვაჭრობა	288	208	36	25	19
7	ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო საქონლისა და პირადი სარგებლობის ნივთების რემონტი	59	38	11	4	6
8	სასტუმროები და რესტორნები	166	103	35	15	13
9	ტრანსპორტი, სასაწყობო მეურნეობა	94	60	14	15	5
10	ტურისტული სააგენტოები	37	34	2	1	
11	კაემირგაბმულობა	70	44	12	8	6
12	საფინანსო შუამავლობა	33	21	8	3	1
13	დაზღვევა	11	9	2	–	–
14	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა, საყოფაცხოვრებო ნივთების გაქირავება	26	18	8	–	–
15	კომპიუტერებთან დაკავშირებული საქმიანობა	20	16	2	–	2
16	კვლევები და დამუშავებები	33	27	2	1	3
17	სახელმწიფო მართვა	32	20	9	3	
18	განათლება	262	204	26	25	7
19	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური მომსახურება	228	135	56	14	23
20	კომუნალური მომსახურება	21	11	5	3	2
21	პერსონალური და სოციალური მომსახურება	168	132	10	16	10
22	დასვენება, გართობა, კულტურა, სპორტი	48	34	9	3	2

* შენიშვნა: რესპონდენტთა რაოდენობა საქმიანობის სახეობის მიხედვით აღემატება გამოკითხული ობიექტების საერთო რაოდენობას (2136), ვინაიდან მეწარმეთა ნაწილი ერთდროულად საქმიანობს ორ სხვადასხვა სახის ბიზნესში.

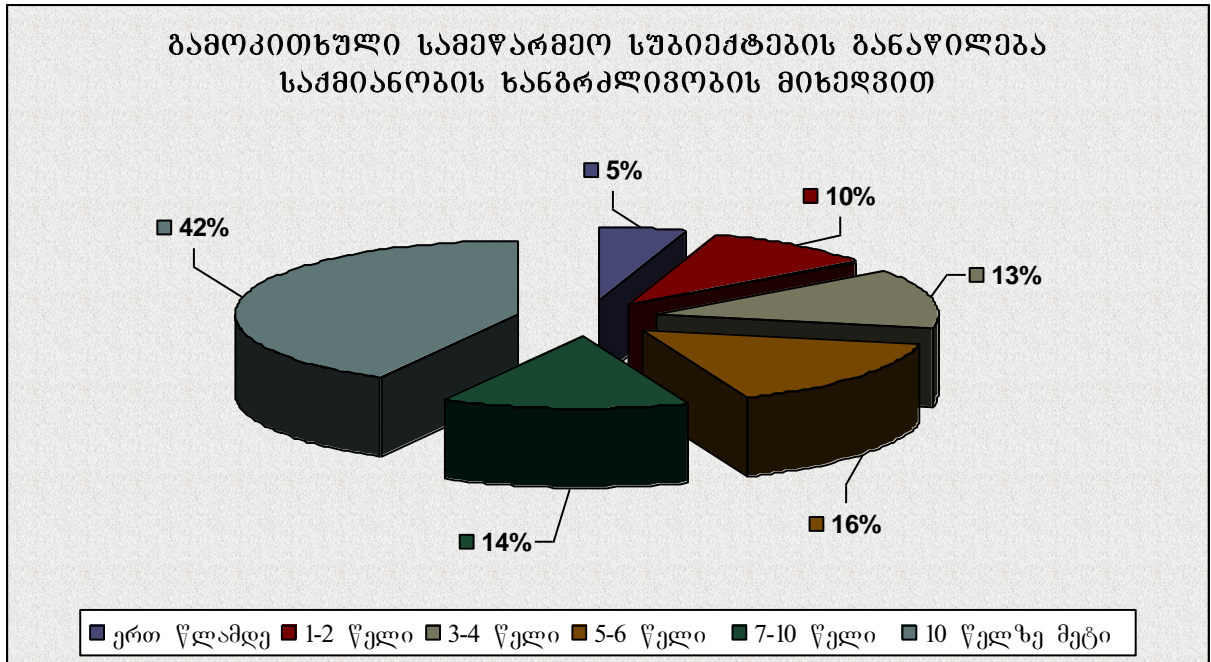
შერჩევის აღნიშნულმა კრიტერიუმმა გავლენა იქონია გამოკვლეული საწარმოების განაწილებაზე მომუშავეთა რაოდენობის მიხედვით (იხ. დიაგრამა 2). კერძოდ, გამოკვლეულ საწარმოთა შორის მცირეა მიკრო (5 კაცზე ნაკლები მომუშავეთ) საწარმოების წილი (3%); 46% – მცირე ზომისაა (5-დან 20 კაცამდე მომუშავეთ), 37% – საშუალო ზომის (20-დან 100 კაცამდე მომუშავეთ) და 14% – მსხვილი (100 კაცზე მეტი მომუშავეთ).

დიაგრამა 2

გამოკვლეული საწარმოების განაწილება საქმიანობის ხანგრძლივობის მიხედვით ასევე მრავალფეროვანია. კერძოდ, გამოკვლეულ საწარმოთა 42%-ის სამეწარმეო საქმიანობის სტაჟი 10 წელზე მეტია; 14%-ის – 7-10 წელი; 16%-ის – 5-6 წელი; 13%-ის – 3-4 წელი; 10%-ის – 1-2 წელი და 5%-ის – 1 წელზე ნაკლები (იხ. დიაგრამა 3).

დიაგრამა 3

აღნიშნული პარამეტრების მიხედვით გამოკითხულ საწარმოთა განაწილება იმ რეგიონების მიხედვით, სადაც ჩატარდა გამოკვლევა, ფაქტობრივად იდენტურია და ასახავს რეალურად არსებულ პროპორციებს, რაც კვლევის შედეგების მაღალ რეპრეზენტატულობას უზრუნველყოფს.

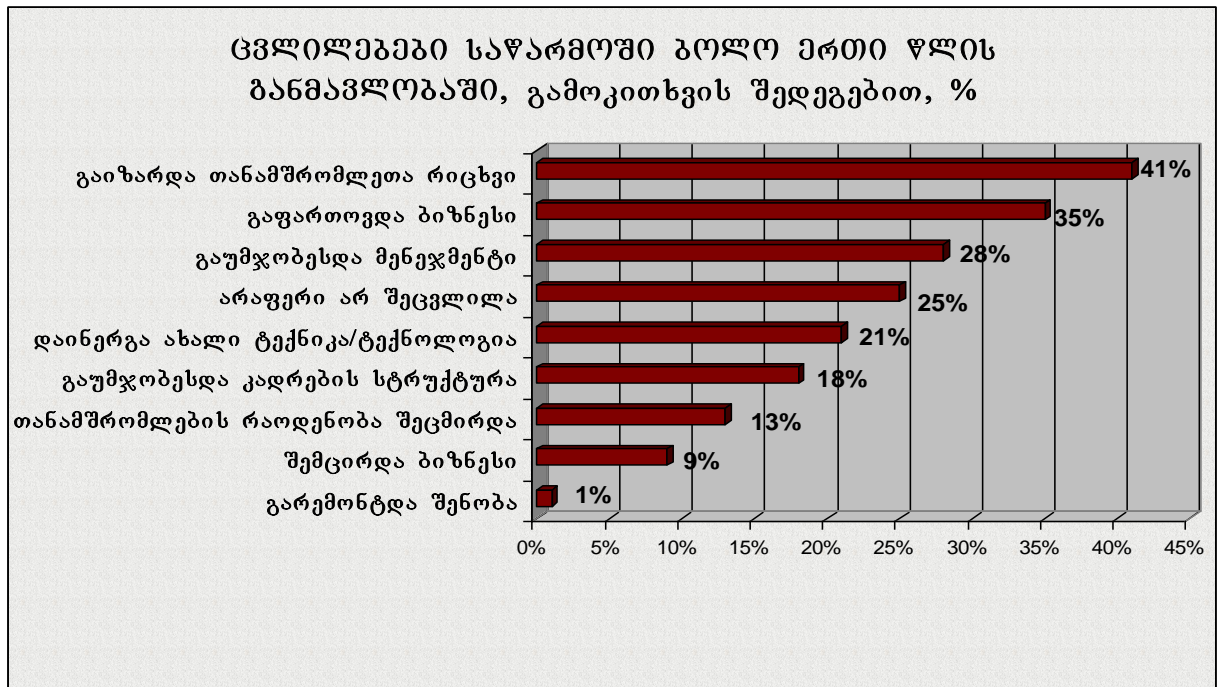
2.2. ბიზნესის განვითარების ტენდენციები

კვლევის პროცესში შესწავლილი იქნა სამეწარმეო საქმიანობის ტენდენციები ბოლო და მომავალი ერთი წლის განმავლობაში, ვინაიდან ამ ტენდენციებზე არსებითად არის დამოკიდებული სამუშაო ადგილების შექმნა და ადამიანურ რესურსებზე დამატებითი მოთხოვნა.

გამოკითხვის შედეგებით დადგინდა, რომ საქართველოს ოთხივე რეგიონში **სამეწარმეო საქმიანობის ტენდენციებში ჭარბობდა პოზიტიური ცვლილებები**. კერძოდ, ბოლო ერთი წლის განმავლობაში (2010 წლის სექტემბრიდან 2011 წლის სექტემბრამდე) გამოკვლეულ საწარმოთა 35%-მა გააფართოვა ბიზნესი, 28%-მა გააუმჯობესა მენეჯმენტი, 21%-მა დანერგა ახალი ტექნიკა და ტექნოლოგია, 42%-მა გაზარდა მომუშავეთა რაოდენობა, ხოლო 18%-მა გააუმჯობესა კადრების სტრუქტურა. გამომდინარე იქედან, რომ ბიზნეს-რეალობა არასოდეს არ არის ერთგვაროვანი, მეწარმეთა ნაწილისათვის სიტუაცია ბოლო ერთი წლის განმავლობაში გაუარესდა. კერძოდ,

გამოკითხული მეწარმეების 9%-მა შეკვეცა ბიზნესი, ხოლო 13%-მა შეამცირა მომუშავეთა რაოდენობა; მეწარმეთა 1/4-სათვის კი სიტუაცია არ შეცვლილა (იხ. დიაგრამა 4).

დიაგრამა 4

აღნიშნული *ტენდენციები გამოკვლეული რეგიონების მიხედვით გარკვეულწილად განსხვავებულია* (იხ. ცხრილი 2.2.1). როგორც ცხრილის მონაცემებიდან ჩანს, იმ საწარმოთა წილი, რომლებმაც ბოლო ერთი წლის განმავლობაში გააფართოვეს ბიზნესი, მეტია ზუგდიდსა და მის შემოგარენში (ძირითადად ქ. ფოთში), ასევე ქ. ქუთაისში. ქ. თბილისშიც საკმაოდ მაღალია წარმატებულ მეწარმეთა წილი, თუმცა რეგიონულ მაჩვენებელზე ნეგატიური გავლენა თბილისის შემოგარენის (ქ. მცხეთა და მცხეთის მუნიციპალიტეტი; დაბა თიანეთი და თიანეთის მუნიციპალიტეტი) მეწარმეთა გამოკითხვის შედეგებმა იქონია, რამდენადაც ამ რეგიონებში (განსაკუთრებით, დაბა თიანეთსა და თიანეთის მუნიციპალიტეტში) ეკონომიკა ფაქტობრივად დეპრესიულ მდგომარეობაშია. მენეჯმენტის გაუმჯობესებისა და ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიების დანერგვის კუთხით უკეთესი შედეგები ქ. ქუთაისსა და ქ. რუსთავში დაფიქსირდა. მომუშავეთა რაოდენობის ზრდაზე უფრო ხშირად მიუთითეს ქ. თბილისისა და ქ. ქუთაისის მეწარმეებმა. ამ ქალაქებსა და მათ შემოგარენში მაღალია ასევე იმ მეწარმეების წილი, რომელთათვისაც ბოლო ერთი წლის განმავლობაში არაფერი არ შეცვლილა. ბიზნესის შეკვეცისა და თანამშრომელთა რაოდენობის შემცირების ტენდენცია უფრო

ხშირად დაასახელეს ქ. თბილისისა და მისი შემოგარენის, ასევე ქ. ზუგდიდისა და მისი შემოგარენის მეწარმეებმა.

ცხრილი 2.2.1. ცვლილებები საწარმოში ბოლო ერთი წლის განმავლობაში რეპორნების მიხედვით, გამოკითხვის შედეგებით, %

	<i>ცვლილებები</i>	<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. რუსთავი და შემოგარენი</i>
1	გაიზარდა/გაფართოვდა ბიზნესი	34	39	37	31
2	გაიზარდა თანამშრომლეთა რიცხვი	42	44	30	29
3	გაუმჯობესდა მენეჯმენტი	27	34	20	34
4	გაუმჯობესდა კადრების სტრუქტურა	17	23	17	17
5	დაინერგა ახალი ტექნიკა და/ან ტექნოლოგია	20	24	21	22
6	არაფერი არ შეცვლილა	27	21	22	20
7	შეიკეცა ბიზნესი	10	8	9	8
8	თანამშრომლების რაოდენობა შეცვლირა	14	11	14	7
9	გარემონტდა შენობა	1	1	–	1
	სულ*	192	205	170	169

* შენიშვნა: კითხვაზე პასუხების ჯამი აღემატება 100%-ს, ვინაიდან შესაძლებელი იყო ერთდროულად რამდენიმე პასუხის გაცემა.

ეკონომიკური განვითარების ტენდენციების შესაფასებლად საინტერესოა იმ ფაქტორთა ანალიზი, რამაც ცალკეულ რეგიონში ბიზნესის განვითარება თუ შეფერხება განაპირობა.

გამოკითხვის შედეგებით, *ფაქტორები, რომლებმაც მეწარმეებს ხელი შეუწყო ბიზნესის შენარჩუნებასა და/ან გაფართოებაში*, საკმაოდ ფართოა (იხ. ცხრილი 2.2.2).

ცხრილი 2.2.2. ბიზნესის განვითარება/შენარჩუნების ხელშემწყობი ფაქტორები რეპორნების მიხედვით, გამოკითხვის შედეგებით, %

	<i>ფაქტორები</i>	<i>სულ</i>	<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. რუსთავი და შემოგარენი</i>
1	მოთხოვნა (ბაზრის არსებობა)	31	34	26	28	28
2	კადრების პროფესიონალიზმი	28	29	33	19	21
3	პროდუქციის/მომსახურების ხარისხი	27	26	28	35	22

4	სწორი მენეჯმენტი/მარკეტინგი	19	18	24	19	17
5	პოლიტიკური და კრიმინოლოგიური ვითარების გაუმჯობესება	12	10	22	9	14
6	ქვეყანაში ეკონომიკური/საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება	9	9	13	1	8
7	სახელმწიფოს დახმარება/მხარდაჭერა	8	9	10	7	6
8	ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიების დანერგვა	8	7	11	12	5
9	საგადასახადო სისტემის გაუმჯობესება	7	7	12	3	9
10	ხელმისაწვდომი/დაბალი ფასები	6	5	8	11	6
11	ენტუზიაზმი, თავდაუზოგავი შრომა	6	7	6	2	3
12	იმიჯი/მომხმარებლის ნდობა	6	6	6	2	4
13	კარგი ინფრასტრუქტურა	5	3	16	3	3
14	ადგილმდებარეობა	5	4	8	7	3
15	ბიზნეს პარტნიორები	5	5	5	6	6
16	ფინანსური უზრუნველყოფა; კრედიტის ხელმისაწვდომობა	4	3	7	6	5
17	გამოცდილება	3	3	4	1	4
18	უცხოელი პარტნიორის/დონორის/ინვესტორის დახმარება	2	2	3	1	
19	პროდუქციის/მომსახურების ფართო ასორტიმენტი	2	2	4	3	1
20	კონკურენტების არარსებობა/დაბალი კონკურენცია	2	1	6	1	3
21	ადგილობრივი ნედლეულის ხელმისაწვდომობა	1	1	2	1	1
22	სხვა	1	1	–	1	1
23	არაფერი	2	2	2	2	1
24	არ უპასუხა	4	4	4	3	5
	სულ	203	198	260	183	176

*** შენიშვნა:** კითხვაზე პასუხების ჯამი აღემატება 100%-ს, ვინაიდან შესაძლებელი იყო ერთდროულად რამდენიმე პასუხის გაცემა.

ბიზნესის ხელშემწყობ ფაქტორთა დაჯგუფება შეიძლება მოხდეს ენდოგენურ და ეგზოგენურ ფაქტორებად. მეწარმეთა მიერ დასახელებულ ხელშემწყობ ფაქტორთაგან პირველი ოთხი **ენდოგენური** ხასიათისაა და ბიზნესის განვითარების ბუნებრივ წინაპირობებს წარმოადგენს. ესენია:

- მოთხოვნა პროდუქციასა და მომსახურებაზე (გასაღების ბაზრის არსებობა);
- მაღალკვალიფიციური კადრები (კადრების პროფესიონალიზმი);
- პროდუქციის/მომსახურების მაღალი ხარისხი;
- ეფექტური მენეჯმენტი.

ბიზნესის განვითარება/შენარჩუნების აღნიშნული ფაქტორები ყველა გამოკვლეული რეგიონის მეწარმეებისათვის უმთავრესია, თუმცა ქ. თბილისისა და ქ. რუსთავის მეწარმეებისათვის განსაკუთრებით ხელშემწყობია გასაღების ბაზრის არსებობა; ქ. ქუთაისისა და მისი შემოგარენის მეწარმეებისათვის – კადრების პროფესიონალიზმი და ეფექტური მენეჯმენტი; ქ. ზუგდიდისა და მიმდებარე ტერიტორიის მეწარმეებისათვის – პროდუქციის/მომსახურების მაღალი ხარისხი (იხ. ცხრილი 2.2.2).

ხელშემწყობ ფაქტორთა შორის წამყვან პოზიციებზე დასახელდა ასევე **ეგზოგენური ფაქტორებიც**. ესენია: ქვეყანაში პოლიტიკური და კრიმინოგენული ვითარების გაუმჯობესება, ბიზნეს-გარემოს სრულყოფა, სახელმწიფოს დახმარება/მხარდაჭერა, საგადასახადო სისტემის გაუმჯობესება, ინფრასტრუქტურის განვითარება; საბანკო კრედიტის ხელმისაწვდომობა და სხვ. კვლევის შედეგებით, ამ ფაქტორების მნიშვნელობა ქ. ქუთაისისა და მისი შემოგარენის მეწარმეებისათვის განსაკუთრებით დიდია.

სახელმწიფოს დახმარება/მხარდაჭერა, სპეციალური სახელმწიფო პროგრამების, შეკვეთების, ტენდერების და სხვა გზით, დაასახელა გამოკითხული მეწარმეების 8%-მა. მათი წილი შედარებით მეტია ქ. ქუთაისისა (10%) და ქ. თბილისში (9%). სახელმწიფოს განსაკუთრებულ მხარდაჭერას აფიქსირებენ ტურიზმის (22%), კომუნალური მეურნეობის (22%), ელ. ენერჯისა და წყალმომარაგების (17%), ასევე მშენებლობის (16%) სფეროების მეწარმეები. საგულისხმოა, რომ ეს ფაქტორი საერთოდ არ დაასახელეს სოფლის მეურნეობისა და საფინანსო შუამავლობის სფეროების მეწარმეებმა.

ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიების დანერგვა, როგორც ბიზნესის განვითარების ხელშემწყობი ფაქტორი, დაასახელა გამოკითხული მეწარმეების მხოლოდ 8%-მა. საინტერესოა, რომ სიახლეების დანერგვის მაჩვენებელი სამეგრელოსა და იმერეთის მეწარმეების მიერ უფრო ხშირად იქნა დასახელებული, ვიდრე ქ. თბილისსა და ქვემო ქართლში. საქმიანობის სფეროები, სადაც ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიების დანერგვა გახდა ბიზნესის განვითარების ერთ-ერთი ძირითადი ფაქტორი, მეტია კომუნალურ მეურნეობაში (გამოკითხულთა 22%), ჯანდაცვაში (20%), კავშირგაბმულობასა (13%) და განათლებაში (12%).

ბიზნესის ხელშემწყობ ფაქტორთა ათეულში მოხვდა *პროდუქციასა და მომსახურებაზე ხელმისაწვდომი/დაბალი ფასები*, რაც მოსახლეობის დაბალ მსყიდველობითუნარიანობას უკავშირდება. გამოკითხულ დამსაქმებელთა აზრით, სწორედ მოსახლეობის დაბალი მსყიდველობითუნარიანობა გვევლინება ბიზნესის განვითარების უმთავრეს ხელშემშლელი ფაქტორად (იხ. ცხრილი 2.2.3). ოთხივე რეგიონში თითქმის ყოველი მე-4 მეწარმე ბიზნესის განვითარების მთავარ ხელშემშლელ ფაქტორად ამ მიზეზს ასახელებს. მასზე განსაკუთრებით ჩივიან სამეგრელოს მეწარმეები. ეს გასაგებიცაა, რადგან, ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემებითაც, სამეგრელოს რეგიონი სიღარიბის მაღალი დონით ხასიათდება.

ცხრილი 2.2.3. ბიზნესის განვითარება/შენარჩუნების ხელშემშლელი ფაქტორები რეგიონების მიხედვით, გამოკითხვის შედეგებით, %

	<i>ფაქტორები</i>	<i>სულ</i>	<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. რუსთავი და შემოგარენი</i>
1	მოსახლეობის დაბალი მსყიდველობითუნარიანობა/ უმუშევრობა/კლიენტების შემცირება	25	24	23	29	24
2	ფინანსების ნაკლებობა/ საბანკო კრედიტის ხელმიუწვდომლობა	16	12	28	22	22
3	მაღალი კონკურენცია	13	11	19	24	6
4	საგადასახადო სისტემა; საბაჟოზე მაღალი გადასახადები	9	7	14	9	11
5	ეკონომიკური კრიზისი; ფასების ზრდა	8	10	2	4	9
6	არაღანსადი კონკურენცია; მონოპოლისტები	8	7	12	5	4
7	არასწორი სახელმწიფო პოლიტიკა; მოუწესრიგებელი საკანონმდებლო სისტემა	7	7	13	3	1

8	ნედლეულზე, მასალებზე, ელ. ენერჯიაზე, საწვავზე მაღალი ფასები	7	6	8	8	10
9	მომუშავეთა დაბალი პროფესიონალიზმი	6	6	7	7	6
10	განუვითარებელი ინფრასტრუქტურა; შესაბამისი ფართის არარსებობა	5	3	6	7	4
11	მოძველებული ტექნიკა/ტექნოლოგიები; ახალი ტექნოლოგიების ხელმიუწვდომლობა	5	2	11	11	5
12	გასაღების ბაზრის შეზღუდულობა (მცირე შიდა ბაზარი)	3	2	4	3	9
13	არასაიმედო პარტნიორები	2	2	3	1	1
14	არასტაბილური პოლიტიკური გარემო;	2	3	2	–	1
15	კლიმატური პირობები; წარმოების სეზონურობა	2	2	1	3	1
16	მოსახლეობის არაინფორმირებულობა; რეკლამის უქონლობა/სიძვირე	2	2	3	2	1
17	ცუდი ადგილმდებარეობა	1	1	2	2	–
18	ნედლეულის, მასალების დეფიციტი	1	1	2	–	1
19	ხელისუფლების ჩარევა/ზეწოლა;	1	1	1	2	–
20	ინფლაცია; ვალუტის კურსის მერყეობა	1	1	1	1	1
21	მოსახლეობის მიგრაცია რაიონიდან	1	0,1	3	1	1
22	წყვეტადობა ელ. ენერჯიის, წყლის მომარაგებაში	1	0,1	1	1	3
23	სხვა	1	1	1	1	1
24	არაფერი	13	15	8	3	10
25	არ უპასუხა	10	13	4	4	12
	სულ*	150	139	179	153	144

*შენიშვნა: კითხვაზე პასუხების ჯამი აღემატება 100%-ს, ვინაიდან შესაძლებელი იყო ერთდროულად რამდენიმე პასუხის გაცემა.

კვლევის შედეგებით, ბიზნესის განვითარება/შენარჩუნების მეორე უმთავრესი ხელშემშლელი ფაქტორია **ფინანსების ნაკლებობა და საბანკო კრედიტის ხელმიუწვდომლობა**. მეწარმეები ხაზგასმით აფიქსირებენ, რომ საბანკო კრედიტზე მაღალი საპროცენტო განაკვეთის არსებობა, მოთხოვნილი გირაოს დიდი ღირებულება, სესხის აღების რთული პროცედურები მათთვის ფაქტობრივად ხელმიუწვდომელს ხდის ბიზნესის განვითარებისათვის საჭირო ფინანსურ რესურსებს. ეს პრობლემა ყველა რეგიონისათვის აქტუალურია,

თუმცა მეტი სიმწვავეით დგას ქ. თბილისს გარეთ რეგიონებში (იხ. ცხრილი 2.2.3).

გამოკითხული მეწარმეების 13%-მა ბიზნესის განვითარების მთავარ ხელშემშლელ ფაქტორად ბაზარზე **მაღალი კონკურენცია** დაასახელა. ეს მიზეზი განსაკუთრებით ხშირად დაასახელეს საფინანსო შუამავლობის (გამოკითხულთა 27%), დაზღვევის (27%), ავტომობილებისა და პირადი სარგებლობის ნივთების რემონტის (19%), დამამუშავებელი მრეწველობის (18%), ვაჭრობის (17%), ტრანსპორტის (16%) სფეროში მომუშავე მეწარმეებმა. ბაზრის გაჯერებულობასა და კონკურენციის მაღალ ხარისხს განსაკუთრებით უჩივიან სამეგრელოსა და იმერეთის მეწარმეები (იხ. ცხრილი 2.2.3).

მიუხედავად იმისა, რომ უკანასკნელ წლებში საქართველოში არსებითად გაუმჯობესდა ბიზნეს-გარემო და შემცირდა **გადასახადების ოდენობა და განაკვეთები**, გამოკითხულ მეწარმეთა 9%-მა ბიზნესის განვითარების მთავარ ხელშემშლელ ფაქტორად არსებული საგადასახადო სისტემა (მაღალი გადასახადები და ჯარიმები, პრობლემები საგადასახადო ადმინისტრირებაში) დაასახელა. რეგიონებში ბიზნესის დაბალი რენტაბელობითა და მოსახლეობის დაბალი ინფორმირებულობით შეიძლება აიხსნას ის ფაქტი, რომ საგადასახადო სისტემას, ქ. თბილისთან შედარებით, უფრო ხშირად რეგიონებში მოდგაწე მეწარმეები უჩივიან.

სახელმწიფოს მხრიდან ყურადღებას მოითხოვს ის გარემოება, რომ გამოკითხულ მეწარმეთა 8% ბიზნესის განვითარების მთავარ ხელშემშლელ ფაქტორად ბაზარზე **არაჯანსაღი კონკურენციისა და მონოპოლისტების არსებობას** ასახელებს. საგულისხმოა, რომ ეს მაჩვენებელი განსაკუთრებით დიდია ეკონომიკური საქმიანობის შემდეგ სფეროებში: ტრანსპორტი (16%); სამთო და დამამუშავებელი მრეწველობა (11%); ჯანდაცვა (10%); პერსონალური და სოციალური მომსახურება (10%); ვაჭრობა (9%). რაც შეეხება რეგიონულ მაჩვენებლებს, აღნიშნული ფაქტორი ყველაზე ხშირად იმერეთის მეწარმეებმა დაასახელეს (გამოკითხულ მეწარმეთა 12%).

საქმიანობის ამა თუ იმ სფეროში **არასწორ სახელმწიფო პოლიტიკასა და მოუწესრიგებელ საკანონმდებლო სისტემას**, როგორც ბიზნესის ხელშემშლელ ფაქტორს, ასახელებს გამოკითხულ მეწარმეთა 7%. სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკით უკმაყოფილოთა წილი განსაკუთრებით მაღალია სოფლის მეურნეობაში (17%), ჯანდაცვაში (16%), სატრანსპორტო ბიზნესში (15%).

აღნიშნულ ფაქტორზე, სხვა რეგიონებთან შედარებით, მეწარმეთა მეტი წილი მიუთითებს იმერეთის რეგიონში.

მომუშავეთა დაბალი კვალიფიკაცია, როგორც ბიზნესის განვითარების ხელშემშლელი ფაქტორი დაასახელა გამოკითხული მეწარმეების 6%-მა. საკუთარი მომუშავეების პროფესიონალიზმით უკმაყოფილო დამსაქმებლების წილი განსაკუთრებით მაღალია დაზღვევის (18%), სოფლის მეურნეობის (17%), კომპიუტერთან დაკავშირებული საქმიანობის (15%), მშენებლობისა (12%) და ტურიზმის (11%) სფეროებში. გამოკვლეული რეგიონების მიხედვით სიტუაცია ამ მხრივ თითქმის ერთგვაროვანია (იხ. ცხრილი 2.2.3).

ბიზნესის განვითარების ერთ-ერთ ძირითად ხელშემშლელი ფაქტორად *მოდველებული ტექნიკა/ტექნოლოგიები და ახალი ტექნოლოგიების ხელმიუწვდომლობა* დასახელდა. აღსანიშნავია, რომ ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიების ხელმიუწვდომლობის მიზეზი, ფინანსური რესურსების ნაკლებობასთან ერთად, ინფორმაციისა და სამეურნეო კავშირების დეფიციტითაც არის განპირობებული, განსაკუთრებით, რეგიონებში. ეს აისახა კვლევის შედეგებშიც: იმ მეწარმეების წილი, რომელთათვისაც ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიები ხელმიუწვდომელია, ქ. თბილისთან შედარებით 5,5-ჯერ მეტია იმერეთსა და სამეგრელოში და 2,5-ჯერ მეტი ქვემო ქართლში.

რეგიონების მეწარმეებისათვის ასევე უფრო პრობლემატურია გასაღების ბაზრის მოძიება ქვეყნის გარეთ. შესაბამისად, *გასაღების ბაზრის შეზღუდულობა* მათთვის ერთ-ერთი სეროზული ხელშემშლელი ფაქტორია.

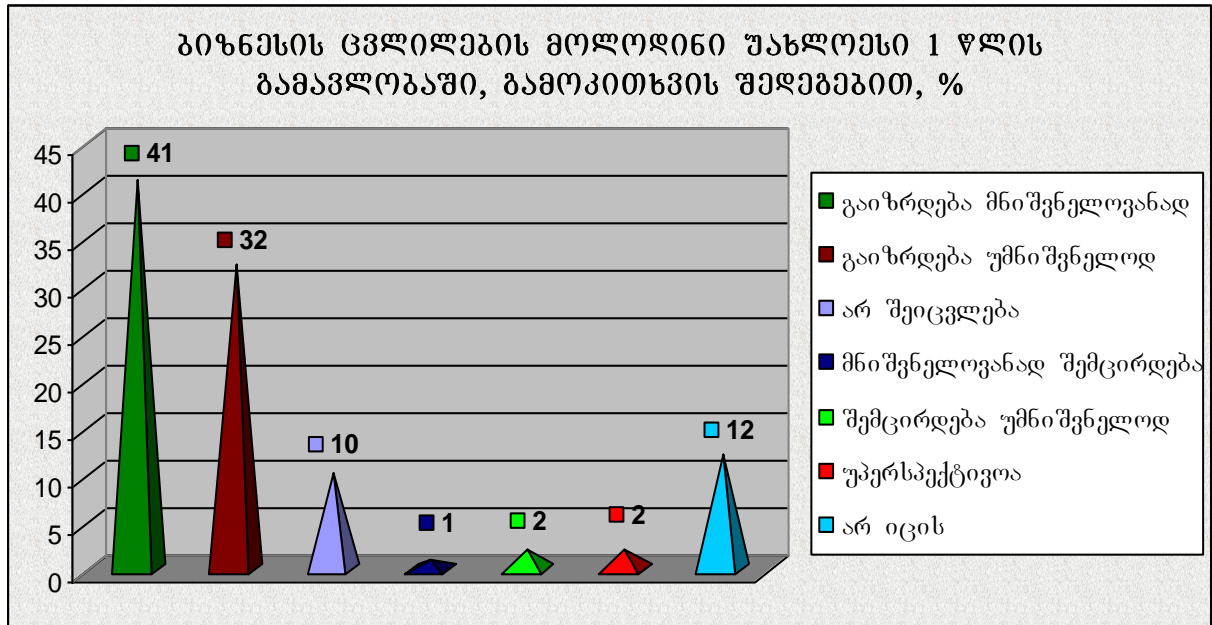
საგულისხმოა, რომ ბიზნესის შენარჩუნება/განვითარების ერთ-ერთ ხელშემშლელ ფაქტორად *რეგიონიდან მოსახლეობის მიგრაცია* დასახელდა. ეს მიზეზი უფრო ხშირად იმერეთის რეგიონის დამსაქმებლების გამოკითხვის შედეგებში დაფიქსირდა (იხ. ცხრილი 2.2.3).

წინა წლებისაგან განსხვავებით, ბიზნესის ხელშემშლელ ფაქტორებს შორის მეწარმეთა ძალიან მცირე ნაწილმა (გამოკითხულთა 1%) დაასახელა ხელისუფლების ჩარევა/ზეწოლა და კორუფცია, ასევე წყვეტადობა ელექტრო ენერჯისა და წყალ-მომარაგებაში, რაც უკანასკნელ წლებში საქართველოს ხელისუფლების აქტიური ძალისხმევის ასახვაა.

ქვეყანაში ბიზნეს-გარემოს გაუმჯობესება დადებითად აისახება მეწარმეთა განწყობასა და სამომავლო გეგმებზე. კითხვაზე: „*როგორ განვითარდება თქვენი ბიზნესი უახლოეს მომავალში?*“ – გამოკითხული მეწარმეების 73%-მა

ოპტიმისტური მოლოდინი დააფიქსირა: მეწარმეთა 73% ფიქრობს, რომ მისი ბიზნესი გაიზრდება. გამოკითხული მეწარმეების მხოლოდ 3%-ს აქვს ბიზნესის შეიკვეცის მოლოდინი, 10%-ის აზრით, არაფერი არ შეიცვლება, ხოლო 11 % – გაურკვეველ ვითარებაშია (იხ. დიაგრამა 5).

დიაგრამა 5.

რეგიონების მიხედვით მეწარმეთა მოლოდინები დაახლოებით ერთნაირია (იხ. ცხრილი 2.2.4), თუმცა, ქ. თბილისთან შედარებით, სამეგრელოსა და იმერეთის მეწარმეები უფრო ოპტიმისტურად არიან განწყობილნი და თითქმის ნახევარს ბიზნესის მნიშვნელოვნად გაზრდის მოლოდინი აქვს. იმ მეწარმეთა წილი, რომელთათვისაც ბუნდოვანია საკუთარი ბიზნესის უახლოესი მომავალი, მეტია ქვემო ქართლში, ქ. თბილისსა და მცხეთა-მთიანეთში.

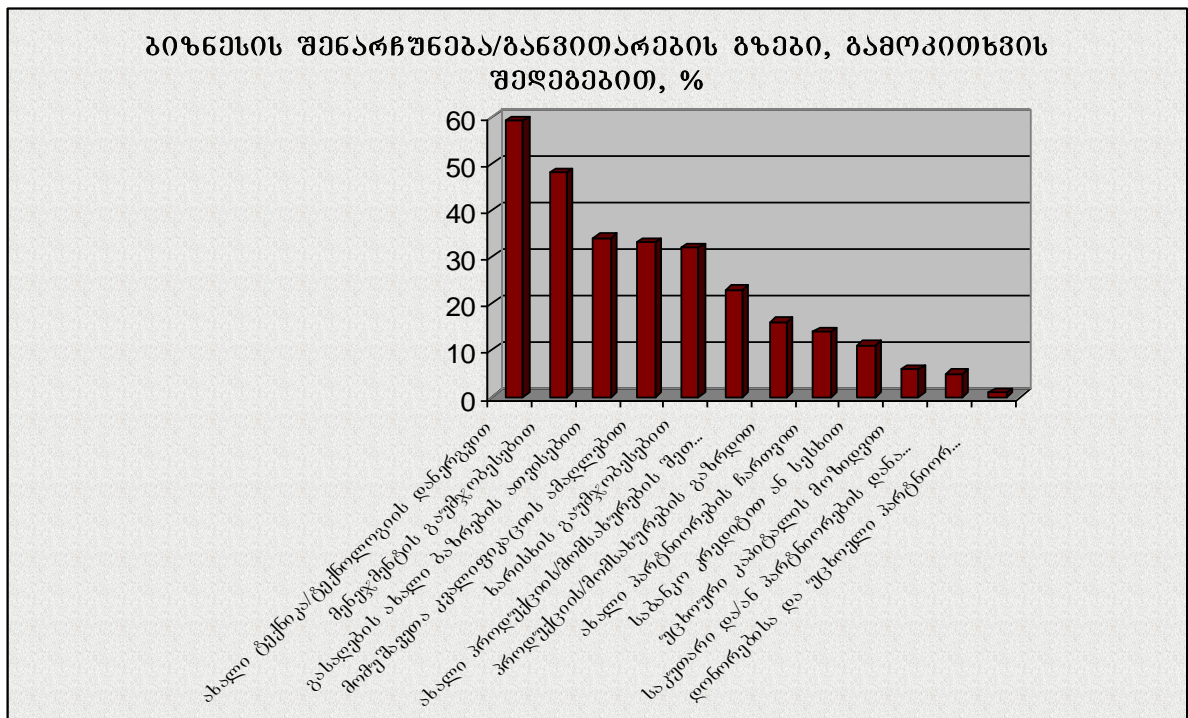
ცხრილი 2.2.4. ბიზნესის ცვლილების მოლოდინი უახლოესი 1 წლის განმავლობაში რეგიონების მიხედვით, გამოკითხვის შედეგებით, %

	მეწარმეთა მოლოდინი	სულ	ქ. თბილისი და შემოგარენი	ქ. ქუთაისი და შემოგარენი	ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი	ქ. რუსთავი და შემოგარენი
1	გაიზრდება მნიშვნელოვნად	40,8	38,6	45,5	48,4	41,6
2	გაიზრდება უმნიშვნელოდ	32,4	33,8	30,9	31,4	24,7
3	არ შეიცვლება	10,4	10,9	11,5	4,6	9,1
4	მნიშვნელოვნად შემცირდება	1,3	1,0	2,7	2,0	0,6

5	შემცირდება უმნიშვნელოდ	1,8	1,0	4,2	0,7	4,5
6	უპერსპექტივოა	1,8	2,1	0,9	1,3	1,3
7	არ იცის	11,5	12,6	4,3	11,6	18,2
	სულ	100	100	100	100	100

მეწარმეები საკუთარი **ბიზნესის შენარჩუნება/გაფართოებას** ერთდოულად სხვადასხვა გზებითა და საშუალებებით აპირებენ (კვლევის შედეგებით, ერთ გამოკითხულ მეწარმეზე საშუალოდ 3 სახის რესურსი მოდის). მათგან უპირველესია ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიების დანერგვა (გამოკითხულთა 59%), მენეჯმენტის (წარმოებისა და შრომის ორგანიზაციის) გაუმჯობესება (48%), გასაღების ახალი ბაზრების მოძიება/ათვისება (34%), მომუშავეთა კვლიფიკაციის ამაღლება (33%) და პროდუქციის/მომსახურების ხარისხის სრულყოფა (32%) (იხ. დიაგრამა 6).

დიაგრამა 6.

ყველა გამოკვლეულ რეგიონში ბიზნესის შენარჩუნება/განვითარების ძირითად საშუალებებად აღნიშნული რესურსები დასახელდა, თუმცა ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიის დანერგვას ბევრად მეტი მეწარმე აპირებს იმერეთში, მენეჯმენტის გაუმჯობესების დიდი იმედი აქვთ ქვემო ქართლში, გასაღების ახალი ბაზრების მოძიებაზე მეტად ორიენტირებულნი არიან ქ. თბილისსა და

იმერეთში, ხოლო მომუშავეთა კვალიფიკაციის ამაღლების საჭიროებას უფრო მეტად ხელავენ სამეგრელოში (იხ. ცხრილი 2.2.5).

ცხრილი 2.2.5. ბიზნესის შენარჩუნება/ბანკოთარების ბზები რეგიონების მიხედვით, ბამოკითხვის შედეგებით, %

	<i>ბიზნესის შენარჩუნება/გაფართოე ბის გზები</i>	<i>სულ</i>	<i>ქ. თბილისი და შემოგარე ნი</i>	<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარე ნი</i>	<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარე ნი</i>	<i>ქ. რუსთავი და შემოგარე ნი</i>
1	ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიის დანერგვით	59	53	86	60	56
2	მენეჯმენტის გაუმჯობესებით	48	48	50	39	57
3	გასაღების ახალი ბაზრების ათვისებით	34	35	35	27	28
4	მომუშავეთა კვალიფიკაციის ამაღლებით	33	32	35	39	32
5	ხარისხის გაუმჯობესებით	32	32	35	24	34
6	ახალი პროდუქციის/მომსახურების შეთავაზებით	23	22	31	15	20
7	პროდუქციის/მომსახურების გაზრდით	16	15	22	12	13
8	ახალი პარტნიორების ჩართვით	14	14	15	20	14
9	საბანკო კრედიტით ან სესხით	11	10	16	14	8
10	უცხოური კაპიტალის მოზიდვით	6	5	6	10	5
11	საკუთარი და/ან პარტნიორების დანაზოგით	5	3	6	14	3
12	დონორებისა და უცხოელი პარტნიორების დახმარებით	1	2	1	1	1
13	არ იცის	4	4	2	3	6
	სულ*	286	275	340	278	277

* შენიშვნა: კითხვაზე პასუხების ჯამი აღემატება 100%-ს, ვინაიდან შესაძლებელი იყო ერთდროულად რამდენიმე პასუხის გაცემა.

მეწარმეთა შედარებით ნაკლები რაოდენობაა ორიენტირებული პროდუქციის/მომსახურების მოცულობის გაზრდაზე, რაც საქართველოს შიდა ბაზრის შეზღუდულობითა და მაღალი გაჯერებით შეიძლება აიხსნას.

მომავალში ახალი ასორტიმენტის პროდუქციისა და მომსახურების შეთავაზებას აპირებს გამოკითხული მეწარმეების თითქმის 1/4 (23%), ხოლო ხარისხის გაუმჯობესებაზე ორიენტირებულია მეწარმეთა 1/3.

გამოკითხული მეწარმეები ასახელებენ იმ **ფინანსურ წყაროებსაც**, საიდანაც აპირებენ ბიზნესის შენარჩუნებისა თუ განვითარებისათვის საჭირო ღონისძიებების დაფინანსებას. კერძოდ, მეწარმეთა 14% აპირებს ბიზნესში ჩართოს ახალი პარტნიორი; 11% გეგმავს ბანკიდან კრედიტის აღებას; 6%-ს უცხოელი ინვესტორის, 1%-ს კი დონორი ორგანიზაციის იმედი აქვს; 5% – საკუთარი და/ან არსებული ბიზნეს პარტნიორის ფინანსური რესურსებით აპირებს ბიზნესის შენარჩუნება/გაფართოებას.

დაფინანსების წყაროების განაწილება რეგიონების მიხედვით თითქმის ერთნაირია (იხ. ცხრილი 2.2.5), თუმცა დაფინანსების ახალი წყაროების მოზიდვაზე უფრო მეტად სამეგრელოს მეწარმეები არიან ორიენტირებულნი.

ოპტიმისტური განწყობის მიუხედავად, მეწარმეები აფიქსირებენ საქმიანობის ხელშემშლელ ფაქტორებს და იძლევიან რეკომენდაციებს, თუ რა უნდა გაკეთდეს **ქვეყანაში ბიზნესის განვითარებისა და ახლი სამუშაო ადგილების შექმნის სტიმულირებისათვის** (იხ. ცხრილი 2.2.6). შემოთავაზებული რეკომენდაციები (ერთ მეწარმეზე საშუალოდ 4 რეკომენდაცია) ეხება როგორც ქვეყანაში არსებული პოლიტიკური ვითარების გაუმჯობესებას, საკანონმდებლო ბაზისა და ეკონომიკური პოლიტიკის სრულყოფას, ისე ფინანსური რესურსების ხელმისაწვდომობის გაზრდას, ადამიანური რესურსების ხარისხის გაუმჯობესებას და ა.შ.

ცხრილი 2.2.6. მეწარმეთა რეკომენდაციები ბიზნესის განვითარებისა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის სტიმულირებისათვის, გამოკითხვის შედეგებით

	რეკომენდაცია	საწარმო	%
1	საბანკო კრედიტზე საპროცენტო განაკვეთის შემცირება; პროცედურების გამარტივება	1500	77
2	გადასახადების შემცირება; პროცედურების გამარტივება	1441	72
3	პოლიტიკური სტაბილურობა	1066	55
4	ადამიანური რესურსების განვითარება	613	31
7	თავისუფალი კონკურენტული გარემოს არსებობა; ანტიმონოპოლიური სამსახურის შექმნა	433	22

8	სახელმწიფოს მხრიდან ბიზნესში ჩარევისა და ზეწოლის დაუშვებლობა	385	20
9	ბიზნესის გათავისუფლება გადასახადებისგან საქმიანობის პირველი წლის მანძილზე	359	18
10	ქვეყანაში სამართლიანი სასამართლოს არსებობა	329	17
11	გასაღებისათვის ახალი ბაზრების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება	335	17
12	მცირე ბიზნესისათვის ფიქსირებული გადასახადის დაწესება	230	12
13	შრომის კანონმდებლობის სრულყოფა	154	8
14	ლიცენზიისა და ნებართვის გაცემის წესის გამარტივება	130	7
15	პროდუქციის ტრანსპორტირებასა და გასაღებაში დახმარება	139	7
16	რეინვესტირების სახსრების გადასახადებისგან გათავისუფლება	101	5
17	ბიზნესის რეგისტრაციის პროცესის გამარტივება	80	4
18	მაღალმთიან რეგიონებში გადასახადების შემცირება	25	1
19	სხვა	10	1
	სულ*	7330	376

* შენიშვნა: კითხვაზე პასუხების ჯამი აღემატება 100%-ს, ვინაიდან შესაძლებელი იყო ერთდროულად რამდენიმე პასუხის გაცემა.

გამოკვლევულ საწარმოთა 77%-სათვის ყველაზე აქტუალურია ფინანსური რესურსების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა და ისინი იძლევიან რეკომენდაციას, რომ ბიზნესის მხარდაჭერისათვის, პირველ რიგში, აუცილებელია *საბანკო კრედიტზე საპროცენტო განაკვეთის შემცირება და სესხის აღების პროცედურების გამარტივება, მოთხოვნილი გირაოს ღირებულების შემცირება, გრძელვადიანი კრედიტის გაცემა, წარმოების სეზონურობის გათვალისწინება ბანკის მიერ* და ა.შ.

მეორე პოზიციაზე დასახელდა *გადასახადების შემცირებისა და საგადასახადო პროცედურების გამარტივების საჭიროება* (გამოკითხულ მეწარმეთა 72%). მეწარმეთა ნაწილი (18%) ითხოვს ბიზნესის გადასახადებისგან გათავისუფლებას საქმიანობის პირველი წლის მანძილზე; 12% – მცირე მეწარმეთათვის ფიქსირებული გადასახადის დაწესებას, 5% – რეინვესტირების სახსრების გადასახადისაგან გათავისუფლებას. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს მთავრობის მიერ ამჟამად ინიცირებულია მცირე

მეწარმეებისათვის ფიქსირებული გადასახადის შემოღების იდეა³. მისი სწორად გათვლისა და დაბეგვრის ეფექტიანი სისტემის შემოღების პირობებში, შესაძლებელია მან მნიშვნელოვნად ასტიმულიროს მცირე ბიზნესის განვითარება.

მეწარმეთა ნახევარზე მეტისათვის (55%) უმნიშვნელოვანესია *ქვეყანაში პოლიტიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფა* და ეს ბუნებრივივითაა, ვინაიდან არასტაბილურ გარემოში ბიზნესს ყველაზე მეტად უჭირს არსებობა და განვითარება.

მეორე პოზიციაზე (გამოკითხულ მეწარმეთა 31%) დასახელდა *ადამიანური რესურსების განვითარების მხარდაჭერის საჭიროება*, რაც გულისხმობს მომუშავეთა პროფესიული კვალიფიკაციის ამაღლებისა თუ გადამზადების პროგრამების შემუშავება/რეალიზაციას სახელმწიფოსა თუ დონორი ორგანიზაციების მხრიდან. მართალია, ამ სფეროში ადგილობრივი მმართველობის ორგანოები (მაგალითად, ქ. თბილისის მერია) და დონორი ორგანიზაციები ახორციელებენ ადამიანური რესურსების განვითარების მხარდამჭერ პროექტებს, მაგრამ ეს, უმეტეს შემთხვევაში, ზოგადი უნარების (კომპიუტერი, უცხო ენა) განვითარებას უწყობს ხელს, ანდა მცირე მასშტაბისაა. პროფესიული სწავლების მიზნობრივი პროგრამები ზრდასრული მოსახლეობისათვის, ჯერ-ჯერობით, ნაკლებად ხელმისაწვდომია. ეს აიძულებს მეწარმეებს, პროფესიული სწავლება ძირითადად სამუშაო ადგილზე განახორციელონ (ამ თემაზე დეტალურად იხ. მომდევნო პარაგრაფში).

ხელისუფლების მხრიდან განსაკუთრებულ ყურადღებას ითხოვს მეწარმეთა შემდეგი რეკომენდაციები: *თავისუფალი კონკურენტული გარემოს არსებობა, ანტიმონოპოლიური სამსახურის შექმნა (გამოკითხულთა 22%); სახელმწიფოს მხრიდან ბიზნესში ჩარევისა და ზეწოლის დაუშვებლობა (20%); ქვეყანაში სამართლიანი სასამართლოს არსებობა (17%)*. საგულისხმოა, რომ ეს ფაქტორები კონკრეტულ ხელშემშლელ გარემოებებზე მეწარმეების მხოლოდ

³ საქართველოს საგადასახადო კოდექსში 2011 წლის 20 დეკემბერს შეტანილი ცვლილებებით, კოდექსს დაემატა 95¹ – 95⁶ მუხლები, რომლებითაც განისაზღვრა ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის დეფინიცია, ფიქსირებული გადასახადით დაბეგვრის ობიექტი, გადასახადის განაკვეთი და სხვ., მაგრამ ამ ნორმების ამოქმედებისათვის საქართველოს მთავრობამ უნდა განსაზღვროს საქმიანობის ის სახეები, რომლებზეც გაერცვლდება ფიქსირებული გადასახადით დაბეგვრის პრაქტიკა. 2012 წლის თებერვლის მდგომარეობით, საქართველოს მთავრობას ასეთი სახეობების ნუსხა, ჯერ-ჯერობით, არ განუსაზღვრავს.

მცირე ნაწილმა დაასახელა, თუმცა ზოგად კონტექსტში მათ უფრო თამამად მიუთითეს მსგავსი პრობლემების დაძლევის საჭიროებაზე.

იქედან გამომდინარე, რომ მეწარმეები საქმიანობის ერთ-ერთ ხელშემშლელ ფაქტორად ასახელებენ შიდა ბაზრის შეზღუდულობას, მათთვის ფასეული რეკომენდაციაა *გასაღებისათვის ახალი ბაზრების შესახებ ინფორმაციის მოპოვებაში დახმარება* (გამოკითხულთა 17%).

საქართველოში ბიზნესის დაწყების პირობების გამარტივების აღიარებაა ის ფაქტი, რომ გამოკითხული მეწარმეების მხოლოდ მცირე ნაწილი (გამოკითხულთა 4%) იძლევა რეკომენდაციას ბიზნესის რეგისტრაციის პირობებისა და პროცედურების გამარტივებასთან დაკავშირებით. შედარებით მეტი მეწარმე (გამოკითხულთა 7%) ითხოვს ლიცენზიისა და ნებართვების გაცემის პირობების კიდევ უფრო გამარტივებას.

გამოკითხული მეწარმეების 8%-მა ერთ-ერთ რეკომენდაციად *შრომის კანონმდებლობის სრულყოფა* დაასახელა. ჩაღრმავებული ინტერვიუს შედეგად დადგინდა, რომ ამ რეკომენდაციაში ისინი გულისხმობენ საკანონმდებლო ნორმების უფრო დეტალურად გაწერას, რათა ნაკლები საფუძველი იყოს შრომითი დავებისათვის. კერძოდ, ეს ეხება ზეპირი ფორმით ხელშეკრულების დადების პირობებს, სამუშაო დროის ხანგრძლივობას, საზეგანაკვეთო სამუშაოებს, სასწავლო და მორიგი შევებულების მიცემის წესებს, შრომითი კონტრაქტის შეჩერებისას სამუშაო ადგილის შენარჩუნების პირობებს, მომუშავეს მხრიდან ზარალის ანაზღაურების წესს, შრომის მძიმე და მავნე პირობებში შეღავათების სისტემას და სხვ.

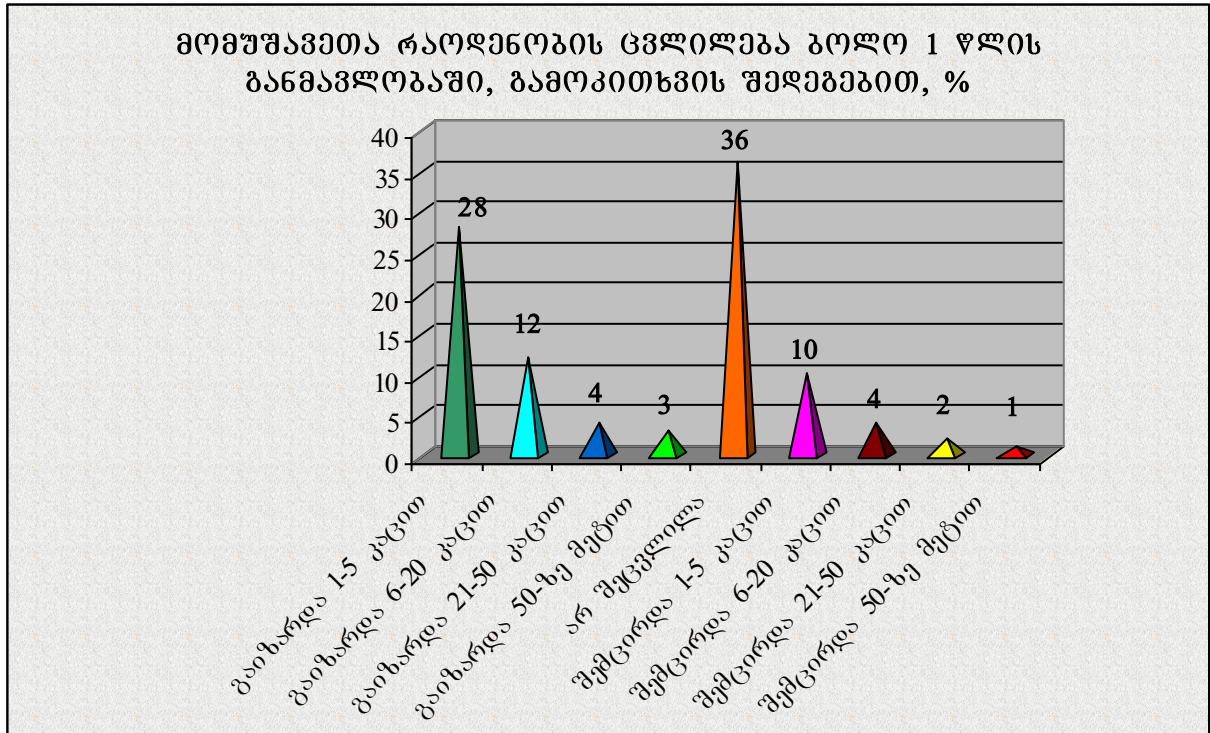
ამრიგად, საკვლევ რეგიონებში ბიზნესის განვითარების ტენდენციების შესწავლით მთლიანობაში დადებითი ტენდენციები დაფისირდა, თუმცა ბიზნეს-გარემოს შემდგომი სრულყოფისათვის მიზანშეწონილია მეწარმეთა მხრიდან შემოთავაზებული რეკომენდაციების შეძლებისდაგვარად გათვალისწინება.

2.3. ადამიანური რესურსები

ბიზნესის განვითარების ტენდენციები გარკვეულწილად აისახა *დასაქმებულთა რაოდენობის ცვლილებაზე*. კვლევის შედეგებით, საწარმოთა 47%-მა ბოლო ერთი წლის განმავლობაში გაზარდა მომუშავეთა რაოდენობა, თუმცა მათ

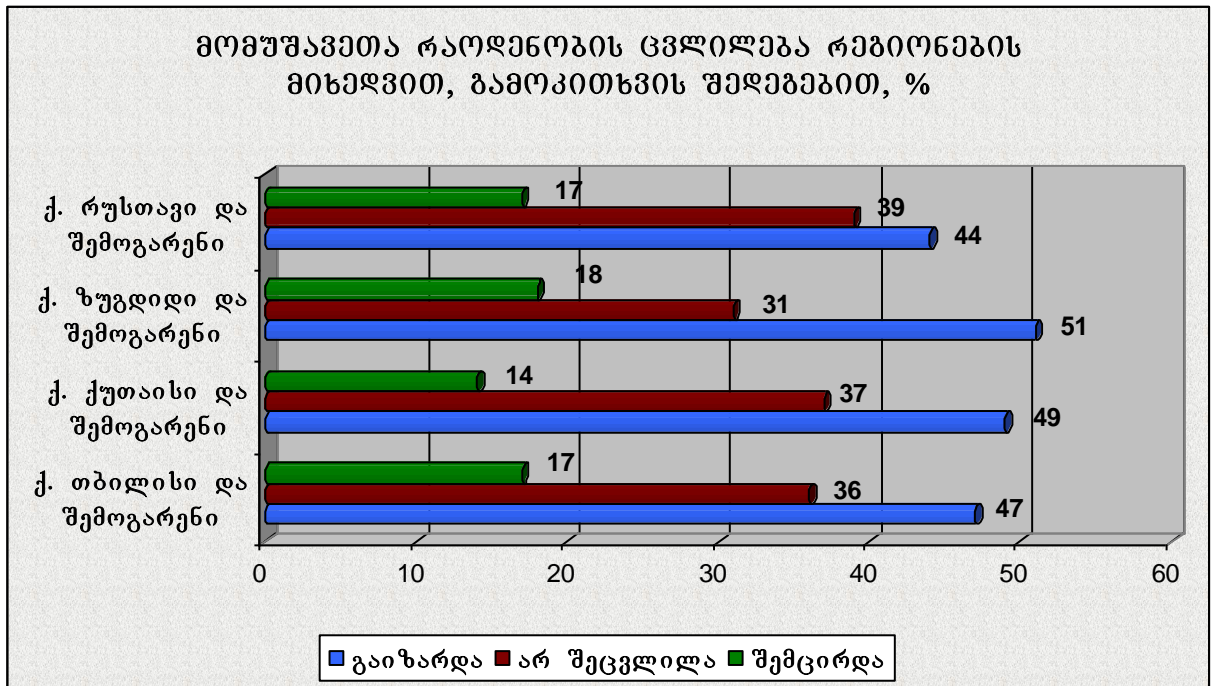
უმრავლესობაში ზრდა 1-5 კაციტ შემოიფარგლა; მომუშავეთა რაოდენობა 6-დან 20 კაცამდე გაზარდა მეწარმეთა 12%-მა, 21-დან 50 კაცამდე – 4%-მა, ხოლო 50-ზე მეტი კაციტ – მხოლოდ 3%-მა. გამოკვლეული საწარმოებიდან 36%-ს მომუშავეთა რაოდენობა არ შეუცვლია, ხოლო 17%-მა მათი რაოდენობა შეამცირა (იხ. დიაგრამა 7).

დიაგრამა 7

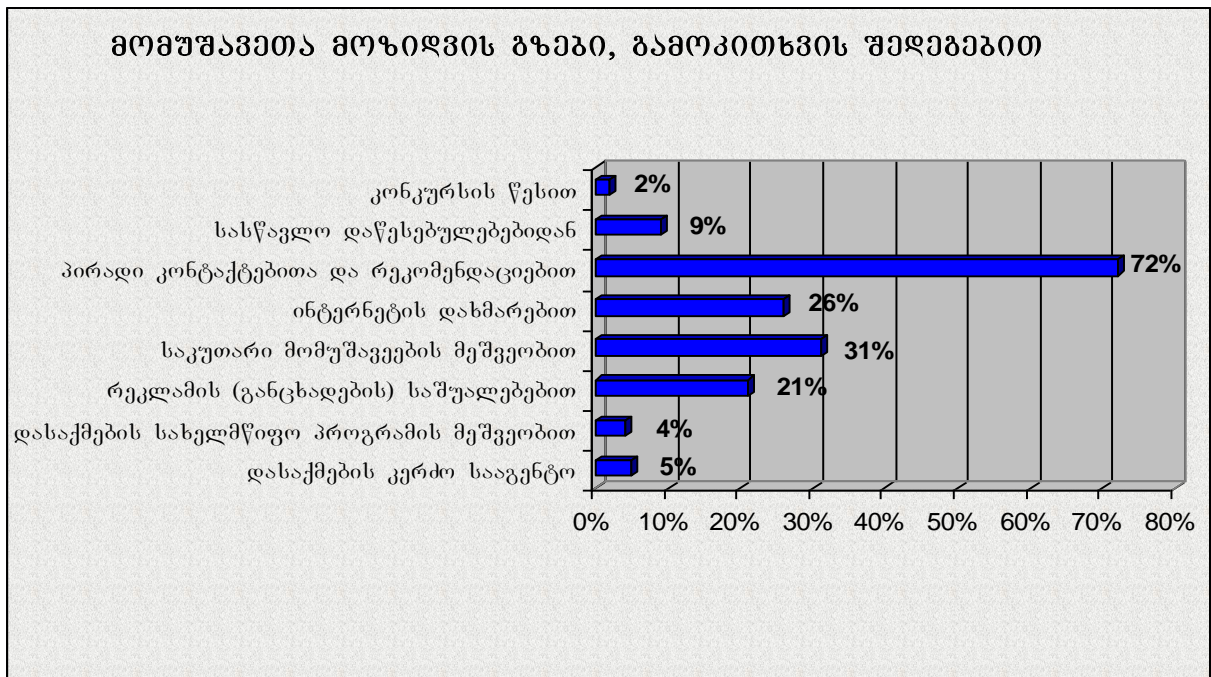
რეგიონების მიხედვით, მომუშავეთა რაოდენობა წილობრივად უფრო მეტმა საწარმომ გაზარდა სამეგრელოში, თუმცა ამავე რეგიონში მეტია ისეთ საწარმოთა წილიც, სადაც მომუშავეთა რაოდენობა ბოლო 1 წლის განმავლობაში შემცირდა (იხ. დიაგრამა 8). მომუშავეთა რაოდენობის ცვლილების თვალსაზრისით, სტაგნაციის მეტი ხარისხი დაფიქსირდა ქვემო ქართლში, იმერეთში, ქ თბილისსა და მცხეთა-მთიანეთში.

დიაგრამა 8

მომუშავეთა მოზიდვას დამსაქმებლები ძირითადად ახდენენ *პირადი კონტაქტებითა და რეკომენდაციით*, ასევე საკუთარი მომუშავეების მეშვეობით (იხ. დიაგრამა 9).

დიაგრამა 9

ინტერნეტს, როგორც კადრების მოზიდვის საშუალებას, იყენებს გამოკითხული დამსაქმებლების 1/4-ზე მეტი; *ბეჭდური მედიისა და ტელევიზიის საშუალებით განცხადებებს* აქვეყნებს დამსაქმებელთა 21%; დასაქმების კერძო სააგენტოების მომსახურებით სარგებლობს 5%; დასაქმების სახელმწიფო პროგრამების მეშვეობით (რომლებსაც პერიოდულად ახორციელებს ცენტრალური და

ადგილობრივი ხელისუფლება) კადრები მოიძია დამსაქმებელთა დაახლოებით 4%-მა; პროფილურ სასწავლებლებთან კონტაქტის გზით მომუშავეების მოზიდვას ახდენს გამოკითხული მეწარმეების 9%. მათი უმრავლესობა დაზღვევის, საფინანსო შუამავლობის, ჯანდაცვის, განათლებისა და ტურიზმის სფეროებში საქმიანობს.

სპეციალურ საჯარო კონკურსს, როგორც კადრების მოზიდვის ძირითად საშუალებას, იყენებს გამოკითხულ მეწარმეთა მხოლოდ 2%. რა თქმა უნდა, კადრების მოზიდვის ყველა ფორმის გამოყენებისას, მომუშავეთა შერჩევა ძირითადად კონკურსის პრინციპით ხდება, თუმცა საჯარო კონკურსის ორგანიზაციული ფორმა მას შედარებით იშვიათად ეძლევა. კვლევები ადასტურებს, რომ კადრების მოზიდვისას პირადი კონტაქტებისა და რეკომენდაციების გამოყენება, ხშირ შემთხვევაში, ზეპირი რეკომენდაციის დატვირთვას ატარებს და გამართლებული ფორმას, თუმცა არც იმის უგულვებელყოფა შეიძლება, რომ საქართველოში კადრების შერჩევისას პირადი ნაცნობობა, არც თუ იშვიათად, არაობიექტური გადაწყვეტილების მიღების საფუძველი ხდება.

აღსანიშნავია, რომ კადრების მოზიდვის მსგავსი შედეგები IOM-ის მიერ ჩატარებულ ყველა წინა კვლევითაც დასტურდება. ეს გასაგებიცაა, ვინაიდან საქართველოში განუვითარებელია შრომის ბაზრის ინფრასტრუქტურა, არ არსებობს დასაქმების სახელმწიფო სამსახური⁴, განუვითარებელია დასაქმების კერძო სააგენტოების სისტემა, დაბალია მოსახლეობის ინტერნეტიზაციის მაჩვენებელი (განსაკუთრებით მცირე და საშუალო სიდიდის ქალაქებსა და სოფლებში). ეს უკანასკნელი რეგიონების მიხედვით კადრების მოზიდვის გზების განაწილებაშიც აისახა. კერძოდ, ინტერნეტს, როგორც საჭირო კადრების მოზიდვის საშუალებას ქ. თბილისის დამსაქმებლები 3-4-ჯერ უფრო ხშირად იყენებენ, ვიდრე სხვა რეგიონებში (იხ. ცხრილი 2.3.1).

ცხრილი 2.3.1. კადრების მოზიდვის გზები რეგიონების მიხედვით, გამოკითხვის შედეგებით, %

	კადრების მოზიდვის გზები	ქ. თბილისი და შემოგარენი	ქ. ქუთაისი და შემოგარენი	ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი	ქ. რუსთავი და შემოგარენი
1	დასაქმების კერძო სააგენტო	5	4	4	3

⁴ გამონაკლისია აჭარის არ, სადაც, IOM-ის „კონსულტაციისა და დასაქმების ცენტრის ბაზაზე, 2011 წლის ოქტომბერში შეიქმნა „დასაქმების სახელმწიფო სააგენტო“, ასევე ქ. თბილისის მერიის დასაქმების პროექტის ფარგლებში შექმნილია სპეციალური განყოფილება.

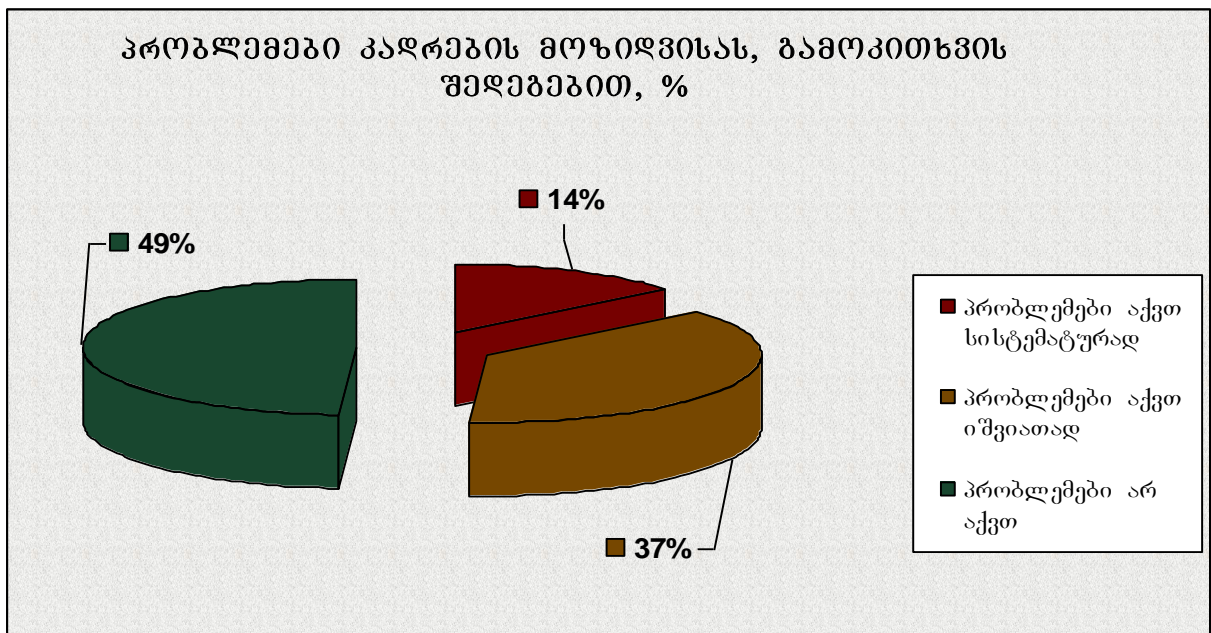
2	დასაქმების სახელმწიფო პროგრამის მეშვეობით*	4	5	3	1
3	რეკლამის (განცხადების) საშუალებებით	21	23	22	14
4	საკუთარი მომუშავეების მეშვეობით	33	24	27	30
5	ინტერნეტის დახმარებით	33	14	8	8
6	პირადი კონტაქტებითა და რეკომენდაციებით	71	73	78	77
7	სასწავლო დაწესებულებებიდან	10	12	5	7
8	კონკურსის წესით	1	2	1	3
	სულ**	178	157	151	143

* მხედველობაშია სახელმწიფო პროგრამები „სამუშაო ადგილზე პროფესიული სწავლება“, რომლებიც 2007 და 2008 წლებში განხორციელდა, ასევე სტუდენტთა დასაქმების პროგრამები და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ დასაქმების მხარდამჭერი ცალკეული ღონისძიებები.

** შენიშვნა: კითხვაზე პასუხების ჯამი აღემატება 100%-ს, ვინაიდან შესაძლებელი იყო ერთდროულად რამდენიმე პასუხის გაცემა.

საჭირო კადრების მოზიდვისას პრობლემები აქვთ გამოკითხული მეწარმეების 51%-ს. მათგან პრობლემები სისტემატურად აწუხებს 14%-ს, ხოლო 37%-ს – პერიოდულად და იშვიათად (იხ. დიაგრამა 10).

დიაგრამა 10

პრობლემების ინტენსივობა მატულობს *საწარმოთა ზომის მიხედვით*: რაც უფრო დიდია საწარმო, მით უფრო მეტია ისეთი საწარმოების წილი, რომლებსაც უჭირთ საჭირო პროფესიისა და კვალიფიკაციის კადრების

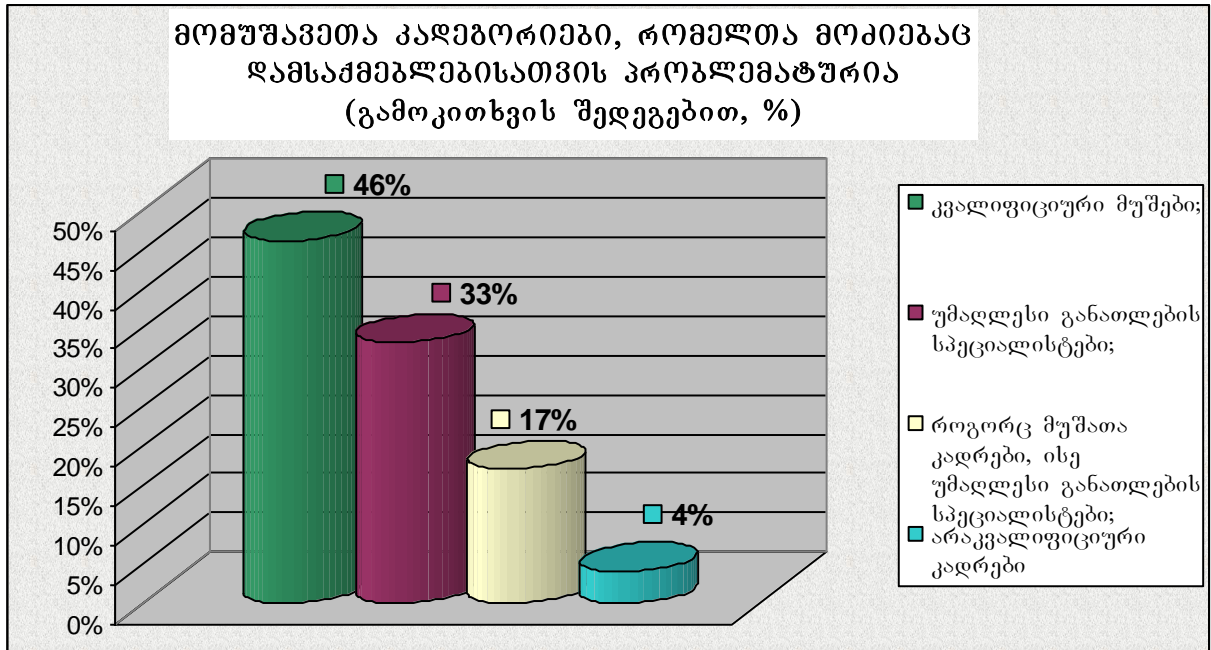
მოძიება. ეს ბუნებრივიცაა, ვინაიდან მცირე ზომის საწარმოების მოთხოვნა კადრებზე შეზღუდულია როგორც რაოდენობრივად, ისე სტრუქტურის თვალსაზრისით. გამოკითხვის შედეგებით, საშუალო და მსხვილ საწარმოებს კადრების მოზიდვასთან დაკავშირებული პრობლემები 2-3-ჯერ უფრო ხშირად აწუხებთ, ვიდრე მცირე ზომის საწარმოებს.

კადრების მოზიდვის პრობლემა საქმიანობის სფეროების მიხედვითაც განსხვავებული აქტუალობისაა. კვლევის შედეგებით, საჭირო კადრების მოძიება ყველაზე ხშირად უჭირთ შემდეგი სფეროების მეწარმეებს:

- ✓ დაზღვევა – გამოკითხულ მეწარმეთა 81%;
- ✓ კომუნალური მეურნეობა – 72%;
- ✓ ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო და პირადი სარგებლობის ნივთების რემონტი – 71%;
- ✓ კომპიუტერებთან დაკავშირებული საქმიანობა – 60%;
- ✓ კვლევები და დამუშავებები – 60%;
- ✓ დამამუშავებელი მრეწველობა – 58%;
- ✓ ელექტრო ენერჯის, აირისა და წყალ-მომარაგება – 57%;
- ✓ კავშირგაბმულობა – 57%.

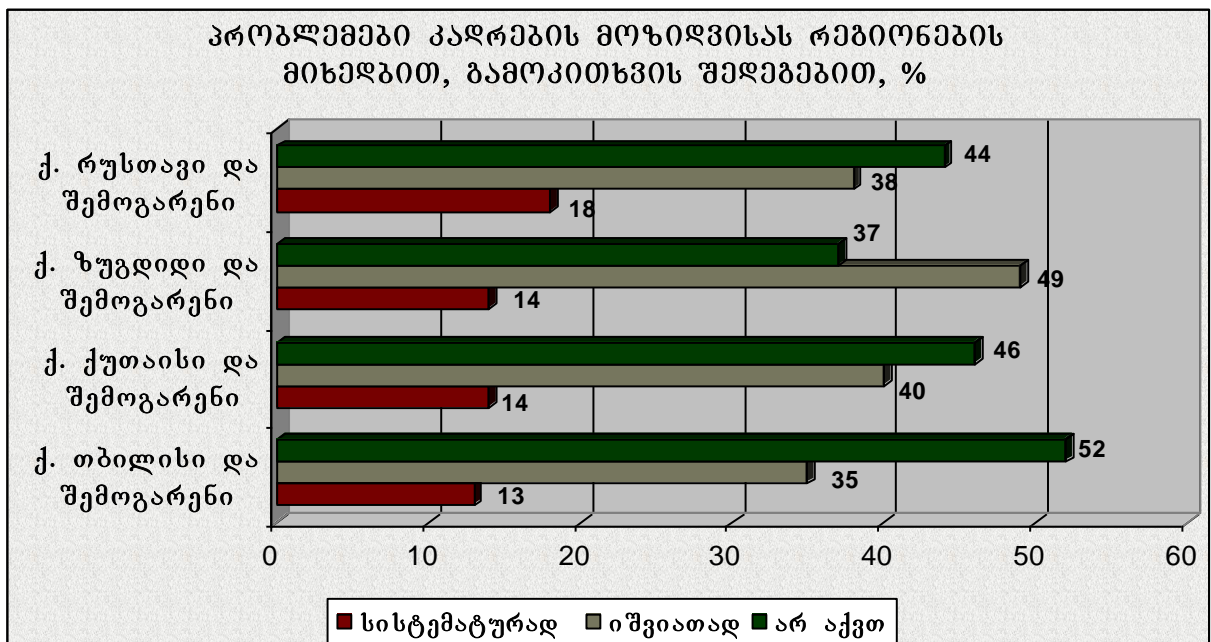
მომუშავეთა კატეგორიები, რომელთა მოზიდვაც დამსაქმებლებისათვის პრობლემატურია, მოიცავს როგორც კვალიფიციურ მუშებს, ისე უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტებს (იხ. დიაგრამა 11). რთულად მოსაზიდი კადრების 54% კვალიფიციურ მუშებს მიეკუთვნება, 42% – უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტებს, ხოლო 4% – არაკვალიფიციურ მომუშავეებს. არაკვალიფიციური კადრების მოზიდვა დამსაქმებლებისათვის პრობლემატურია იმის გამო, რომ ასეთი ტიპის სამუშაოებზე, როგორც წესი, დაბალია ხელფასი და შრომის მძიმე პირობებია.

დიაგრამა 11

გამოკვლეული რეგიონებიდან კადრების მოზიდვის პრობლემები უფრო მწვავედ დგას ქვემო ქართლსა და სამეგრელოში, თუმცა სხვა რეგიონებშიც არანაკლებ აქტუალურია (იხ. დიაგრამა 12).

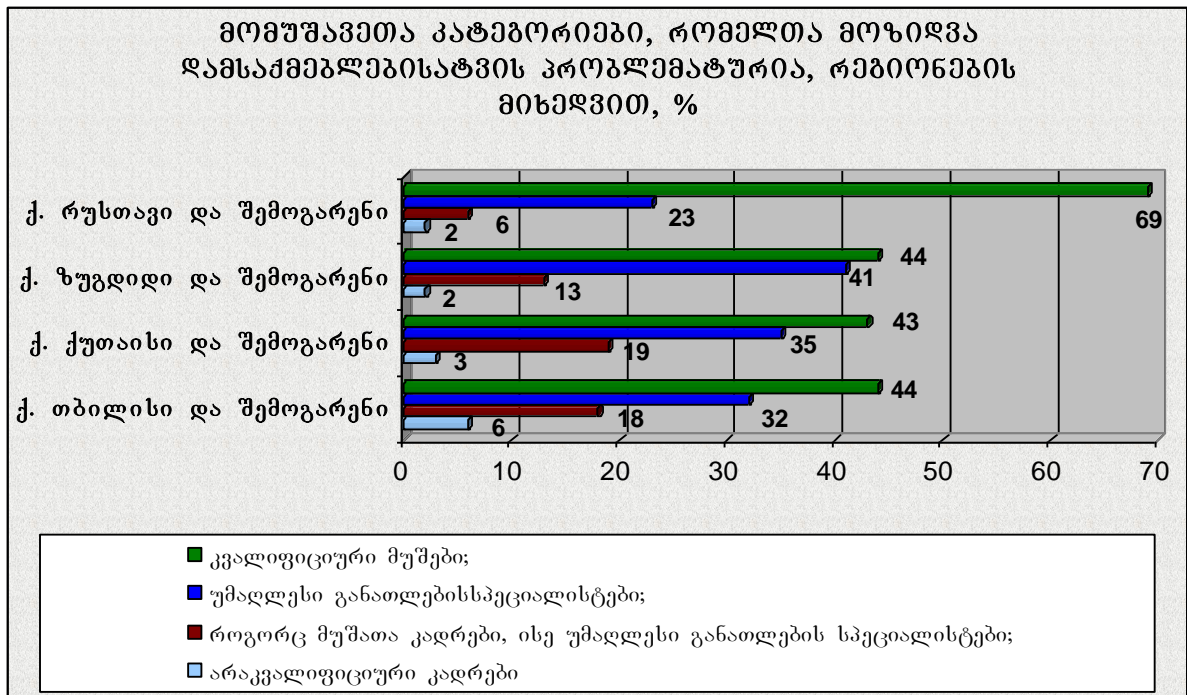
დიაგრამა 12

ოთხივე რეგიონში რთულად მოსაზიდი კადრების აბსოლუტური უმრავლესობა კვალიფიციურ მუშათა კატეგორიას მიეკუთვნება. მათი დეფიციტი განსაკუთრებით მწვავეა ქვემო ქართლში. უმაღლესი განათლების მქონე კვალიფიციური სპეციალისტების მოზიდვა, სხვა რეგიონებთან შედარებით, უფრო მეტად ჭირს სამეგრელოსა და იმერეთში. ორივე კატეგორიის

მომუშავეთა მოზიდვის პრობლემაზე მიუთითებს ასევე ქ. ქუთაისისა და ქ. თბილისის მეწარმეებმა (იხ. დიაგრამა 13).

დიაგრამა 13.

კონკრეტული პროფესიებისა და სპეციალობების ჩამონათვალი, რომელთა მოძიებაც დამსაქმებლებისათვის (როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო ორგანიზაციებისათვის) პრობლემატურია, 300-ს აღემატება (რეგიონების მიხედვით პროფესიების დეტალური ჩამონათვალი იხ. დანართში №1). თუ მათ დავაჯგუფებთ „განათლების სტანდარტული კლასიფიკაციით (ISCED-1997)“ განსაზღვრული სფეროების მიხედვით, დეფიციტურობის ხარისხით პირველი 10 სფერო შემდეგნაირად დალაგდება:

უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტები:

- I. ჯანდაცვა – 20,1%;
- II. ბიზნესი და მართვა – 19,6%;
- III. განათლება – 17,6%;
- IV. ინჟინერია და საინჟინრო საქმე – 7,3%;
- V. საწარმოო და დამამუშავებელი დარგები – 6,6%;
- VI. არქიტექტურა და მშენებლობა – 6,1%;
- VII. სოციალური და ბიჰევიორისტული მეცნიერებები – 5,9%;
- VIII. ხელოვნება, კულტურა, სპორტი – 3,6%;
- IX. კომპიუტერული საქმე – 2,5%;
- X. ჟურნალისტიკა და ინფორმაცია – 1,9%.

პროფესიული განათლების (სახელობო პროფესიის) კადრები:

- I. ინჟინერია – 14,1%;
- II. სამთო მოპოვება და დამამუშავებელი მრეწველობა – 12,7%;
- III. მომსახურება – 11,1%;
- IV. ტურიზმი და სასტუმრო-სარესტორნო საქმე – 9,8%;
- V. ტრანსპორტი და ტრანსპორტის მომსახურება – 9,1%;
- VI. მშენებლობა – 7,4%;
- VII. ინფორმაციული ტექნოლოგიები – 5,0%;
- VIII. მედიცინა – 3,7%;
- IX. ხელოვნება, სპორტი – 1,3%;
- X. აგრარული სექტორი – 1,0%;

რეგიონების მიხედვით უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტების პროფესიული ჯგუფები (პირველი 10 ჯგუფი), განათლების სფეროებისა და დეფიციტურობის ხარისხის გათვალისწინებით, შემდეგნაირად გამოიყურება:

ცხრილი 2.32. უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტების პროფესიული ჯგუფები განათლების სფეროებისა და დეფიციტურობის მიხედვით

<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>		<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	
1	განათლება	1	ჯანდაცვა
2	ბიზნესი და მართვა	2	ბიზნესი და მართვა
3	ჯანდაცვა	3	ინჟინერია და საინჟინრო საქმე
4	ინჟინერია და საინჟინრო საქმე	4	განათლება
5	საწარმოო და დამამუშავებელი დარგები	5	სოციალური და ბიჰევიორისტული მეცნიერებები
6	არქიტექტურა და მშენებლობა	6	არქიტექტურა და მშენებლობა
7	სოციალური და ბიჰევიორისტული მეცნიერებები	7	საწარმოო და დამამუშავებელი
8	ხელოვნება, კულტურა, სპორტი	8	ხელოვნება, კულტურა, სპორტი
9	კომპიუტერული საქმე	9	ჟურნალისტიკა და ინფორმაცია
10	ფიზიკური მეცნიერებები	10	სამართალი
<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი</i>		<i>ქ. რუსთავი და შემოგარენი</i>	
1	ჯანდაცვა	1	ჯანდაცვა
2	ბიზნესი და მართვა	2	ბიზნესი და მართვა

⁵ პროფესიული განათლების სფეროების მოტანილი დაჯგუფება ეყრდნობა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ გამოყენებულ კლასიფიკაციას. ამ კლასიფიკაციით, მომსახურების სფერო ვაჭრობასაც მოიცავს.

3	განათლება	3	საწარმოო და დამამუშავებელი
4	ხელოვნება, კულტურა, სპორტი	4	ინჟინერია და საინჟინრო საქმე
5	არქიტექტურა და მშენებლობა	5	არქიტექტურა და მშენებლობა
6	სოციალური და ბიპევიორისტული მეცნიერებები	6	სამართალი
7	ჟურნალისტიკა და ინფორმაცია	7	კომპიუტერული საქმე
8	საწარმოო და დამამუშავებელი	8	განათლება
9	ინჟინერია და საინჟინრო საქმე	9	სასოფლო, სატყეო მეურნეობა,
10	ტურიზმი და სასტუმრო-საქმე	10	ჰუმანიტარული მეცნიერებები

რაც შეეხება დეფიციტურ სახელობო პროფესიის კადრებს, მათი რანჟირება დეფიციტურობისა და განათლების სფეროების მიხედვით ცალკეულ რეგიონში შემდეგია:

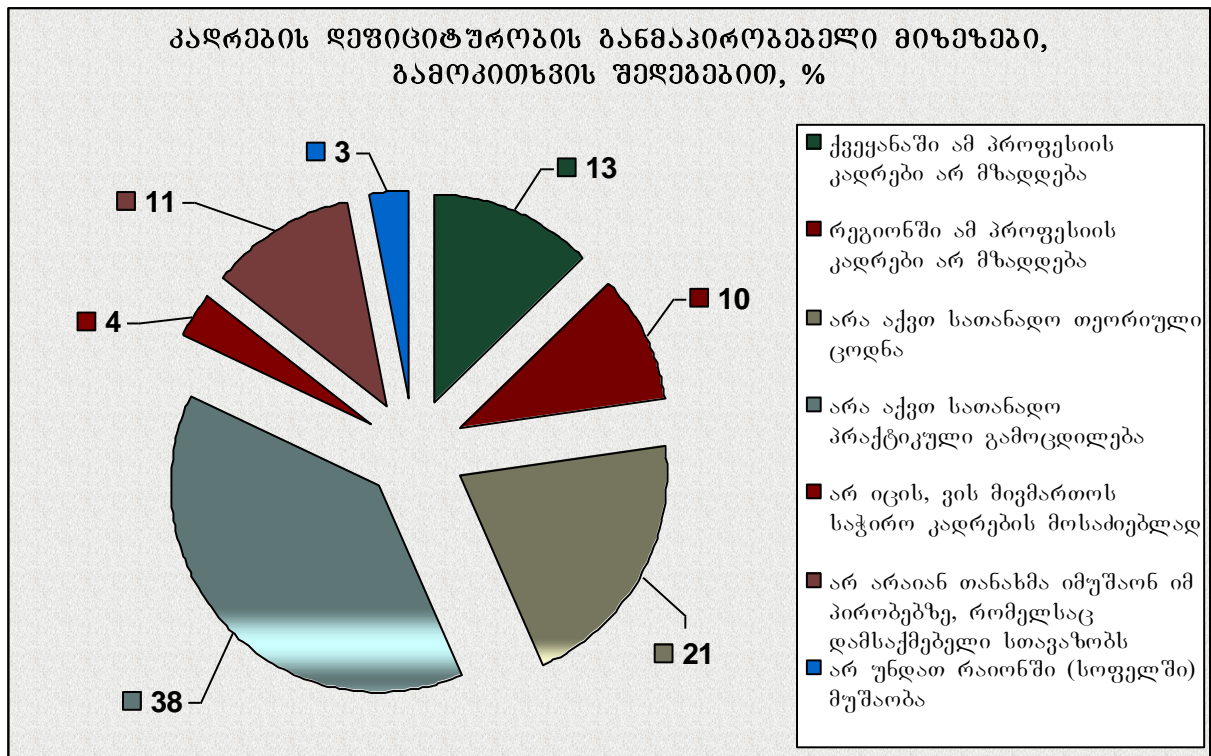
ცხრილი 2.3.3. სახელობო პროფესიის კადრების პროფესიული ჯგუფები განათლების სფეროებისა და დეფიციტურობის მიხედვით

<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>		<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	
1	სამთო მოპოვება და დამამუშავებელი მრეწველობა	1	სამთო მოპოვება და დამამუშავებელი მრეწველობა
2	ინჟინერია;	2	ინჟინერია;
3	მომსახურება;	3	ტურიზმი და სასტუმრო-სარესტორნო მომსახურება
4	ტრანსპორტი და ტრანსპორტის მომსახურება	4	მომსახურება;
5	ტურიზმი და სასტუმრო-სარესტორნო მომსახურება	5	ტრანსპორტი და ტრანსპორტის მომსახურება
6	მშენებლობა;	6	მშენებლობა;
7	ინფორმაციული ტექნოლოგიები;	7	მედიცინა;
8	მედიცინა;	8	ინფორმაციული ტექნოლოგიები;
9	ხელოვნება, სპორტი.	9	ხელოვნება, სპორტი.
10	აგრარული სექტორი;	10	აგრარული სექტორი;
<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი</i>		<i>ქ. რუსთავი და შემოგარენი</i>	
1	ინჟინერია;	1	ინჟინერია;
2	მომსახურება;	2	სამთო მოპოვება და დამამუშავებელი მრეწველობა
3	ტრანსპორტი და ტრანსპორტის მომსახურება	3	მომსახურება;

4	ტურიზმი და სასტუმრო-სარესტორნო მომსახურება	4	ტურიზმი და სასტუმრო-სარესტორნო მომსახურება
5	სამთო მოპოვება და დამამუშავებელი მრეწველობა	5	მშენებლობა;
6	მშენებლობა;	6	ინფორმაციული ტექნოლოგიები;
7	ინფორმაციული ტექნოლოგიები;	7	ტრანსპორტი და ტრანსპორტის მომსახურება
8	ხელოვნება, სპორტი.	8	ხელოვნება, სპორტი.
9	მედიცინა;	9	მედიცინა;
10	აგრარული სექტორი;	10	აგრარული სექტორი;

მიზეზები, რომელთა გამოც დამსაქმებლებს ვერ მოუძებნიათ მათთვის საჭირო პროფესიისა და კვალიფიკაციის კადრი, სხვადასხვაა. გამოკითხვის შედეგებით, ამ მიზეზებს შორის დომინირებს პრაქტიკული გამოცდილებისა და შესაბამისი თეორიული ცოდნის ნაკლებობა (იხ. დიაგრამა 14). დამსაქმებელთა 13% კადრების მოუძიებლობის მთავარ მიზეზად ასახელებს იმ ფაქტს, რომ მისთვის საჭირო პროფესიის სპეციალისტები ქვეყანაში არ მზადდება; 10%-ის ინფორმაციით მოძიება პრობლემატურია იმის გამო, რომ რეგიონში არ ხდება მათი მომზადება ან არ უნდათ რაიონში (სოფლად) მუშაობა.

დიაგრამა 14

დამსაქმებელთა 4%-მა არ იცის, ვის მიმართოს საჭირო კადრების მოსაძიებლად; 11% კი აღიარებს, რომ კადრების მოუძიებლობის ძირითადი

მიზეზი მათ მიერ შეთავაზებული შრომის მძიმე პირობებია. ეს უკანასკნელი გარკვეულ კითხვებს ბაღებს დამსაქმებელთა პოზიციის მიმართ: თუ ისინი აცნობიერებენ, რომ მათ მიერ შეთავაზებული პირობები მძიმეა, მაშინ რატომ არ სთავაზობენ უკეთესს? ჩაღრმავებული ინტერვიუს შედეგად დადგინდა, რომ რიგ შემთხვევებში ასეთი პოზიციის მიზეზი არის ბიზნესის დაბალი რენტაბელობა (მცირე შემოსავალი), რიგ შემთხვევებში კი – უმუშევართა დიდი რაოდენობა და იმის იმედი, რომ ვიღაც შეთავაზებულ მძიმე პირობებზეც იქნება თანახმა.

რეგიონების მიხედვით, საჭირო კადრების მოუძიებლობის მიზეზები შემდეგნაირად განაწილდა (იხ. ცხრილი 2.3.4):

ცხრილი 2.3.4. საჭირო კადრების მოუძიებლობის მიზეზები რეგიონების მიხედვით, გამოკითხვის შედეგებით, %

<i>მიზეზი</i>	<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. რუსთავი და შემოგარენი</i>
ქვეყანაში ამ პროფესიის კადრები არ მზადდება	17	5	6	10
რეგიონში ამ პროფესიის კადრები არ მზადდება	3	20	21	22
არა აქვთ სათანადო თეორიული ცოდნა	24	16	15	20
არა აქვთ სათანადო პრაქტიკული გამოცდილება	40	40	35	29
არ იცის, ვის მივმართოს საჭირო კადრების მოსაძიებლად	3	4	6	6
არ არიან თანახმა იმუშაონ იმ პირობებზე, რომელსაც დამსაქმებელი სთავაზობს	11	12	12	12
არ უნდათ რაიონში მუშაობა	2	2	7	2
სულ	100	100	100	100

როგორც ცხრილის მონაცემებიდან ჩანს, ყველა რეგიონში საჭირო კადრების მოუძიებლობის მიზეზთა შორის მთავარია *კანდიდატების პრაქტიკული უნარ-ჩვევებითა და თეორიული ცოდნით დამსაქმებელთა უკმაყოფილება*. ქ. თბილისში კადრებზე მოთხოვნის დაუკმაყოფილებლობის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზია ის გარემოება, რომ დეფიციტურ პროფესიათა შორის ბევრია ისეთი, რომელთა მომზადება ქვეყანის საგანათმანათლებლო დაწესებულებებში არ ხდება. ასეთ პროფესიებს შორის დასახელდა: ხარატი, ზეინკალი, მდარავი, მცხობელი, გაყიდვების მენეჯერი, პრესელერი, ინკლუზიური განათლების

სპეციალისტი, ანიმატორი, IT ტექნოლოგიების (სპეციალური პროგრამების) სპეციალისტი, კვების ტექნოლოგიები (ლუდის, წყლის, ნაყინის და სხვ. წარმოება) და ტექნიკოსები, ანდერეიტერი, დანადგარების ელექტრო მექანიკოსი, ავტო დიაგნოსტიკის სპეციალისტი, რენდგენოლოგი, ავია ბილეთების რეზერვაციის სპეციალისტი, ავია ტექნიკოსი და სხვ. დამსაქმებელთა ნაწილმა ასეთ პროფესიათა შორის დაასახელა ისეთი სპეციალობებიც, რომლებიც ქვეყანაში მზადდება, მაგრამ როგორც ჩანს, მათ არ აქვთ ამის შესახებ ინფორმაცია (მაგალითად, პოლიგრაფისტი, გამყიდვე-კონსულტანტი, კონდიტერი და სხვ). ეს უკანასკნელი მიანიშნებს მოსამზადებელი კადრების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირებისა და დამსაქმებლებთან სასწავლო დაწესებულებების ურთიერთობის გაუმჯობესების საჭიროებაზე.

პროფესიული კადრების მომზადების თვალსაზრისით კიდევ უფრო მიიმე მდგომარეობაა ქ. თბილისს გარეთ რეგიონებში. კერძოდ, ყველა დანარჩენ რეგიონში დამსაქმებლებმა 7-ჯერ უფრო ხშირად დაასახელეს მიზეზი, რომ საჭირო პროფესიის კადრები მათი რეგიონის სასწავლო დაწესებულებებში არ მზადდება. ასეთ პროფესიებს შორის დასახელდა:

- ✓ იმერეთში – ხარატი, მხარხავი, ელექტრო-მექანიკოსი, პოლიგრაფისტი, ტელე-ვიდეო-აუდიო აპარატურის შემკეთებელი, მეწაღე/ხარაზი, ბარმენი, მასაჟისტი, ბალნეოლოგი, ფარმაცევტი, საწარმოო დანადგარების ტექნიკოსი, სამშენებლო ფილების მეყალიბე/ჩამომსხმელი, გათბობა/კონდიციონერების სპეციალისტი, ელექტრო-ზეინკალი, მჭედელი, ინჟინერ-მშენებელი, ინჟინერ-ენერგეტიკოსი, ფსიქოლოგი, ფსიქიატრი, სხვადასხვა სპეციალობის ექიმი, პროგრამისტი, კადრების მენეჯერი და სხვ. მართალია, რიგი სპეციალობის კადრები (მაგალითად, მზარეული/კულინარი, კონდიტერი, მიმტანი და სხვ.) რეგიონში, კერძოდ, ქ. ქუთაისის პროფესიულ კოლეჯ „იბერიაში“ მზადდება, მაგრამ, როგორც ჩანს, რეგიონის სხვა ქალაქებისა და რაიონებისათვის დამსაქმებლებისათვის ეს უცნობია, ანდა ამ ქალაქებისა და რაიონების მოსახლეობისათვის ტერიტორიულად და ფინანსურად ხელმიუწვდომელია.
- ✓ სამეგრელოში – ელექტრო შემდუღებელი, ელექტრო მექანიკოსი, მიმტანი, ბარმენი, პარიკმახერი/სტილისტი, მანიკურისა და პედიკურის

სპეციალისტი, მასაჟისტი, მზარეული, კონდიტერი, ტელეოპერატორი, პოლიგრაფისტი, პროგრამისტი, კავშირგაბმულობის ტექნიკოსი, ელექტრიკოსი, დოკერი, გემის მექანიკოსი, ავტო-დიაგნოსტიკოსი, ავტო-ელექტრიკოსი, იუველირი და სხვ.

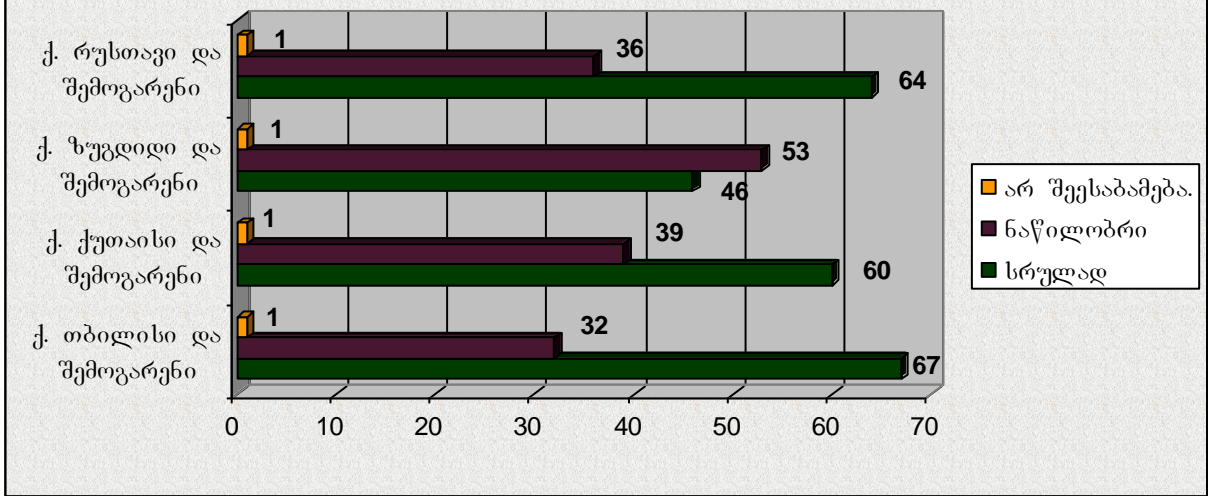
- ✓ ქვემო ქართლში: ელექტრო შემდუღებელი, მეტალურგი, კვების მრეწველობის დანადგარების მექანიკოსი, ელექტრიკოსი, ელექტრო ზეინკალი, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის მექანიკოსი, ზეინკალი, ხიდურა ამწეკრანის მემენქანე, ქვის დამამუშავებელი, გაზის დანადგარების ოპერატორი, ცეცხლფარეში, მზარეული, კონდიტერი, ბარმენი, მიმტანი და სხვ.

ეს გარემოება კიდევ ერთხელ ადასტურებს საქართველოში სამუშაო ძალაზე მოთხოვნა-მიწოდებას შორის არსებულ დისბალანსს და პროფესიული განათლების გეოგრაფიულ ხელმიუწვდომლობის პრობლემას. კადრების მოუძიებლობის სხვა მიზეზები (პრაქტიკული და თეორიული ცოდნის ხარისხით უკმაყოფილება, საშუაშაველო სერვის-ცენტრების არარსებობა და სხვ.) ყველა ტერიტორიულ ერთეულში თითქმის თანაბრად დასახელდა (იხ. ცხრილი 2.3.4).

კვლევის პროცესში შესწავლილი იქნა ასევე **დამსაქმებლების კმაყოფილების ხარისხი საკუთარი მომუშავეების კვალიფიკაციით**. დადგინდა, რომ დამსაქმებლების აბსოლუტური უმრავლესობა (გამოკითხულთ 64%) საკვებით კმაყოფილია მომუშავეთა კვალიფიკაციით, 35% ნაწილობრივ არის კმაყოფილი და მხოლოდ 1% არის სრულიად უკმაყოფილო. მომუშავეთა კვალიფიკაციით კმაყოფილება უფრო მეტად გამოხატეს ქ. თბილისისა და მისი შემოგარენის მეწარმეებმა; ნაწილობრივ უკმაყოფილოთა წილი მაღალია სამეგრელოში (იხ. დიაგრამა 15). საგულისხმოა ის გარემოება, რომ კითხვაზე: „შესაძლებლობა რომ მოგეცეთ, თქვენს თანამშრომლებს რაში გადაამზადებდით ან აუმაღლებდით კვალიფიკაციას?“ – კონკრეტული დადებითი პასუხი გასცა გამოკითხული მეწარმეების 75%-მა. ჩვენის აზრით, ეს მაჩვენებელი უფრო ზუსტად ასახავს მომუშავეების კვალიფიკაციით დამსაქმებელთა კმაყოფილების ხარისხს და ადასტურებს ადამიანური რესურსების განვითარების საჭიროებას.

დიაგრამა 15

მომუშავეთა კვალიფიკაციის შესაბამისობა მეწარმეების მოთხოვნებთან, რეგიონების მიხედვით, %

კონკრეტული პროფესიებისა და სპეციალობების, ასევე ცოდნის სფეროების ჩამონათვალი, რაშიც დამსაქმებლები, შესაძლებლობის არსებობის შემთხვევაში, თავის მომუშავეებს გადაამზადებდნენ, ან აუმაღლებდნენ კვალიფიკაციას, ძალიან ფართოა და მოიცავს 500-ზე მეტ დასახელებას. გამოკვლეული რეგიონების მიხედვით, რაოდენობრივად ყველზე ხშირად დასახელებული პროფესიების, სპეციალობებისა და უნარების ნუსხა (პირველი ათეული) შემდეგია:

- ✓ ქ. თბილისი და შემოგარენი: პედაგოგები (განსაკუთრებით, უცხო ენის, ფიზიკის, ქიმიის, მათემატიკის, ქართული ენის, დაწყებითი განათლების, ისტორიის, ბიოლოგიის, გეოგრაფიის, ზოგადი უნარების, საინფორმაციო ტექნოლოგიების, ინკლუზიური განათლების და სხვ.), გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯმენტი, IT ტექნოლოგიები, ბუღალტერია, უცხო ენა (პირველ რიგში, ინგლისური), მომსახურების კულტურა (ამ უნარების განვითარებას ითხოვს ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს დამსაქმებელთა უმრავლესობა), კულინარია, მიმტანი, პარიკმახერი/სტილისტი, საფინანსო მენეჯმენტი.
- ✓ ქ. ქუთაისი და შემოგარენი: IT ტექნოლოგიები, ბუღალტერია, პედაგოგები (განსაკუთრებით, ინგლისური ენის, მათემატიკის, ფიზიკის, ქიმიის, ზოგადი უნარების, ბიოლოგიის, ქართული ენის, რუსული ენის, ინკლუზიური განათლების, დაწყებითი განათლების და სხვ.), კულინარია, მიმტანი, უცხო ენა (პირველ რიგში, ინგლისური), ექთანი/მედდა,

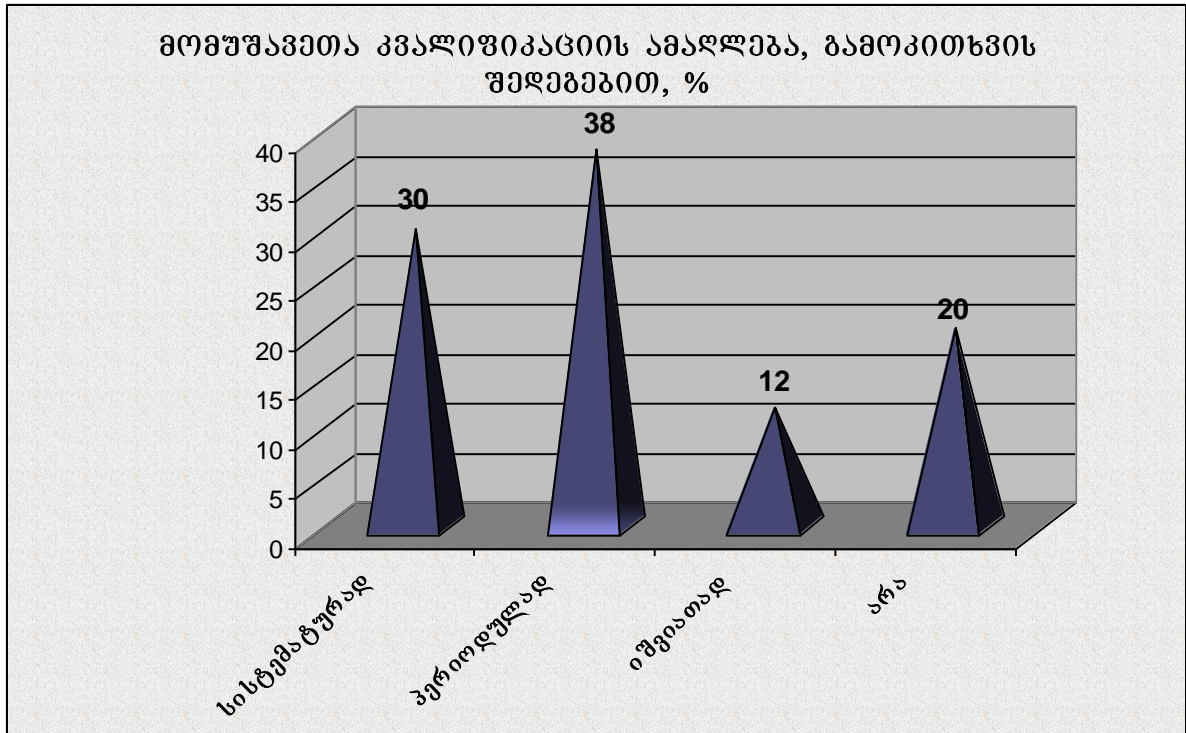
ელექტრო შემდუღებელი, ექოსკოპისტ/ენდოსკოპისტი, კვების ტექნოლოგია (პურპროდუქტების, ხორცპროდუქტების, ლუდის, უალკოჰოლო სასმელების, ნაყინის, რძის პროდუქტების, ღვინის).

- ✓ ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი: უცხო ენა (პირველ რიგში, ინგლისური), პედაგოგები (განსაკუთრებით, ინგლისური ენის, ზოგადი უნარების, ფიზიკის, ბიოლოგიის, საინფორმაციო ტექნოლოგიების, ხელოვნების, სახელობო პროფესიების პედაგოგების და სხვ.), IT ტექნოლოგიები, ბუღალტერია, პარიკმახერი/სტილისტი, კულინარია, მომსახურების კულტურა, გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯმენტი, მიმტანი, ავტოშემკეთებელი.
- ✓ ქ. რუსთავი და შემოგარენი: ბუღალტერია, ზეინკალი/ხარატი, პედაგოგები (განსაკუთრებით, ინგლისური ენის, მათემატიკის, ფიზიკის, ბიოლოგიის, ზოგადი უნარების, საინფორმაციო ტექნოლოგიების, დაწყებითი განათლების, სახელობო პროფესიების პედაგოგების და სხვ.), კულინარია, ელექტრო შემდუღებელი, ავეჯის ხელოსანი, ავტოშემკეთებელი, IT ტექნოლოგიები, ექთანი/მედედა, კვების ტექნოლოგია (ლუდუს, ხორცპროდუქტების).

ყველა რეგიონში დიდია მოთხოვნა უცხო ენის, კომპიუტერის უნარ-ჩვევების სწავლებაზე, ასევე სამედიცინო პროფილის სპეციალისტებისათვის თანამედროვე ტექნიკა/ტექნოლოგიების სფეროში კვალიფიკაციის ამაღლებაზე.

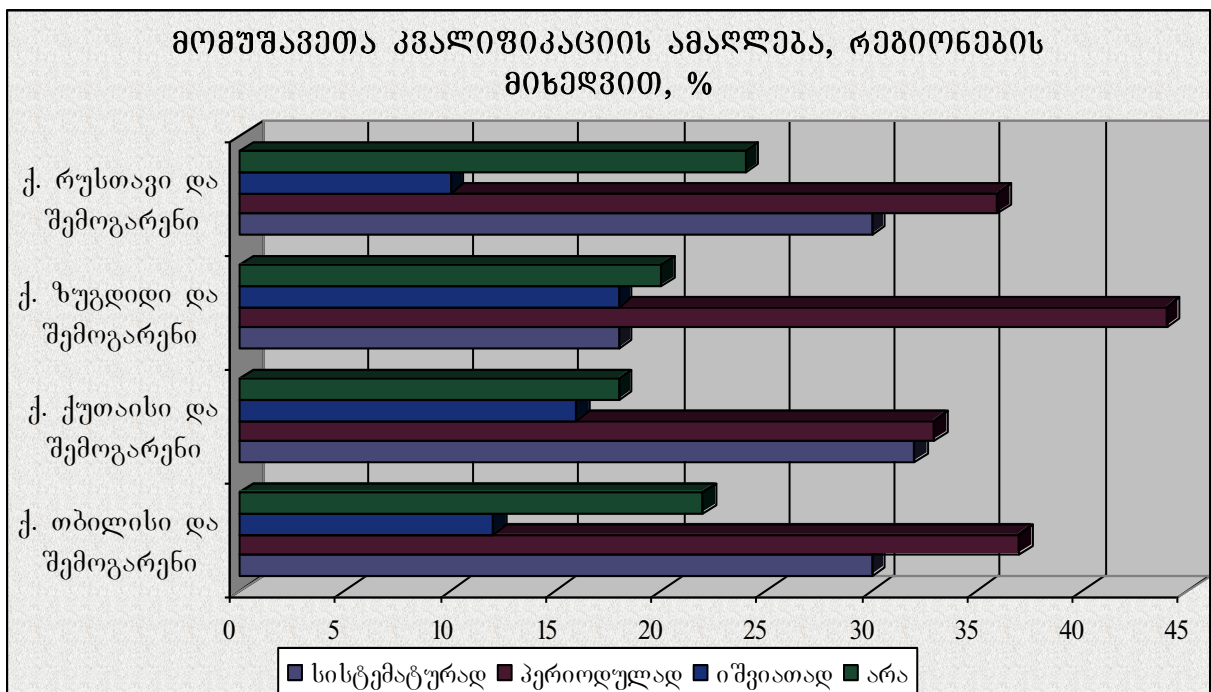
გამოკითხვის შედეგებით, დამსაქმებელთა უმრავლესობას გააზრებული აქვს საკუთარი მომუშავეების კვალიფიკაციის ამაღლებისა თუ პროფესიული გადამზადების საჭიროება, თუმცა *კვალიფიკაციის ამაღლების ღონისძიებებს სისტემატურად ატარებს გამოკითხული დამსაქმებლების (როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო დაწესებულებების) მხოლოდ 30%* და საერთოდ არ ახორციელებს დამსაქმებელთა 20% (იხ. დიაგრამა 16).

დიაგრამა 16

იმ დამსაქმებლების წილი, რომლებიც არ ზრუნავენ საკუთარი მომუშავეების კვალიფიკაციის ამაღლებაზე, მეტია ქ. თბილისსა და მის შემოგარენში, ასევე ქვემო ქართლში (იხ. დიაგრამა 17).

დიაგრამა 17

მიზეზები, რის გამოც დამსაქმებლები არ მიმართავენ მომუშავეთა კვალიფიკაციის ამაღლების ღონისძიებებს, მრავალფეროვანია. მათგან ყველა რეგიონში დომინირებს ფინანსების ნაკლებობა, თუმცა ეს მიზეზი

განსაკუთრებით დომინანტია ქვემო ქართლში (იხ. ცხრილი 2.3.5). ქ. თბილისთან შედარებით, რეგიონებში უფრო მწვავედ დგას შესაბამისი პროვაიდერებისა და ინსტრუქტორების მოძიების პრობლემა; სათანადო სახელმძღვანელოებისა და მასალების დეფიციტს უფრო ხშირად უჩივიან ქ. თბილისში, ვინაიდან აქ მეტია მოთხოვნა ისეთი პროფესიის კადრებზე, რომელთა მომზადებაც ქვეყანაში არ ხდება, ანდა დამსაქმებლებს არ აკმაყოფილებთ კადრების მომზადების ხარისხი ინოვაციების ცოდნის კუთხით.

ცხრილი 2.3.5. მომუშავეთა კვალიფიკაციის ამაღლების სფეროში არსებული სირთულეები რეგიონების მიხედვით, გამოკითხვის შედეგებით, %

	<i>სირთულეები</i>	<i>სულ</i>	<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. რუსთავი და შემოგარენი</i>
1	ფინანსების ნაკლებობა	38	34	45	43	60
2	შესაბამისი ინსტრუქტორებს მოძიების სირთულე	14	13	17	20	15
3	ტრენინგის (სწავლების) ანალიზის სირთულე	2	2	3	5	4
4	პერსონალის მხრიდან სურვილის არარსებობა	8	7	9	9	10
5	სწავლების დაბალი ხარისხი (დაბალი ეფექტიანობა)	3	4	3	4	1
6	სწავლების ჩატარებისათვის დროის უქონლობა	15	15	17	12	10
7	სწავლება არ არის საჭირო	10	12	5	10	3
8	სათანადო სახელმძღვანელოებისა და მასალების არქონა	12	15	8	5	5
	სულ*	102	102	107	108	108

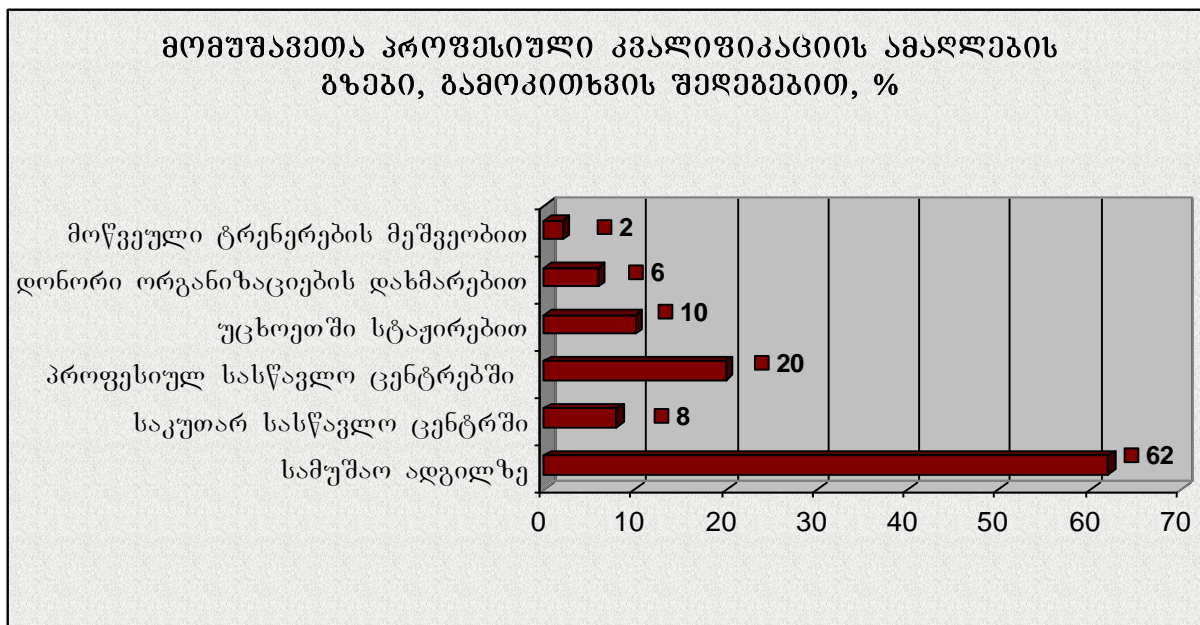
* შენიშვნა: კითხვაზე პასუხების ჯამი აღემატება 100%-ს, ვინაიდან შესაძლებელი იყო ერთდროულად რამდენიმე პასუხის გაცემა.

საგულისხმოა, რომ *გამოკითხული დამსაქმებლების 10% მომუშავეთა სწავლებას საჭიროდ არ მიიჩნევენ*. ეს, ერთის მხრივ, აიხსნება იმ გარემოებით, რომ დამსაქმებლების ნაწილი სავსებით კმაყოფილია საკუთარი მომუშავეების კვალიფიკაციით, ხოლო ნაწილი, შესასრულებელი სამუშაოს სიმარტივიდან გამომდინარე, სწავლების საჭიროებას ვერ ხედავს.

მომუშავეთა სწავლებისათვის ფინანსების ნაკლებობა განაპირობებს იმ ფაქტს, რომ საქართველოში *მომუშავეთა პროფესიული ზრდის მთავარი გზა არის*

სამუშაო ადგილზე სწავლება (იხ. დიაგრამა 18). იმ მეწარმეებიდან, ვინც ზრუნავენ მომუშავეთა პროფესიული სწავლებაზე, 62% ამის ორგანიზებას ახდენს სამუშაო ადგილზე სწავლების ფორმით⁶, 20% იყენებს სხვადასხვა სახის ტრენინგ-ცენტრების მომსახურებას, 8% – საკუთარ სასწავლო ცენტრებში ახორციელებს სწავლებას (ასეთი დამსაქმებლები ძირითადად წარმოდგენილია სამთო მრეწველობის, ელექტრო ენერჯის, აირ და წყალ-მომარაგების, კავშირგაბმულობისა და სახელმწიფო მართვის სფეროებში).

დიაგრამა 18

გამოკვლეული რეგიონებიდან სამუშაო ადგილზე სწავლების ფორმა ყველაზე ხშირად გამოიყენება სამეგრელოში; სასწავლო ცენტრები და უცხოეთში სტაჟირება კი უფრო ხელმისაწვდომია ქ. თბილისის დამსაქმებლებისათვის; დონორი ორგანიზაციების დახმარება იმერეთისა და სამეგრელოს დამსაქმებლებისათვის უფრო საგრძნობია (იხ. ცხრილი 2.3.6).

ცხრილი 2.3.6. მომუშავეთა კვალიფიკაციის ამაღლების გზები რეგიონების მიხედვით, გამოკითხვის შედეგებით, %

	კვალიფიკაციის ამაღლების გზები	ქ. თბილისი და შემოგარენი	ქ. ქუთაისი და შემოგარენი	ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი	ქ. რუსთავი და შემოგარენი
1	სამუშაო ადგილზე	61	62	72	60

⁶ გამოკითხული დამსაქმებლების ნაწილი მზადაა, სათანადო დაფინანსების პირობებში, მთელი რიგი პროფესიის კადრების პროფესიული მომზადება საკუთარ საწარმოში სხვა დამსაქმებლებისთვისაც განახორციელოს. კვლევის შედეგად მოპოვებულია ინფორმაცია კონკრეტულ საწარმოებსა და დაწესებულებებში კადრების პროფესიული მომზადების შესაძლებლობების შესახებ.

2	საკუთარ სასწავლო ცენტრში	8	8	7	3
3	პროფესიულ სასწავლო ცენტრებში	21	20	16	15
4	უცხოეთში სტაჟირებით	13	4	1	5
5	დონორი ორგანიზაციების დახმარებით	5	10	8	3
6	მოწვეული ტრენერების მეშვეობით	2	1	1	4
7	სხვა	1	–	–	–
8	არ უპასუხა	–	–	–	12
	სულ*	111	105	105	102

* შენიშვნა: კითხვაზე პასუხების ჯამი აღემატება 100%-ს, ვინაიდან შესაძლებელი იყო ერთდროულად რამდენიმე პასუხის გაცემა.

ამრიგად, გამოკვლეულ რეგიონებში მეწარმეებისა და სახელმწიფო დაწესებულებების დამსაქმებლებისათვის საკმაოდ სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს საჭირო პროფესიისა და კვალიფიკაციის მომუშავეთა მოზიდვა. ეს მიანიშნებს პროფესიული სწავლების შრომის ბაზარზე ორიენტაციის გაძლიერებისა და კადრების მომზადების ხარისხის გაუმჯობესების აუცილებლობაზე. ამ ამოცანების მისაღწევად პირველი ნაბიჯია სამუშაო ძალაზე პერსპექტიული მოთხოვნის შესწავლა და იმის დადგენა, თუ რა პროფესიის კადრებზე იქნება მოთხოვნა.

2.4. სამუშაო ძალაზე პერსპექტიული მოთხოვნა

წინამდებარე კვლევის ფარგლებში საქართველოს ოთხ რეგიონში შესწავლილი იქნა საქმიანობის ყველა სფეროში მოღვაწე დამსაქმებლების (როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო სექტორის) მოთხოვნა სამუშაო ძალაზე უახლოესი ერთი და 2-3 წლის მანძილზე.⁷

გამოკითხვის შედეგებით, დამსაქმებელთა 44% უახლოესი 6 თვის განმავლობაში გეგმავს მომუშავეთა რაოდენობის გაზრდას: მათგან 15% მნიშვნელოვნად, ხოლო 29% – უმნიშვნელოდ. მომუშავეთა რაოდენობის

⁷ რა თქმა უნდა, პროფესიული სწავლების ორგანიზებისათვის აუცილებელია სამუშაო ძალაზე დამსაქმებელთა მოთხოვნის შესწავლა უფრო ხანგრძლივი პერიოდისათვის, მაგრამ კვლევის პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ საქართველოში არსებული არასტაბილური ეკონომიკური ვითარების გამო, დამსაქმებლებს უჭირთ ხანგრძლივ პერიოდზე პროგნოზირება და უბრალოდ, არ პასუხობენ მსგავს კითხვებს.

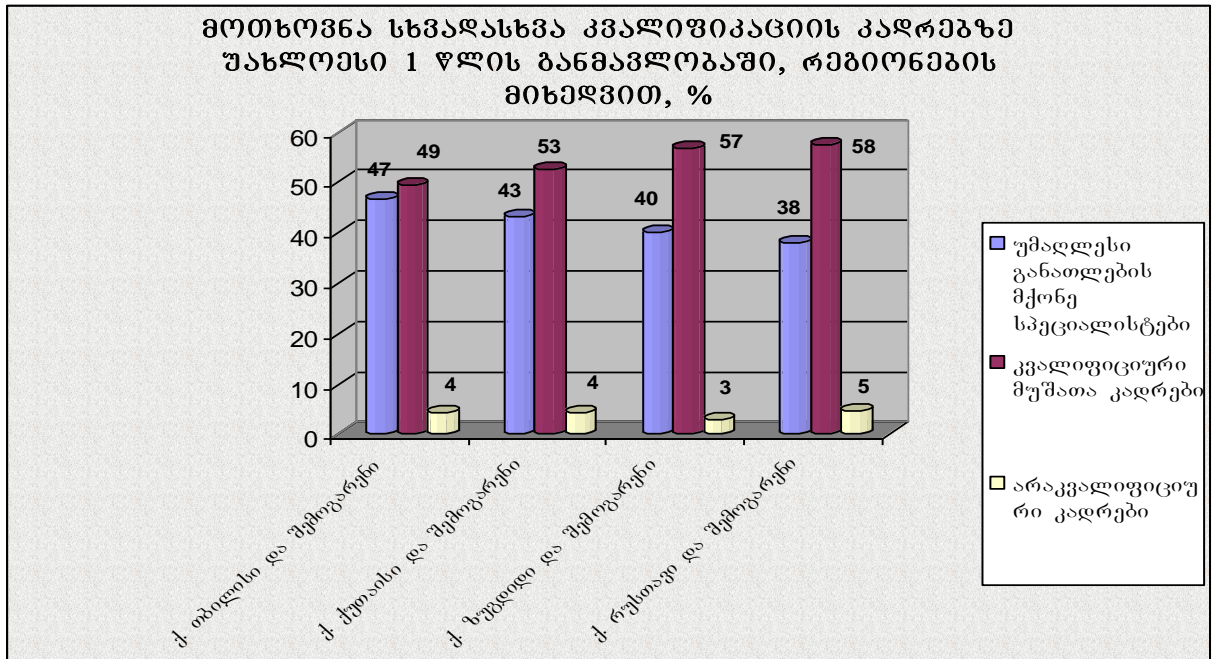
ზრდას, სხვა რეგიონებთან შედარებით, იმერეთის დამსაქმებელთა უფრო მეტი ნაწილი გეგმავს (იხ. ცხრილი 2.4.1)

ცხრილი 2.4.1. მომუშავეთა რაოდენობის დაგეგმილი ცვლილება უახლოესი 1 წლის განმავლობაში რეგიონების მიხედვით, გამოკითხვის შედეგებით, %

		სულ	ქ. თბილისი და შემოგარენი	ქ. ქუთაისი და შემოგარენი	ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი	ქ. რუსთავი და შემოგარენი
1	იგეგმება მნიშვნელოვანი ზრდა	15	14	19	14	16
2	იგეგმება უმნიშვნელო ზრდა	29	28	34	33	23
3	იგეგმება მნიშვნელოვანი შემცირება	2	2	3	1	3
4	იგეგმება უმნიშვნელო შემცირება	4	4	4	2	5
5	ცვლილებები არ არის დაგეგმილი	38	40	32	39	32
6	არ ვიცი	9	10	7	8	12
7	არ უპასუხა	2	2	1	3	7
	სულ	100	100	100	100	100

ცნობილია, რომ დამსაქმებლებს სამუშაო ძალაზე მოთხოვნა აქვთ არა მხოლოდ საქმიანობის გაფართოების შემთხვევაში, არამედ მიმდინარე მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად, ასევე მომუშავეთა სტრუქტურის შეცვლისას, კადრების დენადობისა თუ სხვა ფაქტორთა გავლენით. აქედან გამომდინარე, **პროფესიებისა და სპეციალობების მიხედვით მოთხოვნა დააკონკრეტა გამოკითხული დამსაქმებლების 90,2%-მა**, რაც პროგნოზული გათვლებისათვის საიმედო მახვენებელია.

კითხვაზე: **„უახლოესი ერთი წლის განმავლობაში რა პროფესიის (სპეციალობის) მომუშავეები შეიძლება დაგჭირდეთ?“** – დამსაქმებლებმა 500-მდე პროფესია და სპეციალობა დაასახელეს (მათი ჩამონათვალი, რანჟირებული მომუშავეთა სავარაუდო რაოდენობის მიხედვით, მოცემულია №2 დანართში). გამომდინარე იქედან, რომ ყველა გამოკვლეულ რეგიონში უფრო დეფიციტურად დასახელდა კვალიფიციური მუშათა კადრები, უახლოესი 1 წლის განმავლობაში მოსალოდნელ მოთხოვნაში სწორედ ეს კატეგორია დომინირებს (იხ. დიაგრამა 19).

იმის გამო, რომ ქ. თბილისში მეტი რაოდენობის საწარმო და ორგანიზაცია ფუნქციონირებს, ბუნებრივია, სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის დიდი წილი დედაქალაქზე მოდის: საერთო მოთხოვნის – 67,5%; უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტებზე მოთხოვნის – 70,1%; კვალიფიციურ მუშათა კადრებზე მოთხოვნის – 65,1% და არაკვალიფიციურ სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის – 68,3%. გამოკვლეული რეგიონებიდან მეორე ადგილზეა იმერეთი (შესაბამისად, საერთო მოთხოვნის 16,7%; 16,2%; 17,3% და 16,8%), მესამე ადგილზე ქვემო ქართლი (საერთო მოთხოვნის 8,6%; 7,3%; 9,7% და 9,6%), მეოთხეზე – სამეგრელო (საერთო მოთხოვნის 7,2%; 6,4%, 8,0% და 5,4%).

უახლოესი 1 წლის მანძილზე პროფესიული განათლების (სახელობო, კვალიფიციური მუშების) კადრებზე მოთხოვნა განათლების სფეროებისა და რეგიონების მიხედვით, შემდეგნაირად იქნა რანჟირებული:

ცხრილი 3.4.1. მოთხოვნა პროფესიული განათლების კადრებზე უახლოესი 1 წლის მანძილზე, განათლების სფეროს მიხედვით, %

	სფერო	სულ	ქ. თბილისი და შემოგარენი	ქ. ქუთაისი და შემოგარენი	ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი	ქ. რუსთავი და შემოგარენი
1	მომსახურება	19.4	21.7	13.6	20.2	14
2	ინჟინერია	13	11.2	14.1	12.7	23.3
3	სამთო მოპოვება და დამამუშავებელი დარგები	12.9	11.8	15.4	10.4	17.7

4	ტრანსპორტი და ტრანსპორტის მომსახურება	12.8	13.9	11.2	13.9	7
5	ტურიზმი და სასტუმრო-სარესტორნო საქმე	12.5	12.7	13.3	11.6	10.2
6	მშენებლობა	9.6	8.8	10.4	10.4	13
7	ხელოვნება, სპორტი	8.9	8.7	8.4	8.7	10.2
8	ინფორმაციული ტექნოლოგიები	5.6	5.6	6.5	7.5	2.8
9	მედიცინა	3.6	3.9	4.4	2.9	1.4
10	აგრარული სექტორი	1.3	1.2	2.4	1.2	0.4
11	ფინანსები	0.4	0.5	0.3	0.5	–
	სულ	100	100	100	100	100

განათლების სფეროების მიხედვით დაჯგუფებული უმაღლესი განათლების პროფესიები, მოთხოვნილი კადრების რაოდენობისა და წილის მიხედვით, შექმნილია განლაგდა:

ცხრილი 2.4.2. მოთხოვნა უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტებზე შახლოუსი 1 წლის მანძილზე, განათლების სფეროს მიხედვით, %

	სფერო	სულ	ქ. თბილისი და შემოგარენი	ქ. ქუთაისი და შემოგარენი	ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი	ქ. რუსთავი და შემოგარენი
1	ბიზნესი და მართვა	23.8	26.7	18.6	18.9	11.5
2	ჯანდაცვა	21.1	14.8	38.5	24.1	40.5
3	განათლება	17.1	20.5	8.2	17.2	3.8
4	ინჟინერია და საინჟინრო საქმე	6.3	6.5	6.5	4.3	5.3
5	არქიტექტურა და მშენებლობა	4.5	4.6	4.8	0.9	6.1
6	საწარმო და დამამუშავებელი დარგები	3.6	3.2	3.4	0.9	9.9
7	სამართალი	3.4	3.4	3.1	4.3	3.1
8	ხელოვნება, კულტურა, სპორტი	3.3	3.3	2.1	7.8	2.3
9	სოციალური და ბიჰევიორისტული მეცნიერებები	3.2	2.8	3.4	6	3.7
10	მათემატიკა და სტატისტიკა	2.2	2.4	1.7	2.6	1.5
11	ფიზიკური	2.1	2.5	0.7	1.7	2.3

	მეცნიერებები					
12	კომპიუტერული საქმე	2.1	2.4	0.7	0.9	3.1
13	ჟურნალისტიკა და ინფორმაცია	1.8	1.3	2.1	5.2	2.3
14	ჰუმანიტარული მეცნიერებები	1.7	1.4	2.1	3.4	1.5
15	ტურიზმი და სასტუმრო-სარესტორნო მომსახურება	1.7	2.1	1.4	0.9	–
16	სასოფლო, სატყეო მეურნეობა, თევზჭერა	0.8	0.6	1.7	0.9	1.5
17	ვეტერინარია*	0.4	0.4	0.7	–	–
18	ტრანსპორტი	0.4	0.6	–	–	0.8
19	მეცნიერება სიცოცხლის შესახებ	0.3	0.4	–	–	–
20	აგროინჟინერია*	0.1	0.1	–	–	–
21	მომსახურების სფერო	0.1	–	0.3	–	0.8
	სულ	100	100	100	100	100

შენიშვნა: კვლევის შედეგებში აგრარული სფეროს პროფესიების მცირე წილი განაპირობა კვლევის ობიექტების შერჩევის სპეციფიკამ და იმ ფაქტმა, რომ სოფლის მეურნეობაში მცირეა დაქირავებით მომუშავეთა რიცხოვნობა.

კვლევის შედეგებით, მომსახურების სფეროში დომინირებს მოთხოვნა შემდეგი სახელობო პროფესიის კადრებზე: გამყიდველ-კონსულტანტი, პარიხმახერი/სტილისტი, მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი, მასაჟისტი/სპა ცენტრის სპეციალისტი, კოსმეტოლოგი, ძიძა და სხვ.; ინჟინერიის სფეროში მოთხოვნაა როგორც ტექნიკოსებზე, მექანიკოსებსა და მექანიზატორებზე, ისე სხვადასვა პროფილის ინჟინრებზე; სამედიცინო სფეროში განსაკუთრებით დიდია მოთხოვნა სხვადასხვა სპეციალობის ექიმებზე (სტომატოლოგი, თერაპევტი, ქირურგი, კარდეოლოგი, რენიმატოლოგი, ანესტეზეოლოგი და სხვ.); განათლების სფეროში დომინირებს მოთხოვნა უცხო ენის, მათემატიკის, ქიმიის, დაწყებითი განათლების, გეოგრაფიის, ფიზიკის, ბიოლოგიის, ისტორიის, ინფორმაციული ტექნოლოგიების პედაგოგებზე (რეგიონების მიხედვით დეტალური მონაცემები იხ. №2 დანართში).

იმის მიუხედავად, რომ სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის პროგნოზირება 2-3 წლის პერსპექტივაში უფრო რთულია, კითხვაზე: „**უახლოესი 2-3 წლის განმავლობაში რა პროფესიის კადრები დაგჭირდებათ?**“ – პასუხი გასცა გამოკითხული დამსაქმებლების 77,9%-მა, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია.

დამსაქმებელთა პროგნოზით, პროფესიული განათლების (სახელობო, კვალიფიციური მუშების) კადრებიდან ყველაზე მეტი მოთხოვნა იქნება მომსახურების, ტრანსპორტისა და ტრანსპორტის მომსახურების, ტურიზმისა და სასტუმრო-სარესტორნო საქმის სპეციალისტებზე (იხ. ცხრილი 2.4.3). ეს გარკვეულწილად ასახავს ქვეყნის განვითარების სახელისუფლებო პრიორიტეტებს და აღნიშნული სფეროს კადრებზე მზარდი მოთხოვნის დადასტურებაა. საკმაოდ დიდი მოთხოვნა იქნება ასევე სამთო-მოპოვებისა და დამამუშავებელი დარგების კადრებზე.

ცხრილი 2.4.3. მოთხოვნა პროფესიული განათლების (კვალიფიციურ მუშათა) კადრებზე მომავალი 2-3 წლის მანძილზე, განათლების სფეროს მიხედვით, %

		<i>სულ</i>	<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. რუსთავი და შემოგარენი</i>
1	მომსახურება	21.3	23.8	15.8	19.6	14.9
2	ტრანსპორტი და ტრანსპორტის მომსახურება	13.1	14.6	8.7	14.5	9.2
3	ტურიზმი და სასტუმრო-სარესტორნო საქმე	12.7	12.1	13.5	16.7	12.1
4	სამთო მოპოვება და დამამუშავებელი დარგები	12.6	11.6	15.5	8	18.4
5	ინჟინერია	11.5	9.9	14.6	8	20.6
6	ხელოვნება, სპორტი	8.8	9.3	5.9	10.1	9.9
7	მშენებლობა	8.4	7.2	11	12.3	9.2
8	ინფორმაციული ტექნოლოგიები	6.1	5.9	7.9	7.2	2.1
9	მედიცინა	3.9	3.9	4.2	2.9	3.5
10	აგრარული სექტორი	1.3	1.2	2.3	0.7	0.1
11	ფინანსები	0.3	0.5	0.6	–	–
	<i>სულ</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

რეგიონების მიხედვით, ყველაზე მოთხოვნადი კვალიფიციური მუშათა კადრები განათლების სფეროს მიხედვით განსხვავებულია. მაგალითად, ქ. თბილისსა და მცხეთა-მთიანეთში დომინირებს მოთხოვნა მომსახურების, ტრანსპორტისა და ტრანსპორტის მომსახურების სფეროს კადრებზე; ქ. ქუთაისსა და მის შემოგარენში – მომსახურების, სამთო მოპოვებისა და დამამუშავებელი დარგების, ასევე ინჟინერიის სფეროს კადრებზე; ქ. ზუგდიდსა და მის

შემოგარენში – მომსახურების, ტურიზმისა და სასტუმრო-სარესტორნო საქმის, ტრანსპორტისა და ტრანსპორტის მომსახურების სფეროს კადრებზე; ქ. რუსთავსა და მის შემოგარენში – ინჟინერიის, დამამუშავებელი დარგებისა და მომსახურების სფეროს კადრებზე.

უმაღლესი განათლების სპეციალისტებიდან უახლოესი 2-3 წლის მანძილზე ყველაზე მეტი მოთხოვნა იქნება ბიზნესისა და მართვის, განათლებისა და ჯანდაცვის სფეროების სპეციალისტებზე (იხ. ცხრილი 2.3.4). აღნიშნული ჯგუფებიდან იმერეთში, სამეგრელოსა და ქვემო ქართლში ყველაზე მეტი იქნება მოთხოვნა ჯანდაცვის კადრებზე. მოსალოდნელია მოთხოვნის გაზრდა განათლების, ინჟინერიისა და საინჟინრო საქმის სპეციალისტებზე.

ცხრილი 2.4.4. მოთხოვნა უმაღლესი ბანათლების მქონე სპეციალისტებზე მომავალი 2-3 წლის მანძილზე, ბანათლების სფეროს მიხედვით, %

	<i>სფერო</i>	<i>სულ</i>	<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი</i>	<i>ქ. რუსთავი და შემოგარენი</i>
1	ბიზნესი და მართვა	24.3	26.3	20.4	15.2	20.3
2	განათლება	20.6	24.2	11.9	15.2	5.4
3	ჯანდაცვა	20.1	16.2	32.6	28.3	23
4	ინჟინერია და საინჟინრო საქმე	4.9	4.8	5.3	4.3	6.8
5	არქიტექტურა და მშენებლობა	4.2	4.2	4.9	2.2	5.4
6	სამართალი	3.7	3.5	3.5	7.6	4.1
7	სოციალური და ბიჰევიორისტული მეცნიერებები	3.4	2.9	4.2	7.6	4.1
8	საწარმო და დამამუშავებელი დარგები	3	2.5	3.9	2.2	8.1
9	ხელოვნება, კულტურა, სპორტი	3	2.9	1.4	7.6	4.1
10	მათემატიკა და სტატისტიკა	2	2	1.9		4.1
11	ჰუმანიტარული მეცნიერებები	1.9	2.1	1.1	3.2	
12	კომპიუტერული საქმე	1.7	1.9	1.1	1.1	2.7
13	ტურიზმი და სასტუმრო-სარესტორნო მომსახურება	1.7	1.9	1.4	2.2	–
14	ფიზიკური	1.7	1.8	0.7		5.4

	მეცნიერებები					
15	ჟურნალისტიკა და ინფორმაცია	1.4	1	1.8	2.2	3.8
16	სასოფლო, სატყეო მეურნეობა, თევზჭერა	1.1	0.7	2.1	1.1	2.7
17	ვეტერინარია	0.7	0.5	1.8	–	–
18	ტრანსპორტი	0.4	0.4	–	–	–
19	მეცნიერება სიცოცხლის შესახებ	0.2	0.2	–	–	–
	სულ	100	100	100	100	100

პროფესიებისა და სპეციალობების დეტალური ნუსხა, რაზეც საკვლევი რეგიონების დამსაქმებლებს ექნებათ მოთხოვნა მომავალი 2-3 წლის განმავლობაში, წარმოდგენილია №2 დანართში.

სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის დაკმაყოფილებას დამსაქმებლები აპირებენ ასევე ამჟამინდელი *მომუშავეების გადამზადებითა და კვალიფიკაციის ამაღლებით*. გამოკითხვის შედეგებით, დამსაქმებელთა 74,6%, შესაძლებლობის არსებობის შემთხვევაში, გადაამზადებდა და/ან კვალიფიკაციას აუმაღლებდა თავის მომუშავეებს. პროფესიები და უნარები, რომლებიც ყველაზე ხშირად დასახელდა და რაშიც დამსაქმებლები საკუთარ მომუშავეებს აუმაღლებდნენ კვალიფიკაციას, საქმიანობის სფეროების მიხედვით, შემდეგია:

- სოფლის მეურნეობა** – აგრონომი, ვეტექიმი, ვეტერინარი, საფინანსო მენეჯერი.
- სამთომომპოვებელი მრეწველობა** – ინჟინერი/მექანიკოსი, ჰიდრავლიკისა და პნევმატიკის სპეციალისტი, ზეინკალი, გეოდეზისტი, ელექტრიკოსი.
- დამამუშავებელი მრეწველობა** – წარმოების ტექნოლოგი, ტექნიკოსი/მექანიკოსი, მცხოვრებელი/მზელავი, კონდიტერი, ბუღალტერი, გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, ელ. შემდუღებელი, მკერავი/გამომჭრელი, ავეჯის ხელოსანი, ხარატი/მხარხავი, ზეინკალი, მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი, IT სპეციალისტი, პოლიგრაფისტი.
- ელექტრო ენერჯის, აირისა და წყალმომარაგება** – ელ. შემდუღებელი, ელექტრო მემონტაჟე, ელექტრო-ზეინკალი, გაზის მეურნეობის სპეციალისტი, IT სპეციალისტი, ბუღალტერი.
- მშენებლობა** – ინჟინერ-მშენებელი, კონსტრუქტორი (მშენებლობა), ელ. შემდუღებელი, მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკა), ფართო პროფილის მშენებელი, სანტექნიკოსი, მებეტონე/მეარმატურე, ელექტრიკოსი, მექანიკოსი/ტექნიკოსი (სამშენებლო ტექნიკა), IT სპეციალისტი, ბუღალტერი, უცხო ენის სპეციალისტი.
- ვაჭრობა** – ბუღალტერი, გამყიდველ-კონსულტანტი, გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, IT სპეციალისტი,

ფარმაცევტი/ფარმაკოლოგი, უცხო ენის სპეციალისტი. დამსაქმებლები თანამშრომლებს მასობრივად აუმაღლებდნენ კვალიფიკაციას მომსახურების კულტურასა და კომუნიკაციაში.

- **ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო საქონლისა და პირადი სარგებლობის ნივთების რემონტი** – ავტოშემკეთებელი (ძრავის, სავალი ნაწილის, კოლოფის, მეთუნეუქე, ზეინკალი, მღებავი, ავტოელექტრიკოსი), ავტოდიანოსტიკის სპეციალისტი, საყოფაცხოვრებო ტექნიკის შემკეთებელი, მემონტაჟე/შემკეთებელი ლიფტის, შემდუღებელი, სერვის მენეჯერი.
- **სასტუმროები და რესტორნები** – მიმტანი, მზარეული, ბარმენი, ადმინისტრატორი/მენეჯერი (სასტუმროს, რესტორნის, ბარის), მცხობელი, კონდიტერი. დამსაქმებლები თანამშრომლებს მასობრივად აუმაღლებდნენ კვალიფიკაციას მომსახურების კულტურასა და უცხო ენებში.
- **ტრანსპორტი, სასაწყობო მეურნეობა** – ბუღალტერი, გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, უცხო ენის სპეციალისტი, IT სპეციალისტი, მგზავრთა გადაყვანის/გადაზიდვების სპეციალისტი, მძღოლი (ტრაილერის), ავტოშემკეთებელი.
- **ტურიზმი** – ტუროპერატორი, ანიმატორი, გიდი, რეზერვაციის სპეციალისტი; ყველა პროფესიის კადრს აუმაღლებდა კვალიფიკაციას უცხო ენებში.
- **კავშირგაბმულობა** – კავშირგაბმულობის ტექნიკოსი და ინჟინერი, ტელე და რადიო ჟურნალისტი, გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, კავშირგაბმულობის ოპერატორი, IT სპეციალისტი, პიარ-მენეჯერი.
- **საფინანსო შუამავლობა** – საკრედიტო ოფიცერი; მოლარე-ოპერატორი, საფინანსო მენეჯერი, კადრების მენეჯერი, ბუღალტერი.
- **დაზღვევა** – ანდერეიტერი (გადაზღვევის სპეციალისტი), საფინანსო მენეჯერი, დაზღვევის მენეჯერი.
- **ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა** – ბუთალტერი, გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, იურისტი.
- **კომპიუტერთან დაკავშირებული საქმიანობა** – IT სპეციალისტი, პროგრამისტი, გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, ბუღალტერი.
- **კვლევები და დამუშავებები** – გეოდეზისტი, გეოლოგი, არქიტექტორი, კონსტრუქტორი (მშენებლობა), IT სპეციალისტი, ფსიქოლოგი.
- **სახელმწიფო მართვა** – იურისტი, უცხო ენების სპეციალისტი, IT სპეციალისტი, ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი, არქიტექტორი.
- **განათლება** – პედაგოგი (უცხო ენის, ფიზიკის, ქიმიის, ბიოლოგიის, ქარტული ენის, დაწყებითი განათლების, ზოგადი უნარების, გეოგრაფიის და სხვ.), აღმზრდელი (ბაგა, ბაღი), ფსიქოლოგი, Iო სპეციალისტი. პედაგოგებს აუმაღლებდნენ კვალიფიკაციას სწავლების თანამედროვე მეთოდებში.
- **ჯანდაცვა** – ექთანი/მედდა, დიანოსტიკურ დანადგარებთან მომუშავე სპეციალისტი (ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფისტი და სხვ.), ექიმ-ლაბორანტი და ლაბორანტი, სტომატოლოგ-თერაპევტი, რეანიმატოლოგი, ქირურგი, პედიატრი, კლინიკის მენეჯერი და სხვ.

- *კომუნალური მომსახურება* – IT სპეციალისტი, ბუღალტერი, უცხო ენის სპეციალისტი.
- *პერსონალური და სოციალური მომსახურება* – პარინმახერი/სტილისტი; მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი, კოსმეტოლოგი, იურისტი, გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, ვიზაჟისტი/გრიმიორი, IT სპეციალისტი.
- *დასვენება, გართობა, კულტურა, სპორტი* – მწვრთნელი (ფეხბურთი, ცურვა, საბრზოლო ხელოვნება, კალათბურთი და სხვ.), საოფისე პერსონალი, ინსტრუქტორი (ფიტნეს-კლუბი, სოლარიუმი), ბუღალტერი.

კვლევის აღნიშნული შედეგების გათვალისწინება პროფესიული სწავლების, გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების პროგრამების დაგეგმვა/რეალიზაციისას, ხელს შეუწყობს როგორც მომუშავეთა პროფესიული კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, ისე ბიზნესის რენტაბელობის გაზრდას, რაც თავის მხრივ, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნისა და დასაქმების ხელშეწყობის ბუნებრივი წინაპირობაა.

2.5. საქართველოში დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმების თავისებურებები

ევროკავშირის პროექტი „მიზნობრივი ინიციატივა – საქართველო“ (TIG) ფარგლებში დაგეგმილი კვლევის ერთ-ერთ მიზანს წამოადგენდა საქართველოში დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმების სფეროში არსებული ვითარებისა და მათ მიმართ დამსაქმებელთა განწყობის შესწავლა. ამისათვის შემუშავდა და კითხვარში ჩაიღო სპეციალური შეკითხვები, რომლებზე მიღებული პასუხებითაც შესაძლებელი გახდა შემდეგი სახის ინფორმაციის მიღება და გაანალიზება:

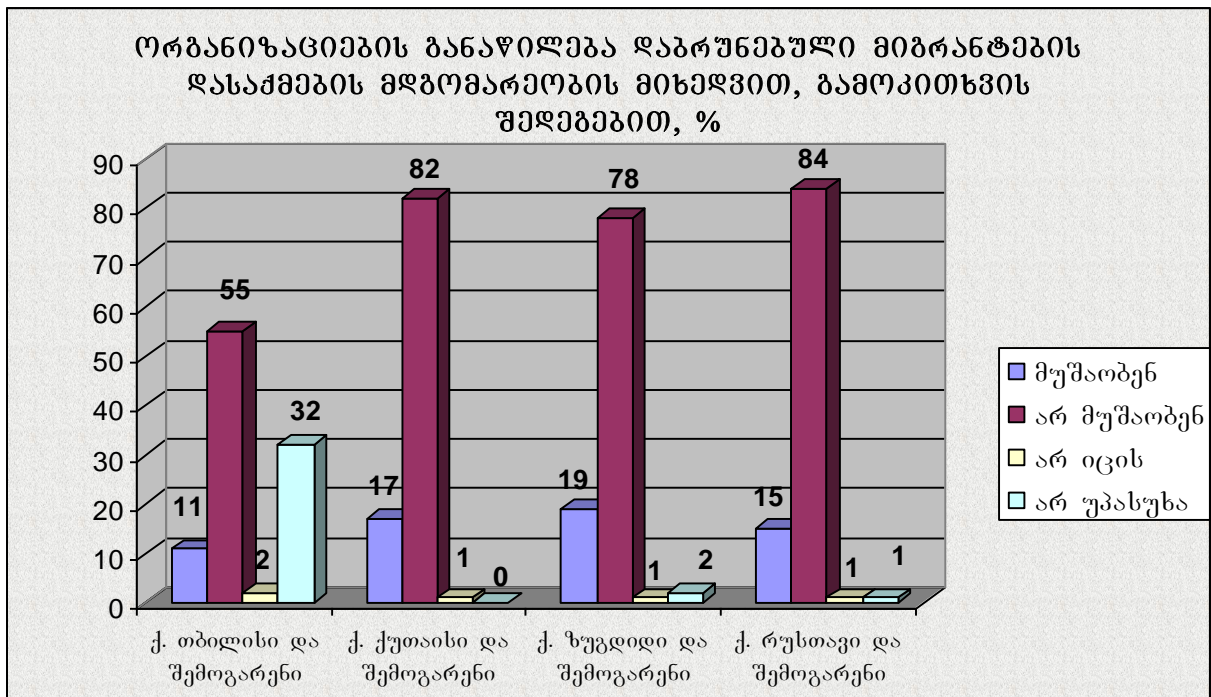
- ✓ წილობრივად რამდენ საწარმოსა თუ ორგანიზაციაში არიან დასაქმებულნი სამშობლოში ბოლო 5 წლის განმავლობაში დაბრუნებული მიგრანტები?
- ✓ რომელი ქვეყნებიდან დაბრუნდნენ ისინი?
- ✓ რა პოზიციებზე მუშაობენ ამჟამად?
- ✓ ჰქონდათ თუ არა მათ საზღვარგარეთ მსგავს პოზიციაზე მუშაობის გამოცდილება?

- ✓ რამდენად ფასეულია დამსაქმებლებისათვის მათი საზღვარგარეთ მიღებული გამოცდილება?
- ✓ დამსაქმებლები კადრების შერჩევისას, სხვა თანაბარ პირობებში, დაბრუნებულ მიგრანტებს თუ აძლევენ უპირატესობას?

კვლევის შედეგებით, გამოკვლეული 2136 ორგანიზაციიდან 346-ში (საერთო რაოდენობის 16%) დააფიქსირეს დაბრუნებული მიგრანტების მუშაობის ფაქტი; 1730 (81%) ორგანიზაციაში ასეთი კატეგორია არ აღმოჩნდა, ხოლო დანარჩენ 60 ორგანიზაციას (3%) გაუჭირდა ინფორმაციის დაზუსტება.

აღსანიშნავია, რომ დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმების ფაქტი წილობრივად მეტმა დამსაქმებელმა დაასახელა იმერეთსა და ქვემო ქართლში (იხ. დიაგრამა 20). ეს ბუნებრივიცაა, ვინაიდან ორივე რეგიონი მიგრაციის მაღალი ინტენსივობით ხასიათდება და სამშობლოში დაბრუნებულთა წილიც, საგარეოდ, მეტია, რაც მათი დასაქმების მაჩვენებლებზეც აისახა.

დიაგრამა 20

კვლევის შედეგებით, დაქირავებით მომუშავე დაბრუნებული მიგრანტების რაოდენობა არ უნდა იყოს ძალიან დიდი, ვინაიდან იმ 346 ორგანიზაციიდან, სადაც მუშაობენ დაბრუნებული მიგრანტები, 313-მა (90%) მიუთითა, რომ მათი რაოდენობა ორგანიზაციაში 1-დან 5 კაცამდეა. 21 ორგანიზაციაში – 6-დან 10 კაცამდე; 9 ორგანიზაციაში – 11-დან 20 კაცამდე, ხოლო 3 ორგანიზაციაში – 20-დან 40 კაცამდე..

რესპონდენტებმა დაასახელეს 39 ქვეყანა, საიდანაც მათთან დასაქმებული მიგრანტები დაბრუნდნენ. მათ შორისაა პოსტსაბჭოთა, ევროპის, აზიისა და აფრიკის ქვეყნები. იმიგრაციის ქვეყნების პირველი ათეული, რომლებიც დამსაქმებელთა მიერ ყველაზე ხშირად დასახელდა, შემდეგია:

ცხრილი 2.5.1. დასაქმებული მიგრანტების იმიგრაციის ქვეყნების ათეული, დამსაქმებელთა გამოკითხვის შედეგებით

იმიგრაციის ქვეყანა	საწარმო	%
1 რუსეთი	126	25
2 საბერძნეთი	62	12
3 თურქეთი	49	10
4 გერმანია	47	9
5 აშშ	38	7
6 ინგლისი	28	6
7 უკრაინა	26	5
8 ესპანეთი	15	3
9 საფრანგეთი	15	3
10 იტალია	11	2

გამოკვლეული რეგიონების მიხედვით, იმიგრაციის ქვეყნების პირველი ათეული გარკვეულწილად განსხვავებულია, თუმცა ყველა რეგიონში დომინირებენ რუსეთი და საბერძნეთი; სამეგრელოში რუსეთის შემდეგ მე-2 ადგილზე თურქეთი, ქვემო ქართლში კი აზერბაიჯანი დასახელდა (იხ. ცხრილი 2.5.2).

ცხრილი 2.5.2 დასაქმებული მიგრანტების იმიგრაციის ქვეყნების ათეული რეგიონების მიხედვით, დამსაქმებელთა გამოკითხვის შედეგებით

	ქ. თბილისი და შემოგარენი	საწარმო	%		ქ. ქუთაისი და შემოგარენი	საწარმო	%
1	რუსეთი	70	21	1	რუსეთი	27	30
2	საბერძნეთი	41	12	2	საბერძნეთი	15	17
3	გერმანია	40	12	3	თურქეთი	14	16
4	აშშ	36	11	4	ესპანეთი	8	9
5	ინგლისი	24	7	5	იტალია	6	7
6	თურქეთი	22	6	6	გერმანია	4	4
7	უკრაინა	17	5	7	უკრაინა	2	2
8	საფრანგეთი	14	4	8	ყაზახეთი	2	2
9	ისრაელი	9	3	9	ინგლისი	2	2
10	ესპანეთი	5	1	10	პორტუგალია	2	2
	ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი	საწარმო	%		ქ. რუსთავი და შემოგარენი	საწარმო	%

1	რუსეთი	22	54		1	რუსეთი	7	20
2	თურქეთი	9	22		2	აზერბაიჯანი	5	14
3	უკრაინა	4	10		3	საბერძნეთი	5	14
4	ინგლისი	1	2		4	თურქეთი	4	11
5	საბერძნეთი	1	2		5	უკრაინა	3	9
6	პორტუგალია	1	2		6	ესპანეთი	2	6
7	ერაყი	1	2		7	აშშ	1	3
8	გერმანია	1	2		8	ჰოლანდია	1	3
9	საფრანგეთი	1	2		9	ინგლისი	1	3
10	–	–	–		10	შვეიცარია	1	3

პოზიციები (თანამდებობები), რაზეც მუშაობენ დაბრუნებული მიგრანტები, მრავალფეროვანია. კერძოდ, კვლევის შედეგებით, 545 პოზიცია (თანამდებობა, სამუშაო) დასახელდა. პირველი 10 პოზიცია, რაზეც უფრო მეტი დაბრუნებული მიგრანტი მუშაობს, შემდეგია:

ცხრილი 2.5.3. დასაქმებული მიგრანტების სამუშაო პოზიციის (თანამდებობის) ათეული, დამსაქმებელთა გამოკითხვის შედეგებით

	<i>თანამდებობა</i>	<i>რაოდენობა, კაცი</i>	<i>%</i>
1	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	22	5
2	საოფისე პერსონალი	16	4
3	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი	15	3
4	მიმტანი	13	3
5	მზარეული, კულინარი	13	3
6	გამყიდველ-კონსულტანტი	12	3
7	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	10	2
8	პედაგოგი	10	2
9	მცხობელი, მზელავი	10	2
10	წარმოების მენეჯერი	10	2

კვლევის შედეგებით, დასაქმებულ ემიგრანტთა 42% უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტის პროფესიაზე მუშაობს, 51% – კვალიფიციური მუშის პროფესიაზე და 7% – არაკვალიფიციურ სამუშაოზე (რომელიც არ საჭიროებს წინასწარ მომზადებას). ქ. თბილისსა და მცხეთა-მთიანეთში ეს მაჩვენებლები შეადგენს შესაბამისად 51%-ს, 44%-ს და 5%-ს; იმერეთისათვის – 21%-ს, 71%-ს და 8%-ს; სამეგრელოსათვის – 32%-ს, 56%-ს და 12%-ს; ქვემო ქართლისათვის – 36%-ს, 8%-ს და 12%-ს.

დაბრუნებული მიგრანტების სამშობლოში დასაქმება დიდწილად იმაზეა დამოკიდებული, თუ რა შრომითი გამოცდილება ან განათლება მიიღეს საზღვარგარეთ. როგორც ცნობილია, საქართველოდან შრომით ემიგრანტთა აბსოლუტური უმრავლესობა საზღვარგარეთ არაკვალიფიციურ და დაბალკვალიფიციურ სამუშაოებზეა დასაქმებული. საზღვარგარეთ მიღებული განათლების მქონე ახალგაზრდებს კი, სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ, მენეჯერულ პროფესიებზე დასაქმების მეტი შესაძლებლობები აქვთ. ეს კი სამშობლოში დაბრუნებულ მიგრანტთა დასაქმების თავისებურებებზეც აისახება.

დაბრუნებულ მიგრანტთა დასაქმებაზე გავლენას ახდენს ასევე შრომის ადგილობრივი ბაზარზე მოთხოვნა/მიწოდების სპეციფიკა, რაც აისახა გამოკვლეული რეგიონების მიხედვით დაბრუნებულ მიგრანტთა დასაქმების განაწილებაზეც (იხ. ცხრილი 2.5.4). როგორც ცხრილში მოტანილი მონაცემებიდან ჩანს, ქ. თბილისში დაბრუნებული მიგრანტები უფრო ხშირად ახერხებენ დასაქმებას გაყიდვებისა და მარკეტინგის მენეჯერის, გამყიდველ-კონსულტანტისა და საოფისე პროფესიებზე, მაშინ როცა იმერეთში, სამეგრელოსა და ქვემო ქართლში დომინირებს დამხმარე მუშის პროფესია.

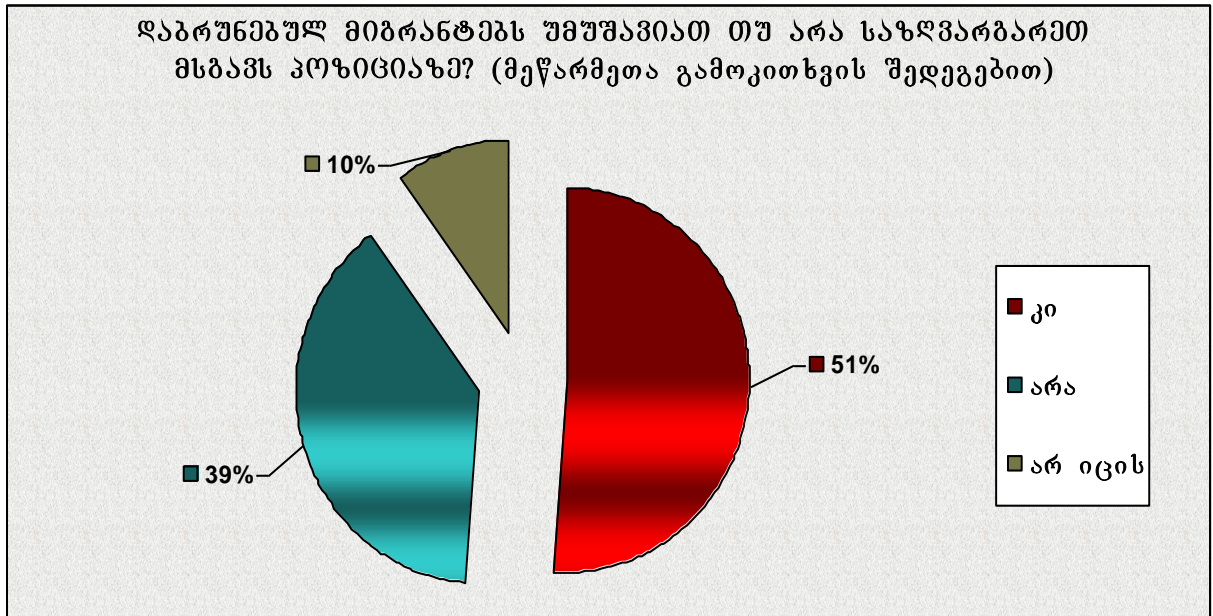
ცხრილი 2.5.4. დასაქმებული მიგრანტების სამუშაო პროფესიის (თანამდებობის) ათეული რეპროდუქციის მიხედვით, დამსაქმებელთა გამოკითხვის შედეგებით

	<i>ქ. თბილისი და შემოგარენი</i>	კაცი	%		<i>ქ. ქუთაისი და შემოგარენი</i>	კაცი	%
1	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი	12	4	1	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	5	6
2	გამყიდველ-კონსულტანტი	10	3	2	მიმტანი	4	5
3	საოფისე პერსონალი	10	3	3	დაცვის მუშაკი	3	4
4	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	9	3	4	საოფისე პერსონალი	3	4

5	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	8	3	5	ექთანი	3	4
6	მზარეული, კულინარი	8	3	6	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი	2	2
7	პედაგოგი	8	3	7	მძლოლი	2	2
8	მიმტანი	7	2	8	მოლარე-ოპერატორი	2	2
9	მცხობელი, მხელავი	6	2	9	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	2	2
10	მენეჯერი წარმოების	6	2	10	საკრედიტო ოფიცერი	2	2
	ქ. ზუგდიდი და შემოგარენი	კაცი	%		ქ. რუსთავი და შემოგარენი	კაცი	%
1	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	4	10	1	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	3	9
2	საოფისე პერსონალი	3	7	2	ელ. შემდუღებელი	3	9
3	ექიმი-თერაპევტი	2	5	3	მენეჯერი წარმოების	3	9
4	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი,	2	5	4	მიმტანი	2	6
5	მზარეული, კულინარი	2	5	5	დარაჯი	1	3
6	მცხობელი, მხელავი	2	5	6	ადმინისტრატორი/მენეჯერი რესტორნის, ბარის	1	3
7	მეფილე-მომპირკეთებელი	2	5	7	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	1	3
8	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი	1	2	8	ენდოკრინოლოგი	1	3
9	დარაჯი	1	2	9	მებეტონე, მემარმატურე	1	3
10	ადმინისტრატორი/მენეჯერი რესტორნის, ბარის	1	2	10	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (სამკერვალო დანადგარების)	1	3

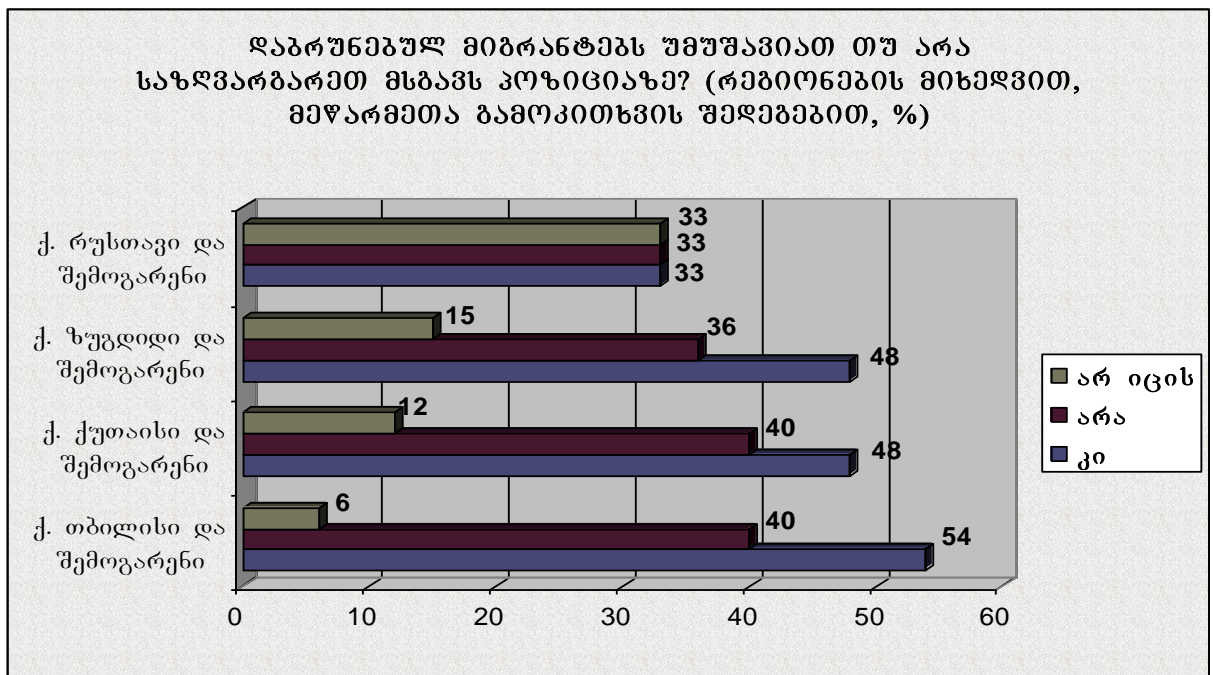
ის გარემოება, რომ საზღვარგარეთ მუშაობის გამოცდილებას გავლენა აქვს დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმებაზე, დასტურდება მოცემული კვლევის შედეგებითაც, რომელთა თანახმად, ამჟამად მომუშავე მიგრანტების ნახევარზე მეტს საზღვარგარეთ მსგავს პოზიციაზე მუშაობის გამოცდილება აქვს (იხ. დიაგრამა 21).

დიაგრამა 21

კვლევის შედეგებით, დამსაქმებლები ქ. თბილისსა და მცხეთა-მთიანეთში უფრო მეტად არიან ინფორმირებულნი დაბრუნებული მიგრანტების შრომითი გამოცდილების შესახებ, ვიდრე სხვა რეგიონებში (იხ. დიაგრამა 22).

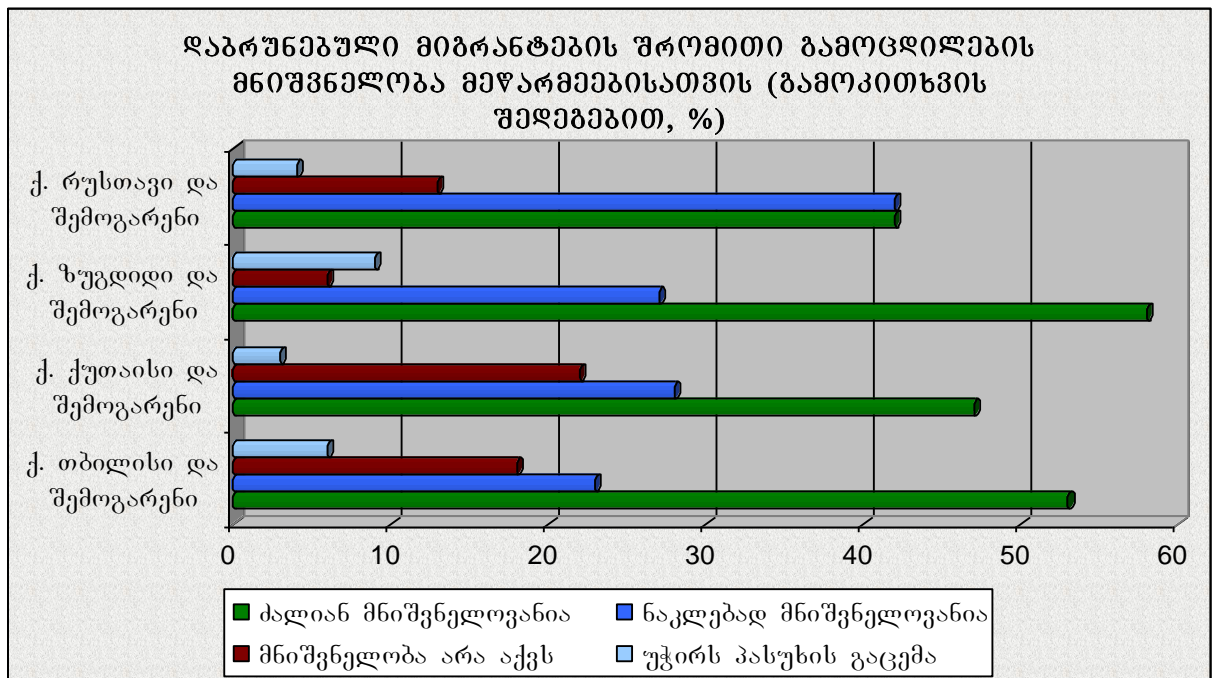
დიაგრამა 22

საგულისხმოა, რომ გამოკითხული დამსაქმებლების 78% საკუთარი ორგანიზაციის წინსვლა/განვითარებისათვის მნიშვნელოვნად მიიჩნევს იმიგრანტთა უცხოურ გამოცდილებას: დამსაქმებელთა 52%-სათვის ეს ფაქტორი ძალიან მნიშვნელოვანია, ხოლო 26%-სათვის – შედარებით ნაკლებად, მაგრამ მაინც მნიშვნელოვანია. დაბრუნებული მიგრანტების გამოცდილებას განსაკუთრებით აფასებენ სამეგრელოსა და ქ. თბილისის

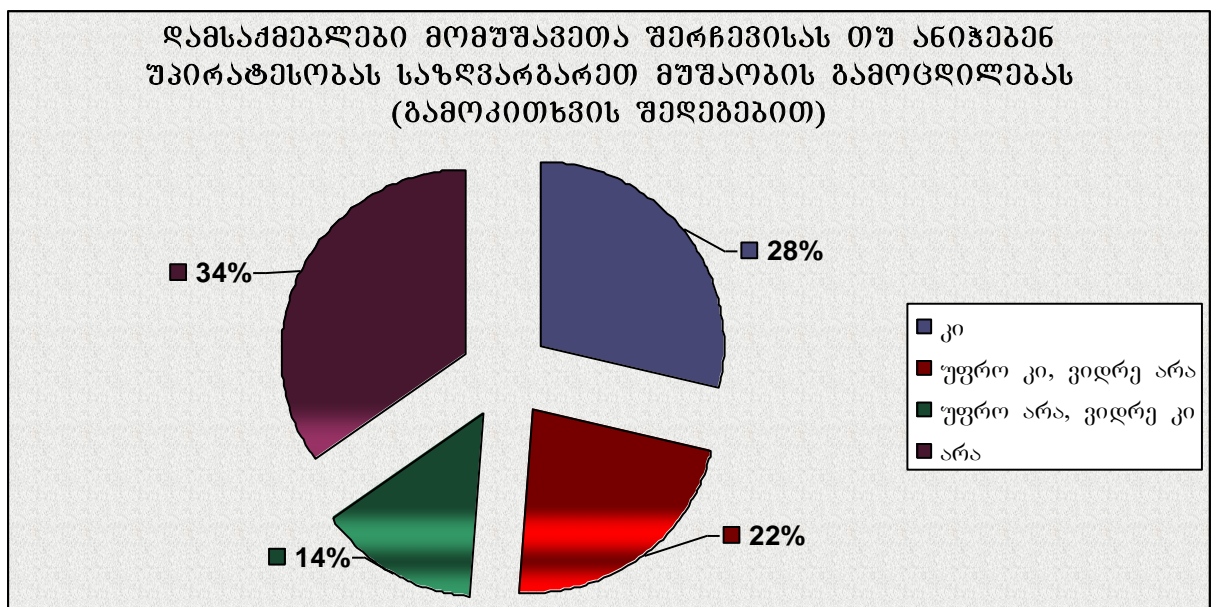
დამსაქმებლები, თუმცა ეს მაჩვენებელი სხვა რეგიონებშიც მაღალია (იხ. დიაგრამა 23).

დიაგრამა 23

დაბრუნებული მიგრანტების საზღვარგარეთ შექმნილი ცოდნისა და გამოცდილების მნიშვნელობის აღიარებაა ის ფაქტიც, რომ *გამოკითხული დამსაქმებლების 50%, სხვა თანაბარ პირობებში, სამუშაოზე მიღებისას უპირატესობას ანიჭებს იმ კანდიდატს*, რომელსაც აქვს მსგავს პოზიციაზე საზღვარგარეთ მუშაობის გამოცდილება (იხ. დიაგრამა 24).

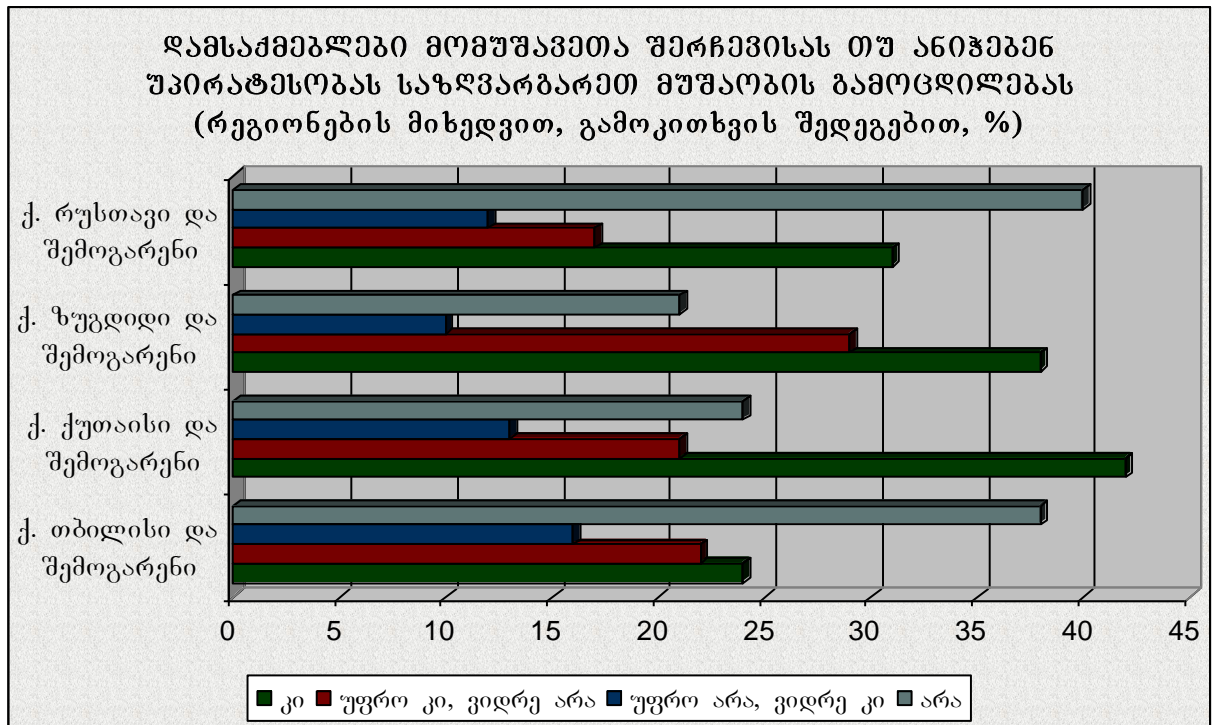
დიაგრამა 24

დამსაქმებლები, რომლებსაც ერთმნიშვნელოვნად დადებითი პოზიცია აქვთ ამ საკითხთან მიმართებაში, მეტია იმერეთსა და სამეგრელოში, ანუ იმ

რეგიონებში, სადაც წილობრივად უფრო მეტ დამსაქმებელს აქვს შეხება დაბრუნებულ მიგრანტებთან; ხოლო ქვემო ქართლსა და თბილისში ჭარბობს დამსაქმებელთა კატეგორია, რომლებიც თვლიან, რომ კანდიდატის უცხოურ გამოცდილებას არა აქვს მათი ორგანიზაციისათვის მნიშვნელობა და, შესაბამისად, კადრების შერჩევისას ამ კრიტერიუმს არ ითვალისწინებენ (იხ. დიაგრამა 25).

დიაგრამა 25

მთლიანობაში შეიძლება ითქვას, რომ ხშირ შემთხვევაში დაბრუნებულ მიგრანტებს სამშობლოში მოაქვთ თავიანთი გამოცდილება და შრომის ახალი კულტურა. ამას გრძნობენ და აფასებენ ის დამსაქმებლები, რომელთაც მსგავს კატეგორიასთან უწევთ თანამშრომლობა, თუმცა დაბრუნებული მიგრანტების დიდი ნაწილისათვის სერიოზული პრობლემაა ადრინდელი პროფესიული ცოდნის გაუფასურება და საქართველოს შრომის ბაზარზე მოთხოვნადი პროფესიული უნარ-ჩვევების დეფიციტი. მხედველობაშია მისაღები ასევე მათი გაზრდილი მოლოდინები და რეინტეგრაციის პრობლემები. ჩამოთვლილი პრობლემების დაძლევა შესაძლებელია სამშობლოში დაბრუნებულ მიგრანთა ინფორმირების, კონსულტირების, პროფესიული ორიენტაციისა და პროფესიული სწავლების მწყობრი სისტემის ჩამოყალიბება. ამ მიმართულებით გადადგმული მნიშვნელოვანი ნაბიჯია ევროკავშირის პროექტის „მიზნობრივი ინიციატივა – საქართველო“ (TIG) ფარგლებში დაგეგმილი და მიმდინარე აქტივობები.

დასკვნები და რეკომენდაციები

საქართველოს ოთხ რეგიონში (1. ქ. თბილისი და მცხეთა-მთიანეთის მიმდებარე ტერიტორია; 2. ქ. რუსთავი და ქვემო ქართლის მიმდებარე ტერიტორია; 3. ქ. ქუთაისი და იმერეთის მიმდებარე ტერიტორია; 4. ქ. ზუგდიდი და სამეგრელოს მიმდებარე ტერიტორია) სამუშაო ძალაზე დამსაქმებელთა მოთხოვნის, ბიზნეს-გარემოსა და სამშობლოში დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმების თავისებურებების შესასწავლად ჩატარებული კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შესაძლებელია შემდეგი შეფასებებისა და დასკვნების გაკეთება:

- ✓ უკანასკნელ წლებში საქართველოში ბიზნეს-გარემოს გაუმჯობესება ოთხივე საკვლევ რეგიონში **დადებითად აისახა სამეწარმეო საქმიანობის განვითარების ტენდენციებზე**. კერძოდ, გამოკვლეული საწარმოების 35%-მა ბოლო ერთი წლის განმავლობაში გააფართოვა ბიზნესი, 28%-მა გააუმჯობესა მენეჯმენტი, 21%-მა დანერგა ახალი ტექნიკა და ტექნოლოგია, 42%-მა გაზარდა მომუშავეთა რაოდენობა. სამეწარმეო აქტიურობის მეტი ხარისხი იყო სამეგრელოსა და იმერეთში, თუმცა ქ. თბილისისა და ქვემო ქართლშიც მნიშვნელოვანი პოზიტიური ტენდენციები დაფიქსირდა.
- ✓ ბიზნესის განვითარების ხელშემწყობ ფაქტორთაგან პირველი ოთხი (მოთხოვნა პროდუქციასა და მომსახურებაზე; კადრების პროფესიონალიზმი; პროდუქციის/მომსახურების მაღალი ხარისხი; ეფექტური მენეჯმენტი) **ენდოგენური** ხასიათისაა და ბიზნესის განვითარების ბუნებრივ წინაპირობებს წარმოადგენს. ბიზნესის განვითარება/შენარჩუნების აღნიშნული ფაქტორები ყველა გამოკვლეული რეგიონის მეწარმეებისათვის უმთავრესია, თუმცა ქ. თბილისისა და ქ. რუსთავის მეწარმეებისათვის განსაკუთრებით ხელშემწყობია გასაღების ბაზრის არსებობა; ქ. ქუთაისისა და მისი შემოგარენის მეწარმეებისათვის – კადრების პროფესიონალიზმი და ეფექტური მენეჯმენტი; ქ. ზუგდიდისა და მიმდებარე ტერიტორიის მეწარმეებისათვის – პროდუქციის /მომსახურების მაღალი ხარისხი.
- ✓ ხელშემწყობ ფაქტორთა შორის წამყვან პოზიციებზე დასახელდა ასევე **ეგზოგენური ფაქტორებიც**. ესენია: ქვეყანაში პოლიტიკური და

კრიმინოგენული ვითარების გაუმჯობესება, ბიზნეს-გარემოს სრულყოფა, სახელმწიფოს დახმარება/მხარდაჭერა, ინფრასტრუქტურის განვითარება და სხვ. კვლევის შედეგებით, ამ ფაქტორების მნიშვნელობა ქ. ქუთაისისა და მისი შემოგარენის მეწარმეებისათვის განსაკუთრებით საგრძნობია.

- ✓ გამოკითხვის შედეგებით, **მეწარმეთა ნაწილისათვის ბოლო ერთი წლის განმავლობაში სიტუაცია გაუარესდა.** კერძოდ, გამოკითხული მეწარმეების 9%-მა შეკვეცა ბიზნესი, ხოლო 13%-მა შეამცირა მომუშავეთა რაოდენობა. ბიზნესის შეკვეცისა და თანამშრომელთა რაოდენობის შემცირების ტენდენცია უფრო ხშირად დაასახელეს ქ. თბილისისა და მისი შემოგარენის, ასევე ქ. ზუგდიდისა და მისი შემოგარენის მეწარმეებმა.
- ✓ ოთხივე რეგიონში თითქმის ყოველი მეოთხე მეწარმე **ბიზნესის განვითარების მთავარ ხელშემშლელ ფაქტორად** მოსახლეობის დაბალ მსყიდველობითუნარიანობას ასახელებს. ამ ფაქტორზე განსაკუთრებით სამეგრელოს მეწარმეები მიანიშნებენ. მეორე უმთავრესი ხელშემშლელი ფაქტორია ფინანსების ნაკლებობა და საბანკო კრედიტის ხელმიუწვდომლობა. ეს პრობლემა ყველა რეგიონისათვის აქტუალურია, თუმცა ქ. თბილისს გარეთ რეგიონებში უფრო მეტი სიმწვავეით დგას.
- ✓ **ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიების დანერგვა,** როგორც ბიზნესის განვითარების ხელშემწყობი ფაქტორი, დაასახელა გამოკითხული მეწარმეების მხოლოდ 8%-მა. თანამედროვე ტექნიკა/ტექნოლოგიების ხელმიუწვდომლობის მიზეზი, ფინანსური რესურსების ნაკლებობასთან ერთად, ინფორმაციისა და სამეურნეო კავშირების დეფიციტითაც არის განპირობებული, განსაკუთრებით, რეგიონებში. ეს კვლევის შედეგებშიც აისახა: იმ მეწარმეების წილი, რომელთათვისაც ახალი ტექნიკა/ტექნოლოგიები ხელმიუწვდომელია, ქ. თბილისთან შედარებით 5,5-ჯერ მეტია იმერეთსა და სამეგრელოში და 2,5-ჯერ მეტი ქვემო ქართლში.
- ✓ **მომუშავეთა დაბალი კვალიფიკაცია,** როგორც ბიზნესის განვითარების ხელშემშლელი ფაქტორი დაასახელა გამოკითხული მეწარმეების 6%-მა. საკუთარი მომუშავეების პროფესიონალიზმით უკმაყოფილო დამსაქმებლების წილი განსაკუთრებით მაღალია დაზღვევის, სოფლის მეურნეობის, კომპიუტერთან დაკავშირებული საქმიანობის,

მშენებლობისა და ტურიზმის სფეროებში. გამოკვლეული რეგიონების მიხედვით სიტუაცია ამ მხრივ თითქმის ერთგვაროვანია.

- ✓ საჭირო პროფესიისა და კვალიფიკაციის **კადრების მოზიდვისას პრობლემები** აქვთ გამოკითხული მეწარმეების 51%-ს. გამოკვლეული რეგიონებიდან კადრების მოზიდვის პრობლემები უფრო მწვავედ დგას ქვემო ქართლსა და სამეგრელოში, თუმცა სხვა რეგიონებშიც არანაკლებ აქტუალურია.
- ✓ **მომუშავეთა კატეგორიები, რომელთა მოზიდვაც დამსაქმებლებისათვის პრობლემატურია**, მოიცავს როგორც კვალიფიციურ მუშებს, ისე უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტებს. ოთხივე რეგიონში რთულად მოსაზიდი კადრების აბსოლუტური უმრავლესობა კვალიფიციურ მუშათა კატეგორიას მიეკუთვნება. მათი დეფიციტი განსაკუთრებით მწვავეა ქვემო ქართლში. უმაღლესი განათლების მქონე კვალიფიციური სპეციალისტების მოზიდვა, სხვა რეგიონებთან შედარებით, უფრო მეტად ჭირს სამეგრელოსა და იმერეთში. ორივე კატეგორიის მომუშავეთა მოზიდვის პრობლემა მწვავედ დგას ასევე ქ. ქუთაისსა და ქ. თბილისშიც.
- ✓ **მიზეზებიდან, რომელთა გამოც დამსაქმებლებს ვერ მოუძებნიათ მათთვის საჭირო პროფესიისა და კვალიფიკაციის კადრი**, ძირითადია შესაბამისი პრაქტიკული გამოცდილებისა და თეორიული ცოდნის მქონე კანდიდატების ნაკლებობა, აგრეთვე ის, რომ საჭირო პროფესიის სპეციალისტები ქვეყანასა და/ან რეგიონში არ მზადდება. ეს მიანიშნებს პროფესიული მომზადების სისტემის ბაზარზე ორიენტაციის გაძლიერების, სწავლების ხარისხის გაუმჯობესებისა და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის საჭიროებებზე.
- ✓ დამსაქმებელთა უმრავლესობას გააზრებული აქვს საკუთარი **მომუშავეების კვალიფიკაციის ამაღლებისა თუ პროფესიული გადამზადების საჭიროება**, თუმცა კვალიფიკაციის ამაღლების ღონისძიებებს სისტემატურად ატარებს გამოკითხული დამსაქმებლების (როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო დაწესებულებების) 1/3-ზე ნაკლები და საერთოდ არ ახორციელებს დამსაქმებელთა 1/5. ძირითადი მიზეზი, რის გამოც დამსაქმებლები არ მიმართავენ მომუშავეთა კვალიფიკაციის ამაღლების ღონისძიებებს, არის ფინანსების ნაკლებობა. ეს მიზეზი

ყველა გამოკვლეულ რეგიონში მთავარია, თუმცა განსაკუთრებით დომინანტია ქვემო ქართლში. ქ. თბილისთან შედარებით, სხვა რეგიონებში უფრო მწვავედ დგას შესაბამისი პროვაიდერებისა და ინსტრუქტორების მოძიების პრობლემაც.

- ✓ მომუშავეთა სწავლებისათვის ფინანსების ნაკლებობა განაპირობებს იმ ფაქტს, რომ საქართველოში **მომუშავეთა პროფესიული ზრდის მთავარი გზა არის სამუშაო ადგილზე სწავლება**. გამოკვლეული რეგიონებიდან სამუშაო ადგილზე სწავლების ფორმა ყველაზე ხშირად გამოიყენება სამეგრელოში; სასწავლო ცენტრები და უცხოეთში სტაჟირება უფრო ხელმისაწვდომია ქ. თბილისის დამსაქმებლებისათვის; დონორი ორგანიზაციების დახმარება კი უფრო საგრძნობია იმერეთისა და სამეგრელოს დამსაქმებლებისათვის.
- ✓ გამომდინარე იქედან, რომ ყველა გამოკვლეულ რეგიონში უფრო დეფიციტურად დასახელდა სახელობო პროფესიის (კვალიფიციური მუშათა) კადრები, უახლოესი 1 და 2-3 წლის განმავლობაში მოსალოდნელ მოთხოვნაში სწორედ ეს კატეგორია დომინირებს. დამსაქმებელთა პროგნოზით, სახელობო პროფესიის კადრებიდან ყველაზე მეტი მოთხოვნა იქნება მომსახურების, ტრანსპორტისა და ტრანსპორტის მომსახურების, ტურიზმისა და სასტუმრო-სარესტორნო საქმის სპეციალისტებზე. რეგიონების მიხედვით, ყველაზე მოთხოვნადი **კვალიფიციური მუშათა კადრები**, განათლების სფეროების მიხედვით, განსხვავებულია: ქ. თბილისსა და მცხეთა-მთიანეთში წილობრივად დომინირებს მოთხოვნა მომსახურების, ტრანსპორტისა და ტრანსპორტის მომსახურების სფეროს კადრებზე; ქ. ქუთაისსა და მის შემოგარენში – მომსახურების, სამთო მოპოვებისა და დამამუშავებელი დარგების, ასევე ინჟინერიის სფეროს კადრებზე; ქ. ზუგდიდსა და მის შემოგარენში – მომსახურების, ტურიზმისა და სასტუმრო-სარესტორნო საქმის, ტრანსპორტისა და ტრანსპორტის მომსახურების სფეროს კადრებზე; ქ. რუსთავსა და მის შემოგარენში – ინჟინერიის, დამამუშავებელი დარგებისა და მომსახურების სფეროს კადრებზე.
- ✓ **უმაღლესი განათლების სპეციალისტებიდან** უახლოესი 2-3 წლის მანძილზე ყველაზე მეტი მოთხოვნა იქნება ბიზნესისა და მართვის, განათლებისა და ჯანდაცვის სფეროების სპეციალისტებზე. სამეგრელოსა და ქვემო ქართლში ყველაზე მეტი იქნება მოთხოვნა

ჯანდაცვის კადრებზე. ყველა გამოკვლევულ რეგიონში მოსალოდნელია მოთხოვნის გაზრდა განათლების, ინჟინერიისა და საინჟინრო საქმის სპეციალისტებზეც.

- ✓ სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის დაკმაყოფილებას დამსაქმებლები აპირებენ ასევე ამჟამინდელი *მომუშავეების გადამზადებითა და კვალიფიკაციის ამაღლებით*. გამოკითხვის შედეგებით, დამსაქმებელთა 2/3, შესაძლებლობის არსებობის შემთხვევაში, გადამზადებდა და/ან კვალიფიკაციას აუმაღლებდა თავის მომუშავეებს.

ამრიგად, გამოკვლევულ რეგიონებში ბიზნესის განვითარებისა და დასაქმების ერთ-ერთი სერიოზული ხელშემშლელი ფაქტორია სამუშაო ძალაზე მოთხოვნა-მიწოდების სტრუქტურული დისბალანსი და კადრების დაბალი პროფესიონალიზმი. შესაბამისად, მეწარმეობის განვითარებისათვის ბიზნეს-გარემოს გაუმჯობესებასა და სახელმწიფო პოლიტიკის სრულყოფასთან ერთად, დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანური რესურსების ხარისხის გაუმჯობესებას, რაც შესაძლებელია პროფესიული სწავლებისა და მომზადების სისტემის სრულყოფით, დამსაქმებლის საჭიროებებზე მისი ორიენტაციის გაძლიერებით.

ქვეყანაში ბიზნესის განვითარებისა და ახლი სამუშაო ადგილების შექმნის სტიმულირებისათვის დამსაქმებლების მიერ შემოთავაზებული რეკომენდაციების ფართო სპექტრიდან განსაკუთრებით აქტუალურია შემდეგი:

- *საბანკო კრედიტის ხელმისაწვდომობის გაზრდა* (კრედიტზე საპროცენტო განაკვეთის შემცირება, სესხის აღების პროცედურების გამარტივება, მოთხოვნილი გირაოს ღირებულების შემცირება, გრძელვადიანი კრედიტის გაცემა, ბანკის მიერ წარმოების სეზონურობის გათვალისწინება და სხვ.);
- *საგადასახადო სისტემის გაუმჯობესება* (გადასახადებისა და ჯარიმების შემცირება, საგადასახადო პროცედურების გამარტივება, ადმინისტრირების გაუმჯობესება, ცვლილებების შესახებ მეწარმეთა დროული ინფორმირება და სხვ.);
- *ადამიანური რესურსების განვითარების მხარდაჭერა* (სახელმწიფოსა თუ დონორი ორგანიზაციების მხრიდან მომუშავეთა პროფესიული კვალიფიკაციის ამაღლებისა თუ გადამზადების პროგრამების

შემუშავება/რეალიზაცია; პროფესიული მომზადების ხარისხის სრულყოფა; ზრდასრულთა განათლების სისტემის ფორმირება/განვითარება; სწავლების ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა და სხვ.);

- *თავისუფალი კონკურენტული გარემოს არსებობა, ანტიმონოპოლიური სამსახურის შექმნა;*
- *სახელმწიფოს მხრიდან ბიზნესში ჩარევისა და ზეწოლის დაუშვებლობა და ქვეყანაში სამართლიანი სასამართლოს არსებობა;*
- *გასაღებისათვის ახალი ბაზრების შესახებ ინფორმაციის მოპოვებაში დახმარება (სპეციალური საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრების შექმნა; მარკეტინგული კვლევების ორგანიზება და შედეგების ხელმისაწვდომობა და ა.შ.).*

რაც შეეხება *საქართველოში დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმების სფეროში არსებულ ვითარებას*, კვლევით მიღებული ძირითადი შეფასებები შემდეგია:

- ✓ გამოკვლეულ რეგიონებში დაბრუნებული მიგრანტები მუშაობენ თითქმის ყოველ მე-5 საწარმოსა და ორგანიზაციაში. ეს მაჩვენებელი წილობრივად იმერეთსა და ქვემო ქართლში უფრო მაღალია.
- ✓ იმიგრაციის ქვეყნები, საიდანაც დაბრუნდნენ დასაქმებული მიგრანტები, ფაქტობრივად ემთხვევა იმ ქვეყნების ჩამონათვალს, სადაც საქართველოდან მეტი მიგრანტია წასული. რეგიონების მიხედვით ეს ჩამონათვალი განსხვავებულია, თუმცა ყველა რეგიონში დომინირებენ რუსეთი და საბერძნეთი; სამეგრელოში რუსეთის შემდეგ მე-2 ადგილზე თურქეთია, ქვემო ქართლში კი აზერბაიჯანი.
- ✓ *დაბრუნებულ მიგრანტთა უმრავლესობა არაკვალიფიციურ და შედარებით დაბალკვალიფიციურ პოზიციებზე არიან წარმოდგენილნი, თუმცა მენეჯერულ პოზიციებზეც საკმაოდ ხშირად არიან დასაქმებულნი.* კვლევის შედეგებით, დასაქმებულ ემიგრანტთა 42% უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტის სამუშაო პოზიციაზე (თანამდებობაზე) მუშაობს, 51% – კვალიფიციური მუშის პოზიციაზე და 7% – არაკვალიფიციურ სამუშაოზე.
- ✓ დაბრუნებული მიგრანტების სამშობლოში დასაქმება დიდწილად იმაზეა დამოკიდებული, თუ რა შრომითი გამოცდილება ან განათლება მიიღეს

საზღვარგარეთ. კვლევის შედეგებით, ამჟამად მომუშავე მიგრანტების ნახევარზე მეტს საზღვარგარეთ მსგავს პოზიციაზე მუშაობის გამოცდილება აქვს.

- ✓ *დამსაქმებულების 2/3-ზე მეტი საკუთარი ორგანიზაციის წინსვლა /განვითარებისათვის მნიშვნელოვნად მიიჩნევს იმიგრანტთა უცხოურ გამოცდილებას.* დაბრუნებული მიგრანტების საზღვარგარეთ შექმნილი ცოდნისა და გამოცდილების მნიშვნელობის აღიარებაა ის ფაქტიც, რომ *გამოკითხული დამსაქმებულების 50%, სხვა თანაბარ პირობებში, სამუშაოზე მიღებისას უპირატესობას ანიჭებს იმ კანდიდატს, რომელსაც აქვს მსგავს პოზიციაზე საზღვარგარეთ მუშაობის გამოცდილება.*

ამრიგად, საქართველოში დაბრუნებულ მიგრანტებს დამსაქმებელთა პოზიტიური განწყობა და დამოკიდებულება ხვდებათ. მთავარი პრობლემაა მათი პროფესიული კვალიფიკაციის ამაღლება და ადგილობრივი ბაზრის საჭიროებებთან მორგება, რაც, ისევე და ისევე, უკავშირდება შრომის ბაზრის ინფრასტრუქტურისა და პროფესიული სწავლების სისტემის სრულყოფას, სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის სისტემატურ კვლევას, პროფორიენტაციისა და კონსულტაციის სისტემის ჩამოყალიბება/სრულყოფას.

დ ა ნ ა რ თ ე ბ ი

დანართი 1. პროფესიები, რომელთა კადრების მოპოვება დამსაქმებლებისათვის პრობლემატურია, რეზიონების მიხედვით (რანჟირებულია დასახელების სიხშირის მიხედვით)

ქ. თბილისი და მცხეთა მთიანეთის მიმდებარე ტერიტორია						
№	პროფესია, სპეციალობა	საწარმოთა რაოდენობა		№	პროფესია, სპეციალობა	საწარმოთა რაოდენობა
1	პედაგოგი, ლექტორი	749		110	ლაბორანტი (კვების მრეწველობა)	2
2	გამყიდველ-კონსულტანტი	405		111	ჰიდრო ინჟინერი, მედიორატორი	2

3	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	284		112	ვიზაუსტი, გრიმიორი	2
4	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმ-ლაბორანტი	186		113	ფიზიკოსი, ინჟინერ- ფიზიკოსი	2
5	ფარმაცევტული წარმოების ტექნოლოგი	59		114	სასტუმროს მენეჯერი/ადმინისტრატორი	2
6	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	56		115	არქიტექტორი	2
7	ექთანი, მედლა	36		116	შემფასებელი (უძრავი და მოდრავი ქონების)	2
8	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი	34		117	დიზაინერი (ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი)	2
9	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანაშემწე	30		118	დიზაინერი (რეკლამა)	2
10	მიმტანი	29		119	მზურღავი (სამთო)	2
11	IT სპეციალისტი	28		12 0	ინჟინერი/კონსტრუქტორი (მანქანათმშენებლობა)	2
12	სანიტარი, თეთრეულის მრეცხავი	27		121	მემონტაჟე/შემკეთებელი ლიფტის	2
13	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	22		12 2	ექიმები სხვადასხვა სპეციალობის	2
14	ავტოშემკეთებელი	21		12 3	ელექტრო ტუმბოების შემკეთებელი, გადამხვევი	2
15	ელ. შემდუღებელი	20		12 4	სერვის მენეჯერი	2
16	მცხობელი, მზელავი	20		12 5	მფრინავი (ავიაციის)	2
17	დამლაგებელი, მეეზოვე	17		12 6	საავიაციო უსაფრთხოების სპეციალისტი	2
18	ტექნოლოგი კვების მრეწველობა	17		12 7	კარდეოლოგი	2
19	ხარატი, მხარხავი	16		12 8	ხარატი-დეკორატორი (სცენა)	2
20	მზარეული, კულინარი	16		12 9	ავრონომი	2
21	პარისმახერი, სტილისტი	16		13 0	ავტომრეცხავი	2
22	პროგრამისტი, IT ინჟინერი	15		131	მეფილე-მომპირკეთებელი	2
23	ფსიქოლოგი	14		13 2	დისპედნერი, კონტროლიორი (ტრანსპორტი)	2
24	ადმზრდელი, პედაგოგი (ბაგა, ბალი)	14		133	დარაჯი	1
25	მკერავი, გამომჭრელი	12		13 4	ავტოდიანოსტიკის სპეციალისტი	1
26	ავტოელექტრიკოსი	11		135	ტიხრული მინანქრის სპეც., მოზაიკა	1
27	სპორტის ტრენერი/მასწავლებელი	11		13 6	ენდოკრინოლოგი	1
28	მძღოლი (ტრაილერის, სატვირთო, „ც“ კატეგორიის, სპეცტექნიკის)	11		13 7	ოპერატორი/მექანიკოსი (სათამაშო და კინო დანადგარების)	1
29	ინჟინერ-მშენებელი	10		138	მიკრობიოლოგი,	1

					ციტოლოგი	
30	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინძავი)	10		13 9	მექანიზატორი (სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა)	1
31	ტექნიკოსი, ინჟინერი (კავშირგაბმულობა, ტელევიზია)	10		14 0	შემკეთებელი (საღარო აპარატის)	1
32	ელექტრიკოსი	9		141	მეფრინველე	1
33	ზეინკალი	8		14 2	ექიმი-ნარკოლოგი	1
34	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	8		14 3	სამედიცინო წარმომადგენელი	1
35	ტუროპერატორი, ანიმატორი	8		14 4	უროლოგი, ტრანსფუზიოლოგი, ნეფროლოგი	1
36	დურგალი, ხურო	8		14 5	მიწათმომწეობი	1
37	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	8		14 6	მობილური ტელეფონის შემკეთებელი	1
38	კონდიტერი	8		14 7	ძიძა	1
39	ტექნოლოგი/კონსტრუქტორი (სამკერვალო წარმოება)	7		14 8	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	1
40	ოპერატორი (კვების მრეწველობა)	7		14 9	ხელოვნებათმცოდნე (სკოლა, მუზეუმი)	1
41	სანტექნიკოსი	7		15 0	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (ესკალატორი)	1
42	მუსიკოსი, მოცეკვავე, მსახიობი	7		151	ზოოტექნიკოსი	1
43	მომმარაგებელი, ლოჯისტიკა, სუპერვაიზერი	7		15 2	ოპერატორი (ხის დამამუშავებელი წარმოება)	1
44	აუდიტორი	7		153	ოპერატორი (სამშენებლო მასალების წარმოება)	1
45	ავეჯის ხელოსანი, ამწეობი	6		15 4	ვებდიზაინერი	1
46	ქიმიკოსი, ბიოქიმიკოსი, აგროქიმიკოსი, ინჟინერ-ქიმიკოსი	6		155	ფსიქიატრი, ფსიქო-თერაპევტი	1
47	მოლარე-ოპერატორი	6		15 6	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი	1
48	იურისტი	6		15 7	მეშუშე (მინის ჭრა, მონტაჟი)	1
49	უცხო ენის სპეციალისტი/თარჯიმანი	6		15 8	ისტოლოგი	1
50	ლოგოპედი	6		15 9	ტექნოლოგი (სამშენებლო წარმოება)	1
51	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	6		16 0	ლაბორანტი (ცემენტის, ბეტონის წარმოება)	1
52	სტომატოლოგი-თერაპევტი	5		161	მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანადგარების)	2
53	პიარ-მენეჯერი	5		16 2	ბიზნეს ექსპერტი	1

54	მეწადე, ტყავის გამომტრელი, ხარაზი	5		16 3	სოციალური მუშაკი	1
55	ელექტრო მემონტაჟე, ელექტრო-ზეინკალი	5		16 4	ოჯახის ექიმი (ზოგადი, სოფლის)	1
56	გაყიდვების აგენტი, პრომოუტერი, დილერი, ბროკერი	5		16 5	ადმინისტრატორი, მენეჯერი (განათლება)	1
57	მენეჯერი წარმოების	5		16 6	ნეონატოლოგი	1
58	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი	4		16 7	ადმინისტრატორი (ჯანდაცვა)	1
59	ტექნიკოსი (სამაცივრე დანადგარების)	4		16 8	რადიოლოგი	1
60	გიდი	4		16 9	ექიმი-ორთოპედი	1
61	გეოდეზისტი, გეოლოგი, ტოპოგრაფი,	4		17 0	მენეჯერი პროექტის	1
62	მდარავი	4		171	საგზაო ინჟინერი	1
63	ეკონომისტი (საქონელმცოდნე, სტატისტიკოსი და სხვ)	4		17 2	ვეტერინარი, ვეტექიმი	1
64	ტურიზმის მენეჯერი	4		17 3	დიასახლისი სასტუმრო	1
65	ავიაბილეთების ოპერატორი, რეზერვაციის სპეციალისტი	4		17 4	კურიერი (საფოსტო, სატრანსპორტო)	
66	ინჟინერ-ელექტრიკოსი	4		17 5	საწყოების მენეჯერი	1
67	დაცვის მუშაკი	4		17 6	ნავთობპროდუქტების სპეციალისტი	1
68	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	4		17 7	ეპიდემიოლოგი, ინფექციონისტი, ტოქსიკოლოგი	1
69	გათობა/კონდიცირება/ვენ ტილაციის სპეციალისტი	4		17 8	ინჟინერ-მექანიკოსი (რკინიგზა)	1
70	კადრების მენეჯერი, სპეციალისტი	4		17 9	ინსტალატორი (ინტერნეტი, საკაბელო ტელევიზია)	1
71	ავია-ტექნიკოსი, ბორტმექანიკოსი	4		18 0	არგონით შემღვლებელი	1
72	მრეცხავი ჭურჭლის	4		181	მეტალურგი (მდნობელი, მევალიბე, მეღუმეღე)	1
73	ოსტატი/საქმისმწარმოებელი ი (მშენებლობა)	4		18 2	ავია-ინჟინერი	1
74	ექიმი-თერაპევტი	3		183	მეკომპრესორე (აირის წარმოება/განაწილება);	1
75	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	3		18 4	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	1
76	მებეტონე, მემარმატურე	3		18 5	დაზღვევის აგენტი, მზღვეველი	1
77	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (სამკერვალო, ტყავის წარმოება)	3		18 6	დაზღვევის მენეჯერი	1
78	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკა)	3		18 7	შრომის უსაფრთხოების სპეციალისტი	1

79	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანადგარების)	3		18 8	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (პოლიგრაფიული წარმოება)	1
80	ტელეოპერატორი, გამნათებელი	3		18 9	ხელოსანი ალუმინის კარ- ფანჯრის	1
81	ტელევიდუო-კინო მემონტაჟე, ხმის ოპერატორი	3		19 0	მგზავრთა გადაყვანის/გადაზიდვების სპეციალისტი	1
82	ონკოლოგი, მამოლოგი	3		191	მხატვარი, მძერწავი	1
83	ბარმენი	3		19 2	ტექნიკოსი ჰიდრო დანადგარების	1
84	მღებავი მშენებლობა	3		19 3	ინტერვიუერი	1
85	ფართო პროფილის მშენებელი	3		19 4	რესტავრატორი, კონსერვაციის სპეციალისტი (მშენებლობა)	1
86	საოფისე პერსონალი	3		19 5	ბრენდ-მენეჯერი	1
87	ოპერატორი (პლასტმასისა და ლითონის ნაკეთობების დამზადება)	3		19 6	მენეჯერი მშენებლობა	1
88	ანდერეიტერი (გადაზღვევის სპეციალისტი)	3		19 7	მესაათე	1
89	საკრედიტო ოფიცერი	3		19 8	მუსიკალური წამყვანი, დიჯეი	1
90	ოპერატორი (ქიმწმენდა, რეცხვა, უთო)	3		19 9	პლასტმასის ჭურჭლის დამამზადებელი	1
91	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (პლასტმასის წარმოება)	3		20 0	მენეჯერი ტრანსპორტის	
92	რენდგენოლოგი, ფიზიო- თერაპევტი	3		20 1	მეტეოდამკვირვებელი (ავიაცია)	1
93	ოფთალმოლოგი, ოკულისტი	3		20 2	რისკების მენეჯერი	1
94	რენიმატოლოგი, კატასტროფის ექიმი	3		20 3	დეზინფექციონისტი	1
95	მღესავი, მებათქაშე	3		20 4	მეტროლოგი	1
96	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა, სატელეფონო)	2		20 5	ინჟინერ-ტექნოლოგი (ქალაქის წარმოება)	1
97	ადმინისტრატორი/მენეჯერი რესტორნის, ბარის	2		20 6	მენეჯერი მაღაზიის	1
98	ქვის, მარმარილოს დამმუშავებელი	2		20 7	ორთოპედიული ნაწარმის მკერავი	1
99	სტომატოლოგ- ინპლანტოლოგი	2		20 8	რეჟისორი, პროდიუსერი, სცენარისტი	1
100	ქირურგი (ყბა-სახის, კარდუო-ქირურგი)	2		20 9	ინჟინერი/კონსტრუქტორი რკინიგზა	1
101	უსაფრთხოების სისტემის სპეციალისტი	2		21 0	ინჟინერ/ტექნოლოგი (სარეცხი საშუალებების წარმოება)	1
102	მქსოველი, თექა, ქარგვა	2		211	ოპერატორი მექალაღე	
103	მექანიკოსი/ტექნიკოსი (სამშენებლო ტექნიკა)	2		21 2	საპატენტო ექსპერტი (ინჟინერი, ქიმიკოსი,	1

					ფიზიკოსი)	
104	შემკეთებელი (საყოფაცხოვრებო ტექნიკის)	2		21 3	პარიკის დამამზაზადებელი (თეატრი)	1
105	შემკეთებელი (ტელე-რადიო-ვიდეო აპარატურის)	2		21 4	ექიმი ოტო-ლარინგოლოგი	1
106	ინჟინერი/ტექნიკოსი სამედიცინო დანადგარების	2		21 5	მემონტაჟე (მშენებლობა)	1
107	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალო-პლასმასის ნაკეთობების)	2		21 6	თაბაშირ-მუყაოს სპეციალისტი	1
108	ინსტრუქტორი (ფიტნეს-კლუბი, სოლარიუმი)	2		21 7	საგადასახადო ექსპერტი	1
109	კბილის ტექნიკოსი	2		21 8		

ქ. ქუთაისი და იმერეთის მიმდებარე ტერიტორია

№	პროფესია, სპეციალობა	საწარმოთა რაოდენობა		№	პროფესია, სპეციალობა	საწარმოთა რაოდენობა
1	პედაგოგი, ლექტორი	221		70	მკვდელი	2
2	ფარმაცევტული წარმოების ტექნოლოგი	99		71	მეტალურგი (მდნობელი, მევალიბე, მეღუმელე)	2
3	გამყიდველ-კონსულტანტი	91		72	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	2
4	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმი-ლაბორანტი	64		73	მენეჯერი წარმოების	2
5	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	31		74	კარდეოლოგი	2
6	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	25		75	რენიმატოლოგი, კატასტროფის ექიმი	2
7	ექთანი, მედლა	25		76	აგრონომი	2
8	ელ. შემღებელი	14		77	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი, ამწყობი,	1
9	მიმტანი	14		78	ხიდურა ამწეკრანის მემანქანე	1
10	მცხოველი, მზელაევი	14		79	ავტოდიანოსტიკის სპეციალისტი	1
11	IT სპეციალისტი	10		80	ადმინისტრატორი, მენეჯერი რესტორნის,	1
12	მზარეული, კულინარი	9		81	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	1
13	სანიტარი, თეთრეულის მრეცხავი	9		82	ავტოელექტრიკოსი	1
14	კვების ტექნოლოგი	8		83	მქსოველი, თექა, ქარგვა	1
15	ბულალტერი, ბულალტრის თანაშემწე	7		84	ენდოკრინოლოგი	1
16	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	7		85	ყასაბი, ხორცის დამამუშავებელი	1

17	დამლაგებელი, მეეზოვე	7		86	ტექნიკოსი (სამაცივრე დანადგარების)	1
18	ავტოშემკეთებელი (ძრავის, საეალი ნაწილის და სხვ.)	7		87	ზეინკალი	1
19	ნეეროპათოლოგი, ნეეროლოგი	6		88	მეფრინველე	1
20	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი	6		89	მომღერალი, ლობარი, მოცეკვავე	1
21	ბარმენი	6		90	გიდი	1
22	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	6		91	ექიმი-ნარკოლოგი	1
23	მძლოლი (ც კატეგორიის, ტრაილერის, სპეცტექნიკის)	6		92	ექიმი-ბაქტერიოლოგი, ვირუსოლოგი	1
24	მებეტონე, მეარმატურე	5		93	ტექნოლოგი, ტექნიკოსი/მემონტაჟე	1
25	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკის)	5		94	მხატვარი (ქვაზე)	1
26	ანესთეზოლოგი	5		95	მღარავი	1
27	ელექტრო მემონტაჟე, ელექტრო-ზეინკალი	5		96	ინსტრუქტორი (ფიტნეს-კლუბი, სოლარიუმი)	1
28	ქირურგი	5		97	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი	1
29	ოფთალმოლოგი, ოკულისტი	5		98	ლაბორანტი (კვების მრეწველობა)	1
30	ხარატი, მხარხავი	4		99	მექანიზატორი (ცემენტის წარმოება)	1
31	გაზო-აირ შემდუღებელი	4		100	დეკორატორი, მებაღე, ლანდშაფტის სპეციალისტი	1
32	საოფისე პერსონალი	4		101	მექანიკოსი (კვებისმრეწველობის დანადგარების)	1
33	კადრების მენეჯერი/სპეციალისტი	4		102	კალატოზი	1
34	მასაჟისტი, სპა ცენტრის სპეციალისტი, ბალნეოლოგი	4		103	ვიზაჟისტი, გრიმიორი	1
35	კონდიტერი	4		104	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	1
36	ექიმი-თერაპევტი	3		105	ოჯახის ექიმი (ზოგადი, სოფლის)	1
37	ფსიქოლოგი	3		106	ადმინისტრატორი, მენეჯერი (განათლება)	1
38	ოპერატორი/მექანიკოსი (სათამაშო აპარატები, კინო დანადგარები)	3		107	ადმინისტრატორი (ჯანდაცვა),	1
39	მეწადე, ტყავის გამომჭრელი, ხარაზი	3		108	რადიოლოგი	1
40	უროლოგი, ტრანსფუზიოლოგი, ნეფროლოგი	3		109	პროგრამისტი	1
41	ელექტრიკოსი	3		110	მღებავი მშენებლობა	1

42	სპორტის (ცურვის, ფეხბურთის)	3		111	ინჟინერ-მექანიკოსი, ინჟინერ-მექანიზატორი	1
43	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინძავი)	3		112	გაყოფების აგენტი, პრომოუტერი, დილერი,	1
44	პელიატრი	3		113	სასტუმროს მენეჯერი/ადმინისტრატორი	1
45	ავეჯის ხელოსანი, ამწეობი	2		114	ვეტერინარი, ვეტექიმი	1
46	ქვის, მარმარილოს დამმუშავებელი, მხერხავი,	2		115	მეკაბელე-მრჩილავი	1
47	ლითონის მხატვრული დამმუშავებელი	2		116	ნეიროქირურგი	1
48	მეყალიბე (სამშენებლო ფილების, ბლოკის)	2		117	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი	1
49	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	2		118	ეპიდემიოლოგი, ინფექციონისტი	1
50	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (საცხოხობი დანადგარების)	2		119	გასტროენტეროლოგი	1
51	შემკეთებელი (ტელე- რადიო-ვიდეო აპარატურის)	2		120	მეტეოვე, ტყის ინჟინერი	1
52	ტელე-ვიდეო-კინო მემონტაჟე, ხმის მემონტაჟე	2		121	არგონით შემდუღებელი	1
53	ინჟინერი/ტექნიკოსი სამედიცინო დანადგარების	2		122	ჰიდრაულიკისა და პნევმატიკის სპეციალისტები	1
54	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალ- პლასტმასის ნაკეთობები)	2		123	ავია-ინჟინერი	1
55	ფსიქიატრი, ფსიქო- თერაპევტი	2		124	ექიმი-რევმატოლოგი	1
56	საკრედიტო ოფიცერი	2		125	ტექნიკოსი, ინჟინერი (კავშირგაბმულობა,	1
57	ორთოდონტი, პარადონტოლოგი	2		126	მეკომპრესორე (ტექნ. უანგბადის წარმოება);	1
58	ღურგალი, ხურო	2		127	მრეცხავი მინის, ვიტრინის	1
59	ინჟინერ-ელექტრიკოსი	2		128	ინჟინერ-სანტექნიკოსი	1
60	ინჟინერ-მშენებელი	2		129	დიზაინერი (ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი,	1
61	მეან-გინეკოლოგი	2		130	მემონტაჟე/შემკეთებელი ლიფტის	1
62	იურისტი	2		131	ექიმები სხვადასხვა სპეციალობის	1
63	დაცვის მუშაკი	2		132	სერვის მენეჯერი	1
64	მკერავი, გამომჭრელი	2		133	გადასახადის ამკრეფი	1
65	სანტექნიკოსი, პლასტმასის მიღების	2		134	რენდგენოლოგი, ფიზიო- თერაპევტი,ექთანიც	1
66	დიასახლისი სასტუმრო	2		135	ექიმი ოტო-ლარინგოლოგი	1
67	არქიტექტორი	2		136	მღესავი, მებათქაშე	1
68	გათბობა/კონდიციონერება/ვენტი- ლაციის	2		137	მემონტაჟე (მშენებლობა)	1

69	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	2				
ქ. ზუბიდი და სამეგრელოს მიმდებარე ტერიტორია						
№	პროფესია, სპეციალობა	საწარმო რაოდენობა		№	პროფესია, სპეციალობა	საწარმო რაოდენობა
1	პედაგოგი	133		53	მექანიზატორი (სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა)	1
2	ფარმაცევტული წარმოების ტექნოლოგი	71		54	მეწისქვილე (ფქვილის წარმოება)	1
3	გამყიდველ-კონსულტანტი	51		55	ტექნოლოგი, ტექნიკოსი/მემონტაჟე	1
4	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმი-ლაბორანტი	40		56	მექანიკოსი/ტექნიკოსი (სამშენებლო ტექნიკა)	1
5	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	28		57	მღარავი	1
6	ფარმაცევტი, ფარმაცოლოგი	25		58	მეყალიბე, სამშენებლო ფილების, ბლოკის	1
7	ექთანი, მედლა	21		59	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (საცხოხობი დანადგარების)	1
8	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	7		60	ოპერატორი (ხის დამამუშავებელი წარმოება)	1
9	მძღოლი (სპეცტექნიკის)	6		61	მეგზევე, ასფალტის დამგები, მელიანდაგე	1
10	ელ. შემდუღებელი	6		62	გაზო-აირ შემდუღებელი	1
11	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანაშემწე	6		63	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალ)	1
12	მიმტანი	6		64	ოპერატორი (კვების მრეწველობა)	1
13	ბარმენი	5		65	მეშუშე (მინის ჭრა, მონტაჟი)	1
14	IT სპეციალისტი	5		66	ტექნოლოგი (სამშენებლო წარმოება)	1
15	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	5		67	ლაბორანტი (ცემენტის, ბეტონის წარმოება)	1
16	ფსიქოლოგი	4		68	დეკორატორი, მებაღე, ლანდშაფტის	1
17	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი,	4		69	კალატოზი	1
18	მოლარე-ოპერატორი	4		70	ადმინისტრატორი, მენეჯერი (განათლება)	1
19	მზარეული, კულინარი	4		71	ონკოლოგი, მამოლოგი	1
20	მუსიკოსი (მუსიკის მასწავლებელი), მსახიობი	4		72	ტუროპერატორი, ანიმატორი	1
21	ზეინკალი	3		73	რადიოლოგი	1
22	ელექტრიკოსი	3		74	პროგრამისტი	1
23	ექიმი-ორთოპედი	3		75	მღებავი მშენებლობა	1

24	ინჟინერ-მშენებელი	3	76	საგზაო ინჟინერი	1
25	მეან-გინეკოლოგი	3	77	იურისტი	1
26	დამლაგებელი, მეეზოვე	3	78	მკერავი, გამომჭრელი	1
27	ქირურგი	3	79	ავტო-ინჟინერი	1
28	მასაჟისტი, სპა ცენტრის სპეციალისტი,	3	80	ფართო პროფილის მშენებელი	1
29	პარისმახერი, სტილისტი	3	81	წყალმომარაგების სპეციალისტი	1
30	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა, სატელეფონო)	2	82	სარეკლამო აგენტი	1
31	ავტოდიავნოსტიკის სპეციალისტი	2	83	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	1
32	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	2	84	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი	1
33	პიარ-მენეჯერი	2	85	ეპიდემიოლოგი, ინფექციონისტი,	1
34	ტელეოპერატორი, გამნათებელი	2	86	დიზაინერი (ინტერიერი მშენებლობა)	1
35	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	2	87	მხეხავი (ლითონის, რელსის)	1
36	ტურიზმის მენეჯერი	2	88	მექანიკოსი (ლითონის ნაკეთ. დაზგები)	1
37	ღურგალი, ხურო	2	89	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი,	1
38	ავტოსემკეთებელი (ძრავის, კოლოფის)	2	90	ტექნიკოსი, ინჟინერი (კავშირგაბმულობა,	1
39	არქიტექტორი	2	91	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	1
40	სპორტის ტრენერი/მასწავლებელი(ფეხბურთის)	2	92	დოკერი, დოკერ-მექანიზატორი	1
41	მექანიკოსი გემის	2	93	ხელოსანი ალუმინის კარ-ფანჯრის	1
42	სანიტარი, ,თეთრეულის მრეცხავი	2	94	რეკლამის დამამზადებელი	1
43	პელიატრი	2	95	დიზაინერი (ტანსაცმელი)	1
44	კოსმეტოლოგი	2	96	მემონტაჟ/შემკეთებელი ლიფტის	1
45	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	2	97	კვების ტექნოლოგი (თევზის)	1
46	კონდიტერი	2	98	ექიმები სხვადასხვა სპეციალობის	1
47	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი, ამწყობი	1	99	დამფასოებელი	1
48	ფოტოგრაფი, ფოტოხელოვანი	1	100	კარდეოლოგი	1
49	ამწეკრანის მემანქანე (ხიდურა)	1	101	რენდგენოლოგი, ფიზიო-თერაპევტი,ექთანიც	1
50	ავტოელექტრიკოსი	1	102	აგრონომი	1
51	ტიხრული მინანქრის სპეციალისტი	1	103	ექიმი ოტო-ლარინგოლოგი	1

52	მიკრობიოლოგი, ციტოლოგი	1	104	ოქრომჭედელი, იუველირი	1
დ. რუსთავი და ძველი ქართლის მიმდებარე ტერიტორია					
№	პროფესია, სპეციალობა	საწარმო თა რაოდენ ობა	№	პროფესია, სპეციალობა	საწარმო თა რაოდენობა
1	პედაგოგი	67	48	ძიძა	1
2	ფარმაცევტული წარმოების ტექნოლოგი	48	49	მღარავი	1
3	გამყიდველ-კონსულტანტი	48	50	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	1
4	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმი-ლაბორანტი	27	51	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (საცხოვრი)	1
5	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	23	52	მეგზოვე, ასფალტის დამკვეთი, მედიანდაგე	1
6	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	11	53	გაზო-აირ შემდუღებელი	1
7	მზარეული, კულინარი	6	54	ტელევიდეო-კინო მემონტაჟე, ხმის მემონტაჟე	1
8	ზეინკალი	5	55	ფსიქიატრი, ფსიქო- თერაპევტი	1
9	ელ. შემდუღებელი	5	56	ლაბორანტი (კვების მრეწველობა)	1
10	ექთანი, მეღდა	5	57	ლაბორანტი (წყალი)	1
11	მიმტანი	4	58	მოლარე-ოპერატორი	1
12	ელექტრო მემონტაჟე, ელექტრო-ზეინკალი	4	59	მექანიკოსი (კვების, ჩაის, თამბაქოს, ლუდის,	1
13	ტექნოლოგი კვების მრეწველობა (პურპროდუქტები, ლუდი)	4	60	კალატოზი	1
14	ხიდურა ამწეკრანის მემანქანე	3	61	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესევერი	1
15	ელექტრიკოსი	3	62	სოციალური მუშაკი	1
16	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი,	3	63	ოჯახის ექიმი (ზოგადი, სოფლის)	1
17	ანესთეზოლოგი	3	64	ბარმენი	1
18	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანაშემწე	3	65	ადმინისტრატორი (ჯანდაცვა), კლინიკის	1
19	იურისტი	3	66	ფიზიკოსი, ინჟინერ- ფიზიკოსი	1
20	ქირურგი (ანგეოლოგი- ქირურგი)	3	67	ინჟინერ-ელექტრიკოსი	1
21	კარდეოლოგი	3	68	ინჟინერ-მექანიკოსი, ინჟინერ-მექანიზატორი	1
22	რეანიმატოლოგი, კატასტროფის ექიმი	3	69	დამლაგებელი, მეეზოვე	1
23	კონდიტერი	3	70	აგრო-ინჟინერი, აგრო- ტექნიკოსი	1
24	ხარატი, მწარხავი	2	71	მცხოვრები, მზელავი	1
25	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო	2	72	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	1

	ტექნიკა)				
26	ტექნოლოგი (სამშენებლო წარმოება)	2		73	სპორტის (ცურვის, ტანვარჯიშის,
27	პროგრამისტი	2		74	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი
28	ვეტერინარი, ვეტექიმი	2		75	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი
29	ექიმი-ტრავმატოლოგი	2		76	არგონით შემღვლელები
30	IT სპეციალისტი	2		77	მჭედელი
31	მეტალურგი (მდნობელი, მეყალიბე, მეღუმეღე)	2		78	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი,
32	სანიტარი ,თეთრეულის მრეცხავი	2		79	ექიმი-რევმატოლოგი
33	ოფთალმოლოგი, ოკულისტი	2		80	ტექნიკოსი, ინჟინერი (კავშირგაბმულობა,
34	აგრონომი	2		81	მეკომპრესორე (ტექნ. ჟანგბადის წარმოება;
35	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	2		82	ბიბლიოთეკარი
36	პარიხმახერი, სტილისტი	2		83	მემცენარე, მებოსტნე, მეხილე
37	ექიმი-თერაპევტი	1		84	It ინჟინერი
38	ავეჯის ხელოსანი, ლამინატის, ხის	1		85	ინჟინერი/კონსტრუქტორი, ტექნოლოგი
39	ქვის, მარმარილოს დამამუშავებელი, მხერხავი,	1		86	მემონტაჟე/შემკეთებელი ლიფტის
40	სტომატოლოგი-თერაპევტი	1		87	რესტავრატორი, კონსერვაციის
41	ყასაბი, ხორცის დამამუშავებელი	1		88	ოპერატორი (ქიმწმენდა, რეცხვა, უთო)
42	მებეტონე, მემარმატურე	1		89	კერამიკოსი
43	მექანიკოსი (სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა)	1		90	დეზინფექციონისტი
44	მექანიზატორი (სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა)	1		91	ტყავის დამამუშავების
45	ცეცხლფარეში, გაზის დანადგარის	1		92	ალერგოლოგი
46	გეოდეზისტი, გეოლოგი, ტოპოგრაფი,	1		93	პედიატრი
47	უროლოგი, ტრანსფუზიოლოგი, ნეფროლოგი	1			

დანართი 2. დამსაქმებელთა მოთხოვნა სამუშაო ადგილზე პროფესიებისა და რეპრონების მიხედვით უახლოესი ერთი და 2-3 წლის განმავლობაში (რანჟირებულია დამსაქმებელთა მიერ დასახელებული სავარაუდო რაოდენობის მიხედვით. თუ რაოდენობა არ იყო მითითებული, მაშინ ამ პროფესიის კადრების ოდენობად 1 იქნა აღებული)

მ. თბილისი და მცხეთა-მთიანეთის მიმდებარე ტერიტორია

1 წელიწადში				2-3 წელიწადში			
№	პროფესია, სპეციალობა	პაცი	საწარმო/ორბანიანი	№	პროფესია, სპეციალობა	პაცი	საწარმო/ორბანიანი
1	მკერავი, გამომჭრელი	1054	19	1	მკერავი, გამომჭრელი	1084	22
2	გამყიდველ-კონსულტანტი	718	85	2	დაცვის მუშაკი	425	18
3	პედაგოგი (უცხო ენა, მათემატიკა, ფიზიკა, ბიოლოგია, ქიმია, ქართული, დაწვებითი, გეოგრაფია, ისტორია, ინფორმაციული ტექნოლოგიები, სახელობო პროფესიების, ინკლუზიური განათლების და სხვ.), ლექტორი (სოციალური მეცნიერებები, სამედიცინო, ბიზნესის მართვა, ბუღალტრული აღრიცხვა, ტურიზმი, ქართული ენა და სხვ.)	438	222	3	პედაგოგი (უცხო ენის, დაწვებითის, მათემატიკის, ფიზიკის, ქიმიის, ბიოლოგიის, ქართულის, გეოგრაფიის, ინფორმაციული ტექნოლოგიების, ხელოვნების, ინკლუზიური განათლების, საზღვის და სხვ.), ლექტორი (საინჟინრო ტექნოლოგიების, იურიდიული, უცხო ენის, ტურიზმის, სამედიცინო, ეკონომიკური, მათემატიკის, ფიზიკის, საბუღალტრო აღრიცხვის და სხვ.)	422	238
4	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, მარკეტოლოგი	325	94	4	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	420	17
5	ექთანი	321	44	5	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, მარკეტოლოგი	382	83
6	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	316	23	6	გამყიდველ-კონსულტანტი	375	73
7	მცხობელი, მზელავი	303	35	7	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	317	44
8	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	277	49	8	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	253	49
9	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	263	45	9	მოლარე-ოპერატორი	252	37
10	დამლაგებელი, მეეზოვე	257	63	10	მძლელი (ბ და ც კატეგორიის, სატვირთო. სპეცტექნიკის, ბენზინმზიდის და სხვ)	217	58
11	მძლელი (ბ და ც კატეგორიის, სატვირთო. სპეცტექნიკის, ბენზინმზიდის და სხვ)	254	61	11	დაზღვევის აგენტი, მზღვეველი	207	3
12	მოლარე-ოპერატორი	215	35	12	ექთანი, მეღდა	199	37
13	დაზღვევის აგენტი, მზღვეველი	204	3	13	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა, სატელეფონო) რადიო	184	10

14	ოპერატორი (კვების მრეწველობა)	191	14	14	IT სპეციალისტი (მ.შ. ქსელების)	178	58
15	დაცვის მუშაკი	191	13	15	სპორტსმენი (ფეხბურთელი, კალათბურთელი, ავტომობილელი და სხვ.)	150	2
16	მიმტანი	181	60	16	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანაშემწე	148	80
17	ავტოშემკეთებელი (სავალი ნაწილის, ძრავის, კოლოფის, მეთუნუქე, ზეინკალი, მღებავი და სხვ.)	163	58	17	დამლაგებელი, მეეზოვე	148	51
18	IT სპეციალისტი	161	63	18	მიმტანი	142	46
19	ელ. შემდუღებელი	161	37	19	ექიმი-თერაპევტი	135	15
20	ექიმი-თერაპევტი	150	20	20	იურისტი	115	40
21	სპორტსმენი (ფეხბურთელი, კალათბურთელი, ავტომობილელი და სხვ.)	150	1	21	ოპერატორი (კვების მრეწველობა)	113	11
22	მზარეული, კულინარი	138	69	22	პროგრამისტი, IT ინჟინერი	112	22
23	მღესავი, მებათქაშე	131	11	23	ავტოშემკეთებელი (ძრავის, სავალი ნაწილის, კოლოფის, ავტომექანიკოსი, ზეინკალი, მეთუნუქე, მღებავი და სხვ.)	106	48
24	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანაშემწე	124	79	24	ექიმები სხვადასხვა სპეციალობის	105	5
25	გაყიდვების აგენტი, პრომოუტერი, დილერი, ბროკერი	121	9	25	მღესავი, მებათქაშე	102	7
26	მებეტონე, მემარმატურე	117	16	26	ფართო პროფილის მშენებელი	98	8
27	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა, სატელეფონო)	108	13	27	ელ. შემდუღებელი	96	23
29	ინჟინერ-მშენებელი	106	26	28	მზარეული, კულინარი	96	52
28	ექიმები სხვადასხვა სპეციალობის	103	4	29	საბანკო საქმის სპეციალისტი (განვადების მენეჯერი, საკრედიტო მენეჯერი, საკრედიტო ექსპერტი, ბიზნეს-ექსპერტი, კორპორატიული ბანკირი და სხვ.)	90	12
30	ფართო პროფილის მშენებელი	101	9	30	ინჟინერ-მშენებელი	81	23
31	პროგრამისტი, IT ინჟინერი	96	30	31	ეკონომისტი (საქონელმცოდნე, სტატისტიკოსი და სხვ.)	76	22

32	საბანკო საქმის სპეციალისტი (განვადების მენეჯერი, საკრედიტო ექსპერტი, საკრედიტო ოფიცერი, კორპორაციული ბანკირი, ბიზნეს-ექსპერტი)	95	14	32	მცხოვლები, მზელავი	75	26
33	იურისტი	91	43	33	სანტექნიკოსი, პლასტმასის მიღების შემდგომი	75	9
34	ეკონომისტი (საქონელმცოდნე, სტატისტიკოსი და სხვ.)	88	28	34	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	72	12
35	ელექტრო მემონტაჟი, ელექტრო-ზეინკალი	87	15	35	დისპეჩერი, კონტროლიორი, გამცილებელი (ტრანსპორტი)	67	5
36	კვების ტექნოლოგი (საკონდიტრო, თევზის, პურპროდუქტების, რძის, ხორცპროდუქტების, საკონსერვო, ხილის შენახვის, უაღკოპოლო სასმელების, ბავშვთა კვების, ყავის წარმოების და სხვ.)	75	49	36	ზეინკალი	67	16
37	ტექნიკოსი, ინჟინერი (კავშირგაბმულობა, ტელევიზია)	74	18	37	აღმზრდელი, პედაგოგი (ბავა, ბალი)	67	29
38	სანტექნიკოსი, პლასტმასის მიღების შემდგომი	74	14	38	კურიერი (საფოსტო, სატრანსპორტო)	64	3
39	დურგალი, ხურო	72	13	39	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი	63	22
40	ხარატი, მხარხავი	72	21	40	ტექნიკოსი, ინჟინერი (კავშირგაბმულობა, ტელევიზია)	62	13
41	ზეინკალი	70	19	41	ტუროპერატორი, ანიმატორი	57	17
42	დისპეჩერი, კონტროლიორი, მორიგე, გამცილებელი	68	6	42	მეზღვე, ასფალტის დამგები, მელიანდაგე	57	2
43	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	67	33	43	სანიტარი, თეთრეულის მრეცხავი	56	9
44	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი	67	17	44	მეწადე, ტყავის გამომჭრელი, ხარაზი, ტყავის მღებავი	56	9
45	აღმზრდელი, პედაგოგი (ბავა, ბალი)	62	28	45	კონდიტერი	54	17
46	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	61	17	46	აგრონომი	53	9
47	კონდიტერი	61	20	47	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	52	24
48	საოფისე პერსონალი	60	32	48	მენეჯერი მაღაზიის	52	3
49	პარიხმახერი, სტილისტი	60	37	49	დურგალი, ხურო	51	8
50	მენეჯერი მაღაზიის	59	4	50	სოციალური მუშაკი	50	1

51	მეწადე, ტყავის გამომჭრელი, ხარაზი, ტყავის მღებავი	54	9	51	მატარებლის შემდგენელი	50	1
52	კურიერი (საფოსტო, სატრანსპორტო)	53	4	52	საოფისე პერსონალი (მდივან-რეფერენტი, ოფის მენეჯერი	48	26
53	სანიტარი,თეთრეულის მრეცხავი	52	9	53	ტექნოლოგი კვების მრეწველობის (პურპროდუქტები, ხორცპროდუქტების, თევზის, რძის პროდუქტების და სხვ.)	48	17
54	გათობა/კონდიციონერ/ვენ ტილაციის სპეციალისტი	50	17	54	პარისმახერი, სტილისტი	47	27
55	შემკეთებელი საყოფაცხოვრებო ტექნიკის (კონდიციონერის, მაცივარის, სარეცხი მანქანის და სხვ.)	45	8	55	მეან-გინეკოლოგი	46	11
56	აგრონომი	44	7	56	ოჯახის ექიმი (ზოგადი, სოფლის)	45	6
57	ინჟინერი ჰიდრო, მელიორატორი	41	3	57	სახელმწიფო მოხელე (მართვა)	40	2
58	ელექტრიკოსი	39	23	58	მომმარაგებელი, ლოჯისტიკა, სუპერვაიზერი	40	17
59	მღებავი მშენებლობა	38	10	59	სერვის მენეჯერი	36	14
60	ტუროპერატორი, ანიმატორი	37	16	60	ადმინისტრატორი (ჯანდაცვა), კლინიკის მენეჯერი	35	9
61	აუდიტორი	37	14	61	ელექტრო მემონტაჟი, ელექტრო-ზეინკალი	34	12
62	ქირურგი (ყბა-სახის, კარდელ. ანგეოლოგ- ქირურგი და სხვ.)	37	17	62	გიდი	34	7
63	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანადგარების)	37	7	63	მუსიკოსი (მუსიკის მასწავლებელი), მსახიობი, მოცეკვავე	32	11
64	მუსიკოსი/მუსიკის მასწავლებელი, მსახიობი, მოცეკვავე	36	15	64	მატარებლის მემანქანე	32	2
65	ოპერატორი სამშენებლო მასალების წარმოება	34	6	65	მღებავი მშენებლობა	32	6
66	ფსიქოლოგი	33	14	66	სპორტის (ფეხბურთის, ავტობოლის, ცურვის, და სხვ.) მასწავლებელი/ტრენერი	32	9
67	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი, ამწყობი, ჯალუზების მემონტაჟი	32	9	67	სტომატოლოგი- თერაპევტი	31	13
68	სერვის მენეჯერი	32	15	68	ქირურგი (ანგეოლოგ- ქირურგი, კარდელ- ქირურგი, ყბა-სახის, ნეიროქირურგი და სხვ.)	31	17
69	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკა)	31	16	69	აეროპორტის ტექნიკური პერსონალი	30	1

70	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	31	14	70	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინძავი)	30	9
71	მღარავი	31	6	71	ფსიქოლოგი	30	11
72	სპორტის ტრენერი/მასწავლებელი (ავტობოლა, ფეხბურთი, გოლფი და სხვ.)	31	12	72	მეხანძრე, მაშველი	30	1
73	ავეჯის ხელოსანი	30	8	73	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკა)	29	15
74	მატარებლის შემდგენელი	30	1	74	მეკაბელე-მრჩილავი	29	2
75	გოდუხისტი, გეოლოგი, ტოპოგრაფი, ინჟინერ-გეოლოგი, გეოფიზიკოსი	29	15	75	ხარატი, მხარხავი	29	16
76	ბარმენი	28	20	76	ელექტრიკოსი	28	13
77	ავტოელექტრიკოსი	28	14	77	დიასახლისი სასტუმრო	28	8
78	ოსტატი/საქმისმწარმოებელი (მშენებლობა)	28	4	78	ოპერატორი სამშენებლო მასალების წარმოება	28	4
79	ტექნოლოგი, კონსტრუქტორი (სამკერვალო წარმოება)	27	5	79	უსაფრთხოების სისტემის სპეციალისტი	27	4
80	სტომატოლოგი-თერაპევტი	26	15	80	გოდუხისტი, გეოლოგი, ტოპოგრაფი-გეოფიზიკოსი	27	12
81	ავტომექანიკოსი/დანადგარებზე მომუშავე	26	8	81	აუდიტორი	27	11
82	მენეჯერი პროექტის	26	11	82	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	27	5
83	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინძავი)	26	10	83	ავეჯის ხელოსანი, ლამინატის, ხის მხატვრული	27	7
84	რეანიმატოლოგი, კატასტროფის ექიმი	25	8	84	ტექნოლოგი, კონსტრუქტორი (სამკერვალო წარმოება)	27	5
85	გიდი	25	9	85	მენეჯერი პროექტის	26	7
86	უსაფრთხოების სისტემის სპეციალისტი	25	4	86	გათბობა/კონდიციონერება/ვენტილაციის	26	9
87	ინჟინერ-მექანიკოსი, ინჟინერ-მექანიზატორი	25	2	87	გაყიდვების აგენტი, პრომოუტერი, დილერი, ბროკერი	25	6
88	ინჟინერი/ტექნიკოსი სამედიცინო დანადგარების	24	9	88	მღარავი	25	4
89	ოპერატორი (პლასტმასისა და ლითონის ნაკეთ. წარმოება)	23	6	89	დეკორატორი, მებაღე, ლანდშაფტის დიზაინერი	23	7
90	მეხანძრე, მაშველი	22	2	90	ბარმენი	23	16
91	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	22	5	91	მეხეტილე, მემარმატურე	23	9
92	ქიმიკოსი, ბიოქიმიკოსი, აგროქიმიკოსი, ინჟინერ-ქიმიკოსი	22	11	92	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (ტრანსპორტი, ესკალატორი)	22	2

93	ავია-ტექნიკოსი, ბორტმექანიკოსი	22	4	93	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი, ამწეობი, ქაღალუბების მემონტაჟე	21	8
94	ბიზნეს-ადმინისტრატორი	22	4	94	ავტოელექტრიკოსი	20	9
95	მეან-გინეკოლოგი	22	7	95	ოპერატორი (პლასტმასისა და ლითონის ნაკეთ. წარმოება)	20	6
96	მეგზევე, ასფალტის დამგები, მელიანდაგე	22	2	96	კადრების მენეჯერი, სპეციალისტი	20	10
97	მრეცხავი ჭურჭლის	22	14	97	ოპერატორი (ქიმწმენდა, რეცხვა, უთო)	20	6
98	ოპერატორი (ქიმწმენდა, რეცხვა, უთო)	22	6	98	მეტყვევ, ტყის ინჟინერი	20	1
99	რეჟისორი, პროდიუსერი, სცენარისტი	21	4	99	ექიმი-ორთოპედი	20	8
100	ავიაბილეთების ოპერატორი, რეზერვაციის სპეციალისტი	21	11	100	მრეცხავი ჭურჭლის	20	12
101	მექანიკოსი, ინჟინერი (რკინიგზა)	20	1	101	ექიმ-ვენეროლოგი	20	1
102	ტურიზმის მენეჯერი	18	7	102	ქიმიკოსი, ბიოქიმიკოსი, აგროქიმიკოსი, ინჟინერ-ქიმიკოსი	19	7
103	მემონტაჟე (მშენებლობა)	18	3	103	პედიატრი	19	9
105	მომმარაგებელი, ლოჯისტიკა, სუპერვაიზერი	18	11	104	ავიაბილეთების ოპერატორი, რეზერვაციის სპეციალისტი	19	11
104	მფრინავი (ავიაცია)	17	5	105	ტექნიკოსი (სამაციურე დანადგარების)	18	5
106	ადმინისტრატორი (ჯანდაცვა), კლინიკის მენეჯერი	16	5	106	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	18	7
107	მექანიკოსი/ტექნიკოსი (სამშენებლო ტექნიკა)	16	8	107	ინსტალატორი (ინტერნეტი, საკაბელო ტელევიზია)	18	2
108	ტელეოპერატორი, გამნათებელი	16	4	108	ავია-ტექნიკოსი, ბორტმექანიკოსი	17	2
109	სოციოლოგი	16	2	109	მეფრინველე	17	2
110	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	16	5	110	სასტუმროს მენეჯერი, ადმინისტრატორი,	17	8
111	პიარ-მენეჯერი	15	14	111	არქიტექტორი	16	8
112	მატარებლის მემანქანე	15	1	112	საერთაშორისო ურთიერთობების სპეციალისტი	16	1
113	ონკოლოგი, მამოლოგი	15	7	113	მემონტაჟე (მშენებლობა)	16	3
114	ინჟინერი/კონსტრუქტორი, ტექნოლოგი (მანქანათმშენებლობა)	15	3	114	სოციოლოგი	16	2
115	არქიტექტორი	14	10	115	მემონტაჟე (კონდიციონერის და სხვა საყოფაცხოვრებო ტექნიკის)	16	3
116	გაზო-აირ შემდუღებელი	14	4	116	რეანიმატოლოგი,	15	6

					კატასტროფის ექიმი		
117	ტექნოლოგი, ტექნიკოსი/მემონტაჟი (მეტალოპლასტმასის ნაკეთობების წარმოება)	14	2	117	პიარ-მენეჯერი	15	14
118	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმი-ლაბორანტი	13	8	118	მგზავრთა გადაყვანის/გადაზიდვების სპეციალისტი	15	5
119	მგზავრთა გადაყვანის/გადაზიდვების სპეციალისტი	13	7	119	ხელოსანი ალუმინის კარ-ფანჯრის	15	1
120	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	13	6	120	ინჟინერ-მექანიკოსი, ინჟინერ-მექანიზატორი	15	1
121	ადმინისტრატორ/მენეჯერი რესტორნის, ბარის	13	8	121	კოსმეტოლოგი	14	13
122	მობილური ტელეფონის შემკეთებელი	11	3	122	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	14	11
123	ძიძა	11	7	123	რენდგენოლოგი, ფიზიო-თერაპევტი	14	6
124	ტექნიკოსი (სამაცივრე დანადგარების)	11	4	124	ტექნოლოგი, ტექნიკოსი/მემონტაჟი (მეტალოპლასტმასის ნაკეთობები)	14	2
125	ლოგოპედი	11	10	125	მასაჟისტი, სპა ცენტრის სპეციალისტი, ბალნეოლოგი	14	11
126	ბრენდ-მენეჯერი	11	6	126	ქირურგი-სტომატოლოგი	13	7
127	სასტუმროს მენეჯერი/ადმინისტრატორი	11	8	127	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი, კარდიოგრაფი	13	8
128	სარეკლამო აგენტი	11	5	128	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	12	6
129	ვეტერინარი, ვეტექიმი	11	5	129	მენეჯერი წარმოების	12	8
130	მენეჯერი წარმოების	11	9	130	ლოგოპედი	12	12
131	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	11	10	131	ინჟინერი ჰიდრო, მელიორატორი	11	2
132	მემონტაჟი საყოფაცხოვრებო ტექნიკა	11	3	132	ოფთალმოლოგი, ოკულისტი	11	8
133	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (ტრანსპორტი, ესკალატორი)	11	2	133	ავტომრეცხავი	11	5
134	მეტყვევ ტყის ინჟინერი	10	1	134	ქვის, მარმარილოს დამმუშავებელი	11	3
135	გვირაბგამყვანი	10	1	135	საყოფაცხოვრებო ტექნიკის შემკეთებელი (მაცივარი, სარეცხი მანქანა და სხვ.)	11	3
136	აეროპორტის ტექნიკური პერსონალი	10	1	136	სარეკლამო აგენტი	10	2
137	საერთაშორისო ურთიერთობების სპეციალისტი	10	1	137	ექიმი-ბაქტერიოლოგი, ვირუსოლოგი	10	1
138	ხელოსანი ალუმინის კარ-ფანჯრის	10	1	138	ინჟინერ-ელექტრიკოსი	10	4
139	დიასახლისი სასტუმრო	10	6	139	ძიძა	10	6

140	ოჯახის ექიმი (ზოგადი, სოფლის)	10	5	140	ტელეოპერატორი, გამნათებელი	10	5
141	ავტომრეცხავი	10	4	141	გვირაბგამყვანი	10	1
142	მენეჯერი მშენებლობა	10	6	142	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანადგარების)	10	4
143	საგადასახადო ექსპერტი	10	1	143	ვეტერინარი, ვეტექიმი	9	6
144	მუსიკალური წამყვანი, დიჯეი	9	4	144	ინჟინერი/კონსტრუქტორი, ტექნოლოგი (მანქანათმშენებლობა)	9	2
145	შემკეთებელი (ტელერადიო-ვიდეო აპარატურის)	9	3	145	შემფასებელი (უძრავი და მოძრავი ქონების)	9	5
146	ექიმი-ორთოპედი	9	7	146	კალატოზი	9	2
147	კადრების მენეჯერი, სპეციალისტი	9	6	147	ივენტ მენეჯერი (გასართობი ღონისძიებები)	8	4
148	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი, კარდიოგრაფი	9	8	148	მექანიკოსი/ტექნიკოსი (სამშენებლო ტექნიკა)	8	4
149	მასაჟისტი, სპა ცენტრის სპეციალისტი, ბალნეოლოგი	9	6	149	ოპერატორი/მექანიკოსი (სათამაშო აპარატები, კინო-დანადგარები, ატრაქციონი)	8	3
150	ქვის, მარმარილოს დამმუშავებელი	9	4	150	მეყალიბე, სამშენებლო ფილების, ბლოკის ჩამომსხმელი	8	3
151	დაზღვევის მენეჯერი (ანდერეიტერი, ზარალის მართვის მენეჯერი, რისკების მენეჯერი)	9	5	151	ტელე-ვიდეო-კინო მემონტაჟე, ხმის ოპერატორი/რეჟისორი	8	4
152	ფიზიკოსი, ინჟინერ-ფიზიკოსი	8	4	152	ონკოლოგი, მამოლოგი	8	4
153	დიზაინერი (ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი, ფარდები)	8	5	153	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმი-ლაბორანტი	8	7
154	მეკაბელე-მრჩილავი	8	2	154	ოსტატი (მშენებლობა)	8	1
155	ექიმ-ვენეროლოგი	8	1	155	დიზაინერი (რეკლამა)	8	4
156	დეკორატორი, მებაღე, ლანდშაფტის დიზაინერი	8	6	156	სამუზეუმო საქმის სპეციალისტი	8	1
157	ჰიდრაულიკისა და პნევმატიკის სპეციალისტები	8	2	157	ღეზინფექციონისტი	7	2
158	პედიატრი	8	8	158	ტექნიკოსი კბილის	7	3
159	კოსმეტოლოგი	8	8	159	ადმინისტრატორი/მენეჯერი რესტორნის, ბარის	7	7
160	სამუზეუმო საქმის სპეციალისტი	8	1	160	ტურიზმის მენეჯერი	7	3
161	შემფასებელი (უძრავი და მოძრავი ქონების)	8	5	161	ნევროპათოლოგი, ნევროლოგი	7	6
162	ფარმაცევტული წარმოების ტექნოლოგი	7	4	162	ღარაჯი	7	6
163	დამფასებელი	7	2	163	ოპერატორი პოლიეთილენის წარმოება	7	2

164	ოფთალმოლოგი, ოკულისტი	7	4	164	დიზაინერი (ფესსაცმელი, ტანსაცმელი, ფარდები)	7	5
165	ექიმის ასისტენტი	7	2	165	ბრენდ-მენეჯერი	6	3
166	ინჟინერ-ელექტრიკოსი	7	5	166	მეფილემომპირკეთებელი	6	3
167	ტექნიკოსი კბილის	7	3	167	მემონტაჟ/შემკეთებელი ლიფტის	6	2
168	რენდგენოლოგი, ფიზიოთერაპევტი	7	4	168	ფარმაცევტული წარმოების ტექნოლოგი	6	3
169	ინჟინერი	7	3	169	საავიაციო უსაფრთხოების სპეც.	6	2
170	ქირურგი-სტომატოლოგი	7	3	170	ვიზაჟისტი, გრიმიორი	6	5
171	ლაბორანტი (კვების მრეწველობა)	7	5	171	ინჟინერი/ტექნოლოგი/მექანიკოსი სამთო	6	2
172	ობსერტური ბეჭდვის სპეციალისტი	6	2	172	ინჟინერი/ტექნიკოსი სამედიცინო დანადგარების	6	5
173	ელექტრო ამწის მემანქანე (საწყობი)	6	2	173	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	6	2
174	გამწობი (დამრეგულირებელი) პროგრამული დანადგარების	6	1	174	ფიზიკოსი, ინჟინერ-ფიზიკოსი	5	2
175	ავტოდიანოსტიკის სპეციალისტი	6	3	175	ცხოველების მომვლელი	5	1
176	ტელე-ვიდეო-კინო მემონტაჟე, ხმის ოპერატორი	6	3	176	ბიზნეს-ადმინისტრატორი	5	3
177	მეთუნე მშენებლობა	6	1	177	ლაბორანტი (წყალი)	5	2
178	დეზინფექციონისტი	6	2	178	ნეონატოლოგი	5	1
179	ექიმი ოტო-ლარინგოლოგი	6	4	179	ექიმი-ტრავმატოლოგი	5	1
180	მიკრობიოლოგი, ციტოლოგი, ბიოლოგი	6	4	180	რადიოლოგი	5	2
181	კარდეოლოგი	5	5	181	მფრინავი (ავიაცია) აერტმფრენისაც	5	1
182	საავიაციო უსაფრთხოების სპეც.	5	2	182	მინი-რობოტის ოპერატორი	5	1
183	ივენტ მენეჯერი (გასართობი ღონისძიებები)	5	2	183	ენდოკრინოლოგი	5	5
184	მებაჟე, დეკლარანტი	5	1	184	ყასაბი, ხორცის დამამუშავებელი	5	1
186	დიზაინერი (რეკლამა)	5	4	185	ამწეკრანის მემანქანე (ხიდურა)	5	2
187	მხეხავი (ლითონის, რელსის)	5	1	186	მებაჟე, დეკლარანტი	5	1
188	ამწეკრანის მემანქანე (ხიდურა)	5	3	187	ელექტრო ამწის მემანქანე (საწყობი)	5	1
189	დიზაინერი (ინტერიერი მშენებლობა)	5	5	188	მობილური ტელეფონის შემკეთებელი	5	2
190	მექანიზატორი (სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა)	5	2	189	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალო-	5	5

					პლასტმასის ნაკეთობები		
191	მეშუშე (მინის ჭრა, მონტაჟი)	5	2	190	არქივარიუსი	5	1
192	ენდოკრინოლოგი	5	5	191	დაზღვევის მენეჯერი (ანდერეიტერი, რისკების მენეჯერი და სხვ.)	5	2
193	რადიოლოგი	5	2	192	შემკეთებელი (ტელე- რადიო-ვიდეო აპარატურის)	4	3
194	ყასაბი, ხორცის დამამუშავებელი	5	1	193	დიზაინერი (ინტერიერი მშენებლობა)	4	2
195	მეყალიბე, სამშენებლო ფილების, ბლოკის ჩამომსხმელი	5	3	194	მეთუნე ქე მშენებლობა	4	2
196	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალო პლასტმასის ნაკეთობების წარმოება)	4	4	195	მენეჯერი მშენებლობა	4	3
197	ინჟინერი/ტექნოლოგი/მექა- ნიკოსი სამთო	4	2	196	ექიმის ასისტენტი	4	2
198	მეკომპრესორე (ტექნ. უანგბადის წარმოება; თხევადი გაზის)	4	2	197	ვებდიზაინერი	4	3
199	მბურღავი (სამთო)	4	2	198	ფსიქიატრი, ფსიქო- თერაპევტი	4	2
200	კერამიკოსი	4	2	199	ჰიდრაფლიკისა და პნევმატიკის სპეციალისტები	4	3
201	კალატოზი	4	2	200	ინჟინერ-ტექნოლოგი (ქალაქის წარმოება)	4	1
202	ორთოპედიული ნაწარმის (ბანდაჟი, ფეხსაცმელი) მკერავი	4	1	201	ჰემატოლოგი	4	2
203	ადმინისტრატორი სიღამაზის სალონის	4	1	202	მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანადგარების)	4	3
204	მრეცხავი მინის, ვიტრინის	4	1	203	ლაბორანტი (კვების მრეწველობა)	3	3
205	ნავთობპროდუქტების სპეციალისტი	4	2	204	მბურღავი (სამთო)	3	1
206	მხატვარი, მძერწავი	4	2	205	რეკლამის დამამზადებელი	3	1
207	შვეიცარი, ბელბოი	4	2	206	მხეხავი (ლითონის, რელსის)	3	1
208	ინჟინერ-ტექნოლოგი (ქალაქის წარმოება)	4	2	207	ავტოდიანოსტიკის სპეციალისტი	3	3
209	მენეჯერი, რეკლამა	4	3	208	ბიბლიოთეკარი	3	2
210	ინსტრუქტორი (ფიტნეს- კლუბი, სოლარიუმი)	4	3	209	რეჟისორი, პროდიუსერი, სცენარისტი	3	2
211	ვებდიზაინერი	4	4	210	მეშუშე (მინის ჭრა, მონტაჟი)	3	1
212	არქივარიუსი	3	1	211	მუსიკალური წამყვანი, დიჯეი	3	2

213	ექიმი-ტრავმატოლოგი	3	1	212	საწყობის მენეჯერი	3	3
214	მქსოველი, თექა, ქარგვა	3	3	213	უცხო ენის ცოდნით	3	1
215	იმიჯმეიკერი	3	1	214	მეკომპრესორე (ტექნ. ქანგბადის წარმოება; თხევადი გაზის)	3	1
216	მენეჯერი ტრანსპორტის	3	3	215	მექანიზატორი (სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა)	3	2
217	რეკლამის დამამზადებელი	3	1	216	ექიმი ოტო-ლარინგოლოგი	3	2
218	ნევროპათოლოგი, ნევროლოგი	3	2	217	ინჟინერი/კონსტრუქტორი რკინიგზა	3	1
219	მეტალურგი (მდნობელი, მეყალიბე, მელუმეღე)	3	2	218	ქიმიო-თერაპევტი	2	1
220	ვიზაჟისტი, გრიმორი	3	3	219	ლითონის მხატვრული დამმუშავებელი	2	1
221	სტომატოლოგი-ინპლანტოლოგი	3	2	220	ელექტრო ტუმბოების შემკეთებელი, გადამხვევი	2	1
222	სოციალური მუშაკი	3	1	221	იხტიოლოგი	2	1
223	ოპერატორი გადაზიდვების (სპეცტექნიკა)	2	1	222	მენეჯერი ტრანსპორტის	2	2
224	მეფრინველე	2	1	223	ფოტოგრაფი, ფოტოხელოვანი, ფოტო-ლიზინერი	2	1
225	დიზაინერი საიუველირო ნაწარმის	2	1	224	კარტოგრაფისტი	2	1
226	ტექნიკოსი/მექანიკოსი პოლიგრაფიული წარმოება	2	1	225	კარდოლოგი	2	2
227	ოპერატორი/მექანიკოსი (სათამაშო აპარატები, კინო-დანადგარები, ატრაქციონი)	2	2	226	მეტროლოგი	2	1
228	შემკეთებელი (საღარო აპარატის)	2	1	227	ტექნიკოსი ჰიდრო დანადგარები	2	1
229	გაზის მეურნეობის სპეციალისტი (მტუმბავი, გამანაწილებელი, ტექნიკოსი)	2	2	228	ტექნიკოსი/მექანიკოსი პლასტმასის წარმოება	2	1
230	დარაჯი	2	2	229	ინსტრუქტორი (ფიტნეს-კლუბი, სოლარიუმი)	2	1
231	ოპერატორი ხის დამამუშავებელი წარმოების)	2	1	230	მეტალურგი (მდნობელი, მეყალიბე, მელუმეღე)	2	1
232	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (სამკერვალო, ტყავის წარმოება)	2	1	231	მექანიკოსი (ავეჯის წარმოება)	2	1
233	ზოტექნიკოსი	2	2	232	ობსეტური ბეჭდვა	2	1
234	რესტავრატორი, კონსერვაციის სპეც.(მშენებლობა)	2	1	233	ეპიდემიოლოგი, ინფექციონისტი, ტოქსიკოლოგი, პარაზიტოლოგი	2	1
235	აგრო-ინჟინერი, აგრო-ტექნიკოსი	2	1	234	შემკეთებელი (საღარო აპარატის)	2	1

236	ლითონის მხატვრული დამამუშავებელი	2	1	235	მიკრობიოლოგი, ციტოლოგი	2	1
237	ტიხრული მინანქრის სპეციალისტი	2	1	236	ზოოტექნიკოსი	2	1
238	ნეონატოლოგი	2	1	237	ხარატი-დეკორატორი (სცენა)	2	1
239	მემონტაჟ/შემკეთებელი ლიფტის	2	2	238	რესტავრატორი, კონსერვაციის სპეც.(მშენებლობა)	2	1
240	ადმინისტრატორი, მენეჯერი (განათლება)	2	2	239	კერამიკოსი	2	1
241	ლაპარასკოპიული ქირურგია	2	1	240	მხატვარი, მძერწავი	2	1
242	საპატენტო ექსპერტი (ინჟინერი, ქიმიკოსი, ფიზიკოსი)	2	1	241	მეწისქვილე, მეკომპრესორე (ცემენტის წარმოება)	2	1
243	ოქრომჭედელი, იუველირი	2	1	242	სტომატოლოგ-ინპლანტოლოგი	2	2
244	ინსტალატორი (ინტერნეტი, საკაბელო ტელევიზია)	2	2	243	ანესთეზიოლოგი	2	1
245	მატემატიკური სტატისტიკა (შერჩევის სპეციალისტი)	2	2	244	მეწისქვილე (ფქვილის წარმოება)	2	1
246	ორთოდონტი, პარადონტოლოგი	2	2	245	მომღერალი, ლოტბარი, მოცეკვავე	2	1
247	ექიმი-რეაბილიტოლოგი, კურორტოლოგი	2	1	246	ადმინისტრატორი სილამაზის სალონის	2	2
248	ფსიქიატრი, ფსიქო-თერაპევტი	2	1	247	ადმინისტრატორი, მენეჯერი (განათლება)	2	2
249	ლაბორანტი (წყალი)	2	2	248	ოპერატორი წყლის/ლიმონათის ჩამოსხმა	2	1
250	მეტროლოგი	2	1	249	ოქრომჭედელი, იუველირი	2	1
251	პლასტმასის ჭურჭლის დამამზადებელი	2	1	250	ალერგოლოგი	1	1
252	იხტიოლოგი	2	1	251	ტატუს დამხატველი	1	1
253	ეპიდემიოლოგი, ინფექციონისტი, ტოქსიკოლოგი, პარაზიტოლოგი	2	1	252	პროქტოლოგი	1	1
254	მექანიკოსი (ავიაციის წარმოება)	2	1	253	მეტეოლოგიკური მუშაობის (ავიაცია)	1	1
255	ცხოველების მომვლელი	2	1	254	ხარჯთაღმრიცხავი/საქმისმწარმოებელი (მშენებლობა)	1	1
256	ელექტრო ტუმბოების შემკეთებელი, გადამხვევი	2	1	255	ოპერატორი მექალაქე	1	1
257	ანესთეზიოლოგი	2	1	256	ინჟინერ/ტექნოლოგი (სარეცხი საშუალებების წარმოება)	1	1
258	უროლოგი, ტრანსფუზიოლოგი, ნეფროლოგი	2	2	257	მენეჯერი, რეკლამა	1	1

259	სამედიცინო წარმომადგენელი	2	1	258	დიზაინერი საიუველირო ნაწარმის	1	1
260	მეწისქვილე (ფქვილის წარმოება)	2	2	259	იმიჯმეიკერი	1	1
261	მეწისქვილე, მეკომპრესორე (ცემენტის წარმოება)	2	1	260	ფტიზიატრი	1	1
262	გეოგრაფი	1	1	261	მქსოველი, თექა, ქარგვა	1	1
263	წყალმომარაგების სპეციალისტი	1	1	262	მეშახტე, ქვის მომპოვებელი	1	1
264	ფტიზიატრი	1	1	263	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (სამკერვალო, ტყავის წარმოება)	1	1
265	პროქტოლოგი	1	1	264	ტექნიკოსი/მექანიკოსი პოლიგრაფიული წარმოება	1	1
266	ოპერატორი (ქალაქის წარმოება)	1	1	265	ინჟინერი	1	1
267	მეტეოლოგი/კლიმატოლოგი (ავიაცია)	1	1	266	მატემატიკური სტატისტიკა (შერჩევის სპეციალისტი)	1	1
268	ჰემატოლოგი	1	1	267	გასტროენტეროლოგი	1	1
269	ალერგოლოგი	1	1	268	ექიმი-ნარკოლოგი	1	1
270	მესაათე	1	1	269	ექიმი-რეაბილიტოლოგი, კურორტოლოგი	1	1
271	ცეცხლფარეში, გაზის დანადგარის ოპერატორი	1	1	270	დეკლარანტი	1	1
272	რეპროდუქტოლოგი, ემბრიოლოგი	1	1	271	არგონით შემდუღებელი	1	1
273	ბიბლიოთეკარი	1	1	272	ანგელოლოგი	1	1
274	ტექნოლოგი (სამშენებლო წარმოება)	1	1	273	უროლოგი, ტრანსფუზიოლოგი, ნეფროლოგი	1	1
275	ავია-ინჟინერი	1	1	274	გაზო-აირ შემდუღებელი	1	1
276	ოპერატორი წყლის/ლიმონათის ჩამოსხმა	1	1	275			
277	ფოტოგრაფი, ფოტოხელოვანი, ფოტოგრაფ-მეტრისტი,	1	1	276			
278	იმუნოლოგი	1	1				
279	ოპერატორი პოლიეთილენის წარმოება	1	1				
280	ხარატი-დეკორატორი (სცენა)	1	1				
281	მებაღე (სოფლის მეურნე)	1	1				
282	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (პლასტმასის წარმოება)	1	1				

ა. ქუთაისი და იმერეთის მიმდებარე ტერიტორია

1 ფელიწაღში	2-3 ფელიწაღში
-------------	---------------

№	პროფესია	პატი	საწარმო/ობანი	№	პროფესია	პატი	საწარმო/ობანი
1	მკერავი, გამომჭრელი	184	4	1	დამლაგებელი, მეეზოვე	228	10
2	დამლაგებელი, მეეზოვე	120	16	2	მკერავი, გამომჭრელი	205	2
3	მიმტანი	77	21	3	მიმტანი	96	20
4	ექთანი, მედლა	71	13	4	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	91	8
5	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	69	12	5	მეშახტე, ქვის მომპოვებელი	70	1
6	მცხობელი, მზელავე	59	18	6	ექთანი, მედლა	62	14
7	გამყიდველ-კონსულტანტი	52	18	7	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	59	5
8	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	48	10	8	მცხობელი, მზელავე	58	15
9	მძლელი (სპეცტექნიკის, სატვირთო, ც კატეგორიის და სხვ.)	48	13	9	დეკორატორი, მებაღე, ლანდშაფტის დიზაინერი	57	4
10	მებეტონე, მემარტურე	39	5	10	გამყიდველ-კონსულტანტი	54	14
11	პედაგოგი (ინგლისური, მათემატიკა, დაწვებითი, ფიზიკა, უნარ-ჩვევები, ბიოლოგია, გეოგრაფია, ინფორმაციული ტექნოლოგიები და სხვ.), ლექტორი (ტურიზმის, სამედიცინო)	39	21	11	პედაგოგი (ინგლისური, მათემატიკა, დაწვებითი, ფიზიკა, უნარ-ჩვევები, ბიოლოგია, გეოგრაფია, ინფორმაციული ტექნოლოგიები და სხვ.), ლექტორი (ტურიზმის, სამედიცინო)	54	29
12	ელ. შემდუღებელი	38	13	12	მძლელი	52	12
13	დეკორატორი, მებაღე, ლანდშაფტის დიზაინერი	36	3	13	ელ. შემდუღებელი	49	16
14	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	35	5	14	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	48	10
15	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	34	11	15	თო სპეციალისტი	45	23
16	ოპერატორი/მექანიკოსი (სათამაშო აპარატები, კინო-დანადგარები, ატრაქციონი)	33	2	16	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	40	11
17	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკა)	32	7	17	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანამშემვე	39	26
18	მზარეული, კულინარი	31	17	18	სპორტის (ფეხბურთი, საბრძოლო ხელოვნება, კალათბურთი, რაგბი)	36	4
19	ელექტრო მემონტაჟე, ელექტრო-ზეინკალი	30	5	19	მზარეული, კულინარი	32	16
20	ავტომემკეთებელი (ძრავის, სავალი ნაწილის, კოლოფის, მეტუნუქე, მღებავი და სხვ.)	30	9	20	ელექტრიკოსი	31	8
21	მემონტაჟე (მშენებლობა)	29	2	21	დაზღვევის აგენტი, მზღვეველი	30	1
22	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანამშემვე	28	21	22	ელექტრო მემონტაჟე, ელექტრო-ზეინკალი	27	3

23	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	27	7	23	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკა)	26	6
24	თ სპეციალისტი	26	19	24	ლოგოპედი	25	3
25	ავიჯის ხელოსანი	25	3	25	ეკონომისტი (საქონელმცოდნე, სტატისტიკოსი და სხვ.)	25	6
26	დურგალი, ხურო	23	5	26	ტექნიკოსი, ინჟინერი (კავშირგაბმულობა, ტელევიზია)	24	2
27	მოლარე-ოპერატორი	23	6	27	ექიმი-თერაპევტი	24	6
28	მეყალიბე, სამშენებლო ფილების, ბლოკის ჩამომსხმელი	22	3	28	მეწადე, ტყავის გამომჭრელი, ხარაზი, ტყავის მღებავი	24	3
29	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი	21	6	29	კალატოზი	23	4
30	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, მარკეტოლოგი	21	11	30	ინჟინერი/ტექნოლოგი/მექანიკოსი სამთო	23	2
31	სპორტის (ფეხბურთი, ცურვა, კალათბურთი, რაბი და სხვ.)	21	4	31	მეყალიბე, სამშენებლო ფილების, ბლოკის ჩამომსხმელი	22	2
32	ბარმენი	20	9	32	ავიჯის ხელოსანი	22	3
33	გვირაბგამყვანი	20	1	33	მეან-გინეკოლოგი	22	6
34	ექიმი-თერაპევტი	19	6	34	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	21	5
35	პედიატრი	19	7	35	დაცვის მუშაკი	21	4
36	დაცვის მუშაკი	19	3	36	გაზის მეურნეობის სპეციალისტი	20	1
37	ეკონომისტი (საქონელმცოდნე, სტატისტიკოსი და სხვ.)	19	5	37	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	20	5
38	იურისტი	18	9	38	ინჟინერ-მშენებელი	19	4
39	ქვის, მარმარილოს დამმუშავებელი	15	4	39	მოლარე-ოპერატორი	19	8
40	მღებავი მშენებლობა	15	4	40	საოფისე პერსონალი (მდივან-რეფერენტი, ოფის მენეჯერი)	18	6
41	ტექნიკოსი, ინჟინერი (კავშირგაბმულობა, ტელევიზია)	14	3	41	იურისტი	17	10
42	მეწადე, ტყავის გამომჭრელი, ხარაზი, ტყავის მღებავი	13	3	42	ქირურგი	17	7
43	აგრონომი	13	5	43	აგრონომი	17	6
44	კარდოლოგი	13	7	44	მღესავი, მებათქაშე	17	4
45	ელექტრიკოსი	13	6	45	ოპერატორი (პლასტმასისა და ლითონის ნაკეთ. წარმოება)	16	2
46	სანტექნიკოსი	13	3	46	პედიატრი	16	5
47	ინჟინერი/ტექნოლოგი/მექანიკოსი სამთო	12	2	47	ანესთეზოლოგი	16	7

48	მეან-გინეკოლოგი	12	5	48	ავტოშემკეთებელი (ძრავის, სავალი ნაწილის, კოლოფის, მეთუნუქე, მღებავი და სხვ.)	16	5
49	ინჟინერ-მშენებელი	12	4	49	ავია-ინჟინერი	15	1
50	ქირურგი	12	7	50	ოპერატორი/მექანიკოსი (სათამაშო აპარატები, კინო-დანადგარები, ატრაქციონი)	15	2
51	ნევროპათოლოგი, ნევროლოგი	11	5	51	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი, ამწობი, ქალუხების მემონტაჟე	15	5
52	ანესთეზიოლოგი	11	7	52	ბარმენი	15	7
53	ლოგოპედი	11	2	53	ოპერატორი (კვების მრეწველობა)	14	2
54	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	11	6	54	დურგალი, ხურო	13	4
55	მეკაბელე-მრჩილავი	11	2	55	ფსიქოლოგი	13	6
56	რენიმატოლოგი, კატასტროფის ექიმი	11	5	56	გათბობა/კონდიცირება/ვენტილაციის სპეციალისტი	13	2
57	გათბობა/კონდიცირება/ვენტილაციის სპეციალისტი/ინჟინერი	11	2	57	მასაჟისტი (სპორტული), სპა ცენტრის სპეციალისტი, ბალნეოლოგი	13	4
58	მეფილე-მომპირკეთებელი	11	2	58	ქვის, მარმარილოს დამმუშავებელი	12	2
59	ფსიქოლოგი	10	6	59	მქსოველი, თექა, ქარგვა	12	1
60	გაზის მეურნეობის სპეციალისტი	10	1	60	ზეინკალი	12	4
61	ოჯახის ექიმი (ზოგადი, სოფლის)	10	2	61	მღებავი მშენებლობა	11	3
62	კალატოზი	10	2	62	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანაგრები)	11	5
63	მევენახე	10	1	63	ხარჯთაღმრიცხავი/საქმისმწარმოებელი (მშენებლობა)	11	2
64	ლითონის მხატვრული დამმუშავებელი	9	2	64	მეკაბელე-მრჩილავი	10	1
65	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინბავი)	9	5	65	გაყიდვების აგენტი, პრომოუტერი, დილერი, ბროკერი	10	1
66	ზეინკალი	9	4	66	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, მარკეტოლოგი	10	4
67	მღესავი, მებათქაშე	9	2	67	დიასახლისი სასტუმრო	10	3
68	კონდიტერი	9	3	68	ნევროპათოლოგი, ნევროლოგი	10	4
69	საოფისე პერსონალი (მდივან-რეფერენტი, ოფის მენეჯერი)	9	5	69	მებეტონე, მეარმატურე	10	4
70	მასაჟისტი (სპორტული), სპა ცენტრის სპეციალისტი, ბალნეოლოგი	9	3	70	ვეტერინარი, ვეტექიმი	10	5

71	მქსოველი, თექა, ქარგვა	8	1	71	მეთუნეუქე მშენებლობა	10	1
72	ავტოელექტრიკოსი	8	2	72	გადასახადის ამკრეფი	10	1
73	მეტალურგი (მდნობელი, მეყალიბე, მეღუმეღე)	8	2	73	გვირაბგამყვანი	10	1
74	დიასახლისი სასტუმრო	8	2	74	კვების ტექნოლოგი (უალკოჰოლო სასმელების, ღვინის, პურპროდუქტების, ლუდის, რძის პროდუქტების, ნაყინის)	10	7
75	ხარჯთაღმრიცხავი/საქმისმწარმოებელი (მშენებლობა)	7	2	75	ოჯახის ექიმი (ზოგადი, სოფლის)	9	1
76	გადასახადის ამკრეფი	7	1	76	მეფილე-მომპირკეთებელი	9	2
77	დისპეჩერი, კონტროლიორი (ტრანსპორტი)	7	2	77	უროლოგი, ტრანსფუზიოლოგი, ნეფროლოგი	9	4
78	ხარატი, მწარხავი	7	5	78	რეანიმატოლოგი, კატასტროფის ექიმი	9	4
79	სოციალური მუშაკი	6	2	79	კონდიტერი	9	4
80	ოპერატორი (კვების მრეწველობა)	6	2	80	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი	9	3
81	გიდი	6	2	81	მეტალურგი (მდნობელი, მეყალიბე, მეღუმეღე)	8	2
82	ამწეკრანის მემანქანე (ხიდურა)	6	3	82	პროგრამისტი	8	3
83	მეტალ-კონსტრუქციების ხელოსანი, ამწეობი, ჯალუხების მემონტაჟე	6	2	83	დისპეჩერი, კონტროლიორი (ტრანსპორტი)	7	2
84	გაზო-აირ შემდუღებელი	6	4	84	ამწეკრანის მემანქანე (ხიდურა)	7	2
85	საკრედიტო ოფიცერი	6	3	85	მენეჯერი მაღაზიის	7	4
86	ავტომრეცხავი	6	2	86	არქიტექტორი	6	4
87	სასტუმროს მენეჯერი, ადმინისტრატორი,	6	4	87	ტექნოლოგი (სამშენებლო წარმოება)	6	1
88	ეპიდემიოლოგი, ინფექციონისტი, ტოქსიკოლოგი, პარაზიტოლოგი	6	5	88	გიდი	6	2
89	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანადგარების)	6	4	89	ლაბორანტი (წყალი)	6	1
90	ლაბორანტი (წყალი)	6	1	90	მემონტაჟე/შემკეთებელი ლიფტის	6	2
91	რესტავრატორი, კონსერვაციის სპეციალისტი (მშენებლობა)	6	1	91	შემკეთებელი (საყოფაცხოვრებო ტექნიკის)	6	1
92	კვების ტექნოლოგი (ნაყინის, უალკოჰოლო სასმელების, რძის პროდუქტების, ჩაის გადამამუშავების და სხვ.)	6	5	92	საბანკო საქმის სპეციალისტი (საკრედიტო ოფიცერი)	6	2
93	სავალი ნაწილის	5	2	93	მექანიკოსი (ლითონის ნაკეთ. დაზგები)	5	1

94	ავია-ინჟინერი	5	1	94	მეხანძრე, მაშველი	5	1
95	ნეონატოლოგი	5	1	95	ოფთალმოლოგი, ოკულისტი	5	3
96	ტექნოლოგი (სამშენებლო წარმოება)	5	2	96	ყასაბი, ხორცის დამამუშავებელი	5	1
97	რადიოლოგი	5	4	97	სასტუმროს მენეჯერი, ადმინისტრატორი,	5	4
98	მეფრინველე	5	2	98	რენდგენოლოგი, ფიზიო- თერაპევტი	5	2
99	მექანიკოსი (საბავირო გზა)	5	2	99	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	5	2
100	ფსიქიატრი, ფსიქო- თერაპევტი	5	4	100	ინჟინერ-მეტალურგი	5	1
101	მეხანძრე, მაშველი	5	1	101	სტომატოლოგი- თერაპევტი	5	2
102	ინჟინერ-მეტალურგი	5	1	102	ადმინისტრატორი, მენეჯერი რესტორნის, ბარის	5	2
103	ექიმები სხვადასხვა სპეციალობის	5	2	103	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (სამკერვალო, ტყავის წარმოება)	5	1
104	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	5	2	104	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინძავი)	4	4
105	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	5	2	105	პიარ-მენეჯერი	4	3
106	ფართო პროფილის მშენებელი	4	1	106	რადიოლოგი	4	2
107	ადმინისტრატორი, მენეჯერი რესტორნის, ბარის	4	1	107	პარიხმასხერი, სტილისტი	4	2
108	მემონტაჟე/შემკეთებელი ლიფტის	4	2	108	ეპიდემიოლოგი, ინფექციონისტი, ტოქსიკოლოგი	4	3
109	პროგრამისტი	4	2	109	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	4	2
110	ადმინისტრატორი (ჯანდაცვა), კლინიკის მენეჯერი	4	2	110	მექანიკოსი (საბავირო გზა)	4	2
111	ყასაბი, ხორცის დამამუშავებელი	4	2	111	ექიმი ოტო- ლარინგოლოგი	4	3
112	არქიტექტორი	4	3	112	ხარატი, მწარხავი	4	4
113	მღარავი	4	3	113	მეფუტკრე	4	1
114	მეფუტკრე	4	1	114	ავტომრეცხავი	4	1
115	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	4	3	115	გაზო-აირ შემდუღებელი	4	2
116	აღმზრდელი, პედაგოგი (ბაგა, ბადი)	4	1	116	კომპიუტერი	3	2
117	მეტყვევ, ტყის ინჟინერი	4	1	117	მინის მხარშავი, მინა პაკეტის დამამზადებელი	3	1
118	ლაბორანტი (კვების მრეწველობა)	4	2	118	ტელე-ვიდეო-კინო მემონტაჟე, ხმის ლაპერატორი/რეჟისორი	3	1
119	ინჟინერ-ელექტრიკოსი	3	2	119	მენეჯერი წარმოების	3	2
120	ინსტრუქტორი (ფიტნეს- კლუბი, სოლარიუმი)	3	2	120	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმი-ლაბორანტი	3	2
121	ორთოდონტი, პარადონტოლოგი	3	2	121	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	3	2

122	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი, კარდიოგრაფი	3	2	122	მეტყევე, ტყის ინჟინერი	3	1
123	ფერმერი	3	1	123	ქიმიკოსი, ბიოქიმიკოსი, აგროქიმიკოსი, ინჟინერ- ქიმიკოსი	3	1
124	ქიმიკოსი, ბიოქიმიკოსი, აგროქიმიკოსი, ინჟინერ- ქიმიკოსი	3	1	124	მჭედელი	3	1
125	სანიტარი	3	2	125	ონკოლოგი, მამოლოგი	3	1
126	ექიმი-ნარკოლოგი	3	1	126	ფოტოგრაფი, ფოტო- დიზაინერი	3	1
127	ოფთალმოლოგი, ოკულისტი	3	3	127	ალერგოლოგი	3	3
128	სტომატოლოგი-თერაპევტი	3	3	128	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა, სატელეფონო)	3	1
129	ინჟინერ-სანტექნიკოსი	3	1	129	მხატვარი (ქვაზე)	3	1
130	მინის მხარშავი, მინა პაკეტის დამამზადებელი	3	1	130	სარეკლამო აგენტი	3	1
131	დიზაინერი (ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი, ფარდები)	3	3	131	სანტექნიკოსი, პლასტმასის მიღების შემდუღებელი	3	2
132	ინჟინერი/ტექნიკოსი სამედიცინო დანადგარების	3	2	132	ფერმერი	3	1
133	ტელე-ვიდეო-კინო მემონტაჟი, ხმის ოპერატორი/რეჟისორი	3	2	133	ფსიქიატრი, ფსიქო- თერაპევტი	3	3
134	უროლოგი, ტრანსფუზიოლოგი, ნეფროლოგი	3	3	134	ექიმები სხვადასხვა სპეციალობის	3	2
135	პიარ-მენეჯერი	3	3	135	ინჟინერ-სანტექნიკოსი	3	2
136	დარაჯი	3	2	136	ინსტრუქტორი (ფიტნეს- კლუბი, სოლარიუმი)	3	3
137	მექანიკოსი (კვებისმრეწველობის დანადგარების)	3	2	137	სტომატოლოგ- ინპლანტოლოგი	2	1
138	ექიმი-რევმატოლოგი	2	2	138	ფტიზიატრი	2	1
139	ვეტერინარი, ვეტექიმი	2	2	139	ადმინისტრატორი (ჯანდაცვა), კლინიკის მენეჯერი	2	2
140	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა, სატელეფონო), რადიო ინჟინერი	2	1	140	ლაპარასკოპიული ქირურგია	2	1
141	პულმონოლოგი	2	2	141	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	2	1
142	ანდროლოგი	2	2	142	ტექნოლოგი, ტექნიკოსი/მემონტაჟი (მეტალოპლასტმასის ნაკეთობების წარმოება)	2	1
143	გეოდეზისტი/გეოლოგი	2	1	143	ლაბორანტი (კვების მრეწველობა)	2	2
144	ფტიზიატრი	2	1	144	გასტროენტეროლოგი	2	2

145	ნავთობპროდუქტების სპეციალისტი	2	1	145	კადრების მენეჯერი, სპეციალისტი	2	2
146	ჰიდრაულიკისა და პნევმატიკის სპეციალისტები	2	1	146	ექიმი-ტრავმატოლოგი	2	1
147	ფოტოგრაფი, ფოტო-დიზაინერი	2	1	147	გეოდეზისტი, გეოლოგი, ტოპოგრაფი, ამზომველი	2	1
148	მექანიზატორი (სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა)	2	1	148	დიზაინერი (ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი, ფარდები)	2	1
149	მჭედელი	2	1	149	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი, კარდიოგრაფი	2	1
150	ავადმყოფის მომვლელი	2	1	150	ფართო პროფილის მშენებელი	2	1
151	მხატვარი (ქვაზე)	2	1	151	ვიზაჟისტი, გრიმიორი	2	1
152	მექანიზატორი (ცემენტის წარმოება)	2	1	152	ორთოდონტი, პარადონტოლოგი	2	2
153	ალერგოლოგი	2	2	153	მექანიზატორი (სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა)	2	1
154	გასტროენტეროლოგი	2	2	154	მრეცხავი ჭურჭლის	2	1
155	ინჟინერ-მექანიკოსი, ინჟინერ-მექანიზატორი	2	1	155	ავტოელექტრიკოსი	2	1
156	ავტო-ინჟინერი	2	1	156	მღარავი	2	2
157	ავტოდიავნოსტიკის სპეციალისტი	2	1	157	ავტო-ინჟინერი	2	1
158	ლაბორანტი (ცემენტის, ბეტონის წარმოება)	2	1	158	სერვის მენეჯერი	2	2
159	კოსმეტოლოგი	2	2	159	ნავთობპროდუქტების სპეციალისტი	2	1
160	სპორტსმენი (ფეხბურთელი)	2	1	160	ექიმი-ბაქტერიოლოგი, ვირუსოლოგი	2	1
161	ექიმი ოტო-ლარინგოლოგი	2	2	161	დიზაინერი (ინტერიერი მშენებლობა)	2	1
162	ანგელოლოგი	2	2	162	ავადმყოფის მომვლელი	2	1
163	ექიმი-ბაქტერიოლოგი, ვირუსოლოგი	1	1	163	მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანაგარების)	2	1
164	ექიმი-ტრავმატოლოგი	1	1	164	მხეხავი (ლითონის, რელსის)	1	1
165	ნეიროქირურგი	1	1	165	დამფასებელი	1	1
166	რეპროდუქტოლოგი, ემბრიოლოგი	1	1	166	ჰიდრაულიკისა და პნევმატიკის სპეციალისტები	1	1
167	ტექნოლოგი, ტექნიკოსი/მემონტაჟე (მეტალოპლასტმასის ნაკეთობები)	1	1	167	ინჟინერ-ელექტრიკოსი	1	1
168	მხეხავი (ლითონის, რელსის)	1	1	168	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალო-პლასტმასის ნაკეთობების)	1	1
169	სამედიცინო წარმომადგენელი	1	1	169	ენდოკრინოლოგი	1	1

170	ოპერატორი (პლასტმასისა და ლითონის ნაკეთ. წარმოება)	1	1	170	ჰემატოლოგი	1	1
171	ინსტალატორი (ინტერნეტი, საკაბელო ტელევიზია)	1	1	171	ვეტფერშალი	1	1
172	რენდგენოლოგი	1	1	172	ექიმი-ნარკოლოგი	1	1
173	პარიხმასხერი, სტილისტი	1	1	173	ლითონის მხატვრული დამმუშავებელი	1	1
174	მომსახურების კულტურა, კომუნიკაცია	1	1	174	მომმარაგებელი, ლოჯისტიკა, სუპერვაიზერი	1	1
175	რეჟისორი, პროდიუსერი, სცენარისტი	1	1	175	ინჟინერი/ტექნიკოსი სამედიცინო დანადგარების	1	1
176	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალ პლასტმასის ნაკეთობების)	1	1	176	ინჟინერ-ტექნიკოსი (ქაღალდის წარმოება)	1	1
177	მენეჯერი მაღაზიის	1	1	177	ინსტალატორი (ინტერნეტი, საკაბელო ტელევიზია)	1	1
178	ინჟინერ-ტექნიკოსი (ქაღალდის წარმოება)	1	1	178	რეპროდუქტოლოგი, ემბრიოლოგი	1	1
179	ტექნიკოსი (სამაცივრე დანადგარების)	1	1	179	მექანიზატორი (ცემენტის წარმოება)	1	1
180	სტომატოლოგი-ინპლანტოლოგი	1	1	180	ექიმი-რეაბილიტოლოგი, კურორტოლოგი	1	1
181	ენდოკრინოლოგი	1	1	181	ექიმი-რევმატოლოგი	1	1
182	ონკოლოგი, მამოლოგი	1	1	182	კარდეოლოგი	1	1
183	ადმინისტრატორი, მენეჯერი (განათლება)	1	1	183	ღარაჯი	1	1
184	ვიზაუსტი, გრიმიორი	1	1	184	ანგეოლოგი	1	1
185	ჰემატოლოგი	1	1	185	სოციალური მუშაკი	1	1
186	მომმარაგებელი, ლოჯისტიკა, სუპერვაიზერი	1	1	186	კოსმეტოლოგი	1	1
187	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	1	1				

ბ. ზუბიდი და სამეგრელოს მიმდებარე ტერიტორია

1 წელიწადში				2-3 წელიწადში			
№	პროფესია, სპეციალობა	ბა ცი	საწარმო/რბანის აცია	№	პროფესია, სპეციალობა	ბა ცი	საწარმო/რბანის აცია
1	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	55	4	1	მძღოლი (ც კატეგორიის, სატვირთო და სხვ.)	44	10
2	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	42	6	2	მუსიკოსი (მუსიკის მასწავლებელი), მოცეკვავე, ცეკვის მასწავლებელი	35	4

3	ოპერატორი (კვების მრეწველობა)	25	1	3	პედაგოგი (დაწვევითის, სახელობო პროფესიების, ფიზიკის, გეოგრაფიის, ინგლისურის, ისტორიის, ქიმიის, მათემატიკის, ინფორმაციული ტექნოლოგიების და სხვ.)	26	12
4	გამყიდველ-კონსულტანტი	25	5	4	მზარეული, კულინარი	20	7
5	დამლაგებელი, მეეზოვე	24	5	5	მიმტანი	20	9
6	ექთანი, მედლა	24	4	6	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	19	5
7	პედაგოგი (ქართული ენის, გეოგრაფიის, ინგლისური ენის, ფიზიკის, სახელობო პროფესიების, ინფორმაციული ტექნოლოგიების, მათემატიკის, ქიმიის, ბიოლოგიის, აგროსაქმის, რუსული ენის და სხვ.)	23	18	7	სპორტის (ცურვის, ფეხბურთის და სხვ.) მასწავლებელი/ტრენერი	17	4
8	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	22	5	8	IT სპეციალისტი, კომპიუტერული გრაფიკის სპეციალისტი	14	8
9	მძღოლი (ც კატეგორიის, ბეტონმზიდის და სხვ.)	22	8	9	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, მარკეტოლოგი	13	6
10	ავტოშემკეთებელი (ძრავის, სავალი ნაწილის, კოლოფის, ავტოზეინკალი და სხვ.)	21	7	10	იურისტი	10	7
11	მუსიკოსი (მუსიკის მასწავლებელი), მსახიობი, მოცეკვავე	14	4	11	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	10	4
12	IT სპეციალისტი	14	10	12	ელექტრიკოსი	9	4
13	ფართო პროფილის მშენებელი	13	2	13	პარისმახერი, სტილისტი	8	5
14	დამფასოებელი	13	2	14	გამყიდველ-კონსულტანტი	8	4
15	მოლარე-ოპერატორი	13	3	15	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანაშემწე	8	5
16	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანაშემწე	13	10	16	ექთანი, მედლა	8	4
17	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	12	6	17	ზეინკალი	7	2
18	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	11	5	18	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	7	2
19	კოსმეტოლოგი	11	2	19	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი	7	3
20	საწყობის მენეჯერი	11	2	20	დამლაგებელი, მეეზოვე	7	5
21	მიმტანი	10	5	21	დამფასოებელი	6	2
22	მასაჟისტი, სპა ცენტრის სპეციალისტი, ბალნეოლოგი	10	4	22	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი, ამწყობი	5	2

23	სპორტის (ცურვის, კალათბურთის და სხვ.)	10	4		23	მზარეულის დამხმარე	5	3
24	ბარმენი	9	8		24	ფართო პროფილის მშენებელი	5	2
25	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	9	6		25	მეფილე-მომპირკეთებელი	5	2
26	მზარეული, კულინარი	9	5		26	კალატოზი	5	3
27	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკა)	9	3		27	ელ. შემდუღებელი	5	2
28	პარიხმასხერი, სტილისტი	8	5		28	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	5	4
29	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, მარკეტოლოგი	7	6		29	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი, კარდიოგრაფი	5	3
30	ზეინკალი	7	2		30	დაცვის მუშაკი	5	2
31	კალატოზი	6	2		31	ტელევიდეო-კინო მემონტაჟე, ხმის ოპერატორი/რეჟისორი	5	2
32	დიზაინერი (ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი, ფარდები)	6	2		32	ოპერატორი(ხის დამამუშავებელი წარმოება)	4	1
33	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი	6	4		33	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	4	2
34	ელ. შემდუღებელი	6	4		34	ტელეოპერატორი, გამნათებელი	4	1
35	იურისტი	6	5		35	მოლარე-ოპერატორი	4	3
36	ელექტრიკოსი	6	4		36	ფსიქოლოგი	4	4
37	რენდგენოლოგი, ფიზიო-თერაპევტი,ექთანიც	5	2		37	სტომატოლოგი-თერაპევტი	4	3
38	ტურიზმის მენეჯერი	5	1		38	სავალი ნაწილის	4	2
39	გაზო-აირ შემდუღებელი	5	1		39	ავტომრეცხავი	4	1
40	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი, ამწეობი,	4	2		40	ბარმენი	4	4
41	მეფილე-მომპირკეთებელი	4	2		41	საკრედიტო ოფიცერი	4	1
42	ხელოსანი ალუმინის კარ-ფანჯრის	4	1		42	ავტო შემკეთებელი(ავტოზეინკალი, ვულკანიზაციის ხელოსანი და სხვ.)	4	2
43	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (კვების მრეწველობის \ დანადგარების)	4	1		43	კონდიტერი	3	2
44	სანტექნიკოსი, პლასტმასის მიღების შემდუღებელი	3	2		44	დოკერი, დოკერ-მექანიზატორი	3	1
45	ავტოელექტრიკოსი	3	1		45	მასაჟისტი, სპა ცენტრის სპეციალისტი, ბალნეოლოგი	3	3
46	მეან-გინეკოლოგი	3	2		46	ექიმი-ორთოპედი	3	2
47	ტელევიდეო-კინო მემონტაჟე, ხმის ოპერატორი/რეჟისორი	3	2		47	დიზაინერი (ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი, ფარდები)	3	1
48	სარეკლამო აგენტი	3	2		48	აღმზრდელი, პედაგოგი (ბავა, ბაღი)	3	2

49	დეკორატივი, მებაღე, ლანდშაფტის დიზაინერი	3	2		49	ექიმი-თერაპევტი	3	2
50	მეკაბელე-მრჩილავი	3	1		50	რეკლამის დამამზადებელი	3	1
51	ტექნიკოსი, ინჟინერი (კავშირგაბმულობა, ტელევიზია)	3	1		51	ხარატი, მწარხავი	3	2
52	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმი-ლაბორანტი	3	2		52	ქირურგი	3	2
53	ექიმი-თერაპევტი	3	2		53	რენდგენოლოგი, ფიზიო-თერაპევტი,ექთანაც	3	2
54	ტელეოპერატორი, გამნათებელი	3	2		54	აგრონომი	3	1
55	მრეცხავი მინის, ვიტრინის	3	1		55	ტურიზმის მენეჯერი	3	1
56	მექანიკოსი/ტექნიკოსი (სამშენებლო ტექნიკა)	3	2		56	სარეკლამო აგენტი	3	1
57	მეწისქვილე (ფქვილის წარმოება)	3	1		57	სტომატოლოგ-ინპლანტოლოგი	2	1
58	კონდიტერი	3	3		58	ვიზაჟისტი, გრიმიორი	2	2
59	არქიტექტორი	3	1		59	სანტექნიკოსი, პლასტმასის მილების შემღებელი	2	1
60	ეკონომისტი (საქონელმცოდნე, სტატისტიკოსი და სხვ.)	3	3		60	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინძავი)	2	1
61	აგრონომი	2	1		61	კარდეოლოგი	2	1
62	მკერავი, გამომჭრელი	2	2		62	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	2	1
63	ინკასატორი ელ. ენერჯის, გაზის, წყლის	2	1		63	მომმარაგებელი, ლოჯისტიკა, სუპერვაიზერი	2	2
64	ინსტალატორი (ინტერნეტი, საკაბელო ტელევიზია)	2	1		64	მეგზევე, ასფალტის დამგები, მელიანდაგე	2	1
65	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	2	1		65	მექანიკოსი გემის	2	2
66	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი, კარდიოგრაფი	2	2		66	მექანიკოსი/ტექნიკოსი (სამშენებლო ტექნიკა)	2	1
67	სანიტარი	2	1		67	მეშუშე (მინის ჭრა, მონტაჟი)	2	1
68	მემონტაჟე/შემკეთებელი ლიფტის	2	1		68	ამწვეკრანის მემანქანე (ხიდურა)	2	1
69	კარდეოლოგი	2	1		69	მცხობელი, მზელავი	2	1
70	მღესავი, მებათქაშე	2	1		70	დარაჯი	2	1
71	ამწვეკრანის მემანქანე (ხიდურა)	2	1		71	ადმინისტრატორი, მენეჯერი რესტორნის, ბარის	2	1
72	მებეტონე, მემარმატურე	2	1		72	კვების ტექნოლოგი (თევზის გადამამზადება)	1	1

73	ქირურგი	2	2	73	ტექნოლოგი, ტექნიკოსი/მემონტაჟი (მეტალოპლასტმასის ნაკეთობების წარმოება)	1	1
74	საოფისე პერსონალი (მდივან-რეფერენტი, ოფის მენეჯერი)	2	2	74	დეკორატორი, მებაღე, ლანდშაფტის დიზაინერი	1	1
75	წყალმომარაგების სპეციალისტი	2	1	75	დიზაინერი (ინტერიერი მშენებლობა)	1	1
76	მცხოვლები, მზელავი	2	2	76	ენდოკრინოლოგი	1	1
77	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	2	1	77	ღურგალი, ხურო	1	1
78	აღმზრდელი, პედაგოგი (ბაგა, ბაღი)	2	2	78	ექიმი ოტო-ლარინგოლოგი	1	1
79	პიარ-მენეჯერი	2	2	79	ინსტალატორი (ინტერნეტი, საკაბელო ტელევიზია)	1	1
80	მხატვარი (ქვაზე)	2	1	80	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალო-პლასტმასის ნაკეთობების)	1	1
81	საკრედიტო ოფიცერი	2	1	81	კოსმეტოლოგი	1	1
82	ექიმი-ორთოპედი	2	2	82	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა)	1	1
83	ფსიქოლოგი	2	2	83	ონკოლოგი, მამოლოგი	1	1
84	დოკერი, დოკერ-მექანიზატორი	2	1	84	ოფთალმოლოგი, ოკულისტი	1	1
85	ინჟინერი/მექანიკოსი (წყალმომარაგების დანადგარები)	2	1	85	მღარავი	1	1
86	ელექტრო მემონტაჟი-ელექტრო-ზეინკალი	2	1	86	მღესავი, მებათქაშე	1	1
87	გეოდეზისტი, გეოლოგი, ტოპოგრაფი, ამზომველი	2	2	87	მკერავი, გამომკრელი	1	1
88	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინძავი)	2	2	88	ინჟინერი/ტექნიკოსი სამედიცინო დანადგარების	1	1
89	დაცვის მუშაკი	2	1	89	მეან-გინეკოლოგი	1	1
90	ტალმანი (ნავსადგური)	2	1	90	გასტროენტეროლოგი	1	1
91	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	1	1	91	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	1	1
92	კვების ტექნოლოგი (თევზის გადამუშავება)	1	1	92	პროგრამისტი	1	1
93	ფოტოგრაფი	1	1	93	ქვის, მარმარილოს დამმუშავებელი	1	1
94	ოქრომკედელი, იუველირი	1	1	94	ინჟინერ-ელექტრიკოსი	1	1
95	პედიატრი	1	1	95	საოფისე პერსონალი (მდივან-რეფერენტი, ოფის მენეჯერი)	1	1
96	უროლოგი, ტრანსფუზიოლოგი, ნეფროლოგი	1	1	96	სასტუმროს მენეჯერი, ადმინისტრატორი,	1	1
97	კადრების მენეჯერი, სპეციალისტი	1	1	97	საზღვაო აგენტი, ბროკერი	1	1
98	დიზაინერი (ინტერიერი მშენებლობა)	1	1	98	მიწის ამზომველი	1	1

99	მობილური ტელეფონის შემკეთებელი	1	1		99	აუდიტორი	1	1
100	დურგალი, ხურო	1	1		100	ავტო-ინჟინერი	1	1
101	რეჟისორი, პროდიუსერი, სცენარისტი	1	1					
102	მხეხავი (ლითონის, რელსის)	1	1					
103	პროგრამისტი	1	1					
104	გიდი	1	1					
105	სტომატოლოგი-ინპლანტოლოგი	1	1					
106	მღარავი	1	1					
107	ხარჯთაღმრიცხავი/საქმისმწარმოებელი (მშენებლობა)	1	1					
108	დიზაინერ/დეკორატორი (ტელევიზია)	1	1					
109	ავეჯის ხელოსანი	1	1					
110	მიწის ამზომი	1	1					
111	ტიხრული მინანქრის სპეც., მოზაიკა, ფერწერა	1	1					
112	ექიმი-ტრავმატოლოგი	1	1					
113	ავტო-ინჟინერი	1	1					
114	მზარეულის დამხმარე	1	1					
115	ენდოკრინოლოგი	1	1					
116	ნევროპათოლოგი, ნევროლოგი	1	1					
117	მომმარაგებელი, ლოჯისტიკა, სუპერვაიზერი	1	1					
118	ადმინისტრატორი, მენეჯერი რესტორნის, ბარის	1	1					
119	სტომატოლოგი-თერაპევტი	1	1					
120	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა, სატელეფონო)	1	1					

ბ. რუსთავი და ქვემო ქართლის მიმდებარე ტერიტორია

1 წელიწადში				2-3 წელიწადში			
№	პროფესია, სპეციალობა	კაცი	საწარმო/ორბანიზაცია	№	პროფესია, სპეციალობა	კაცი	საწარმო/ორბანიზაცია
1	ელ. შემდუღებელი	182	13	1	ხარატი, მხარხავი	100	4
2	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	72	11	2	დამხმარე მუშა, მტვირთავი	96	7
3	მეტალურგი (მღნობელი, მეყალიბე, მელუმეღე)	65	5	3	ელ. შემდუღებელი	80	8
4	ხარატი, მხარხავი	50	5	4	ზეინკალი	78	6

5	გაზო-აირ შემდუღებელი	46	3		5	დამლაგებელი, მეეზოვე	37	3
6	ზეინკალი	31	8		6	ლაბორანტი (კვების მრეწველობა)	35	2
7	მძლოლი (სპეცტექნიკის და სხვ.)	29	5		7	მეტალურგი (მდნობელი, მეყალიბე, მეღუმეღე)	35	5
8	რენიმატოლოგი, კატასტროფის ექიმი	26	2		8	მღარავი	35	1
9	ტექნოლოგი (სამშენებლო წარმოება)	25	4		9	ამწეკრანის მემანქანე (ხიდურა)	34	2
10	ელექტრო მემონტაჟე, ელექტრო-ზეინკალი	23	7		10	ავეჯის ხელოსანი	33	2
11	ამწეკრანის მემანქანე (ხიდურა)	23	6		11	ტექნოლოგი (სამშენებლო წარმოება)	30	3
12	ქვის, მარმარილოს დამამუშავებელი	21	5		12	მემონტაჟე (მშენებლობა)	25	2
13	მზარეული, კულინარი	21	12		13	მძლოლი (სპეცტექნიკის და სხვ.)	24	4
14	ეასაბი, ხორცის დამამუშავებელი	18	2		14	ელექტრო მემონტაჟე, ელექტრო-ზეინკალი	21	2
15	ავტოშემკეთებელი (ძრავის, სავალი ნაწილის, კოლოფის, მეთუნეჟე, მღებავი, ავტოზეინკალი და სხვ.)	17	5		15	გაზო-აირ შემდუღებელი	20	2
16	გამყიდველ-კონსულტანტი	16	6		16	ინჟინერ-მექანიკოსი, ინჟინერ-მექანიზატორი	20	1
17	მიმტანი	16	7		17	სპორტის მასწავლებელი/ტრენერი	16	2
18	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	15	4		18	მიმტანი	16	7
19	მემონტაჟე/შემკეთებელი ლიფტის	15	1		19	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	15	3
20	მღარავი	15	1		20	მემონტაჟე/შემკეთებელი ლიფტის	15	1
21	ლაბორანტი (კვების მრეწველობა)	13	2		21	დისტრიბუტორი, ექსპედიტორი, პრესელერი	14	4
22	ელექტრიკოსი	12	6		22	ლაბორანტი (ცემენტის, ბეტონის წარმოება)	14	2
23	ჟურნალისტი, კორესპონდენტი, რედაქტორი	12	3		23	მზარეული, კულინარი	12	7
24	ანესთეზოლოგი	12	4		24	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკა)	12	3
25	ბიბლიოთეკარი	11	1		25	კალატოზი	11	2
26	ფარმაცევტული წარმოების ტექნოლოგი	11	1		26	ექიმის ასისტენტი	10	1

27	ავეჯის ხელოსანი	11	3		27	სპორტსმენი (ფეხბურთელი, ავტომობილელი და სხვ)	10	1
28	პარისმახერი, სტილისტი	11	6		28	არგონით შემდუღებელი	10	1
29	ექთანი	11	2		29	ყასაბი, ხორცის დამამუშავებელი	10	1
30	კარდეოლოგი	11	7		30	რენიმატოლოგი, კატასტროფის ექიმი	10	1
31	დამლაგებელი, მეეზოვე	10	5		31	მჭედელი	9	2
32	მემონტაჟე (მშენებლობა)	10	1		32	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, მარკეტოლოგი	8	3
33	მჭედელი	10	2		33	ღეზინფექციონისტი	8	1
34	სპორტსმენი (ფეხბურთელი, კალათბურთელი, ავტომობილელი)	10	1		34	მექანიკოსი/ტექნიკოსი (სამშენებლო ტექნიკა)	8	1
35	ტექნიკოსი ჰიდრო დანადგარები	10	1		35	ქვის, მარმარილოს დამამუშავებელი	8	4
36	მცხობელი, მზელავი	10	6		36	ექთანი, მედდა	8	3
37	IT სპეციალისტი, კომპიუტერული გრაფიკის სპეციალისტი	9	5		37	ელექტრიკოსი	7	3
38	ტექნოლოგი კვების მრეწველობა (ხორცპროდუქტების, ლუდის, რძის და სხვ.)	9	6		38	გაყიდვების აგენტი, პრომოუტერი, დილერი, ბროკერი	7	2
39	მექანიზატორი/მემანქანე (საგზაო, სამშენებლო ტექნიკა)	8	5		39	ინჟინერ-ქიმიკოსი	7	2
40	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	8	1		40	მენეჯერი წარმოების	7	3
41	ქირურგი (ზოგადი, ანგეოლოგ-ქირურგი	8	6		41	მენეჯერი მაღაზიის	6	2
42	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანამშრომელი	7	4		42	სანიტარი	6	1
43	არგონით შემდუღებელი	7	1		43	ინჟინერ-ენერგეტიკოსი	6	1
44	აგრონომი	7	2		44	მცხობელი, მზელავი	6	4
45	მოლარე-ოპერატორი	7	4		45	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	6	2
46	ექიმი-ტრავმატოლოგი	7	5		46	სანტექნიკოსი, პლასტმასის მიღების შემდუღებელი	6	1
47	მეხეობა, მემანქანე	6	3		47	ავტოშემკეთებელი (ძრავის, სავალი ნაწილის, კოლოფის, მღებავი და სხვ.)	6	4
48	გაყიდვების/მარკეტინგის მენეჯერი, მარკეტოლოგი	6	3		48	გამყიდველ-კონსულტანტი	5	4
49	მეშახტე, ქვის მოპოვებელი	6	1		49	პარისმახერი, სტილისტი	5	5

50	დეზინფექციონისტი	6	1		50	ოპერატორი (ქიმწმენდა, რეცხვა, უთო)	5	1
51	კონსტრუქტორი (მშენებლობა)	6	2		51	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალო პლასტმასის ნაკეთობების)	5	2
52	პედაგოგი (ქიმიის, ფიზიკის, მათემატიკის, დაწვებითის, უცხო ენების და სხვ.)	6	5		52	ეკონომისტი (საქონელმცოდნე, სტატისტიკოსი და სხვ.)	5	3
53	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	5	4		53	პედაგოგი (ქიმიის, მათემატიკის, უცხო ენის, ხელოვნების და სხვ.)	5	4
54	ექიმის ასისტენტი	5	1		54	პედიატრი	4	1
55	პროგრამისტი	5	4		55	ოპერატორი (პლასტმასისა და ლითონის ნაკეთ. წარმოება)	4	1
56	კონდიტერი	5	3		56	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმი-ლაბორანტი	4	2
57	მხატვარი (ქვაზე)	5	2		57	მოლარე-ოპერატორი	4	2
58	ავტო-ინჟინერი	5	1		58	ფტიზიატრი	4	1
59	ლაბორანტი (წყალი)	5	1		59	ძიძა	4	1
60	ოპერატორი (ქიმწმენდა, რეცხვა, უთო)	4	1		60	აგრონომი	4	2
61	ელექტრო შემკეთებელი (ელექტრო მექანიკოსი)	4	2		61	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინდავი), დიზაინერი	4	2
62	ღურგალი, ხურო	4	3		62	ბარმენი	3	3
63	იურისტი	4	4		63	ფარმაცევტი, ფარმაკოლოგი	3	2
64	ძიძა	4	1		64	თექის სპეციალისტი	3	1
65	მეზავრთა გადაყვანის/გადაზიდვების სპეციალისტი	4	1		65	შემკეთებელი (სალარო აპარატის)	3	1
66	ოფთალმოლოგი, ოკულისტი	4	2		66	მებეჭონე, მეარმატურე	3	1
67	ლაბორანტი (ჯანდაცვა), ექიმი-ლაბორანტი	4	3		67	კოსმეტოლოგი	3	3
68	ბარმენი	4	3		68	იურისტი	3	3
69	ოპერატორი (პლასტმასისა და ლითონის ნაკეთ. წარმოება)	4	1		69	ტექნიკოსი კბილის	2	1
70	ინჟინერ-მშენებელი	4	1		70	მუსიკის მასწავლებელი	2	1
71	მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანადგარების)	4	2		71	ადმინისტრატორი (ჯანდაცვა), კლინიკის მენეჯერი	2	1

72	აგროქიმიკოსი, ინჟინერ-ქიმიკოსი	4	2		72	ოპერატორი წყლის/ლიმონათის ჩამოსხმა	2	1
73	ლაბორანტი (ბეტონის წარმოება)	4	2		73	გეოდეზისტი, გეოლოგი	2	2
74	საყოფაცხოვრებო ტექნიკის შემკეთებელი (მაცივრის და სხვ.)	4	2		74	პროგრამისტი	2	2
75	ფსიქოლოგი	4	3		75	საწყობის მენეჯერი	2	1
76	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	3	2		76	ბუღალტერი, ბუღალტრის თანაშემწე	2	1
77	ტყავის დამუშავების სპეციალისტი/ტექნოლოგი	3	1		77	ალერგოლოგი	2	1
78	მომსახურების კულტურა, კომუნიკაცია	3	1		78	ტექნოლოგი კვების მრეწველობა	2	2
79	პედიატრი	3	1		79	ანესთეზიოლოგი	2	1
80	ბენზინ-გაზ გასამართი სადგურის ოპერატორი	3	1		80	ექიმი-ტრავმატოლოგი	2	1
81	სოციალური მუშაკი	3	2		81	კარდეოლოგი	2	2
82	კალატოზი	3	2		82	მექანიკოსი (კვების მრეწველობის დანადგარების)	2	1
83	წყალმომარაგების სპეციალისტი	3	1		83	პიარ-მენეჯერი	1	1
84	სპორტის მასწავლებელი/ტრენერი	3	1		84	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა)	1	1
85	შემკეთებელი (სალარო აპარატის)	3	1		85	კონდიტერი	1	1
86	მექანიკოსი/ტექნიკოსი (სამშენებლო ტექნიკა)	3	2		86	ტყავის დამუშავების სპეციალისტი/ტექნო ლოგი	1	1
87	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი, კარდიოგრაფი	3	2		87	კადრების მენეჯერი, სპეციალისტი	1	1
88	ფართო პროფილის მშენებელი	3	2		88	ოპერატორი/მექანიკო სი (სათამაშო აპარატები)	1	1
89	ფტიზიატრი	3	1		89	ინჟინერ- ელექტრიკოსი	1	1
90	ადმინისტრატორი/მენეჯერ ი (ჯანდაცვა)	2	2		90	ექიმები სხვადასხვა სპეციალობის	1	1
91	არქიტექტორი	2	1		91	მეთუნე ქმ მშენებლობა	1	1
92	ეპიდემიოლოგი, ინფექციონისტი, ტოქსიკოლოგი	2	2		92	ექოსკოპისტი, ენდოსკოპისტი, ტომოგრაფი, კარდიოგრაფი	1	1
93	ფინანსისტი/საფინანსო მენეჯერი	2	2		93	ტექნიკოსი/მექანიკოს ი (კვების მრეწველობის დანადგარების)	1	1
94	ტექნიკოსი/მექანიკოსი (კვების მრეწველობის	2	1		94	ფინანსისტი/საფინანს ო მენეჯერი	1	1

	დანადგარების)							
95	კოსმეტოლოგი	2	2		95	ტელევიდეო-კინო მემონტაჟე, ხმის ოპერატორი/რეჟისორ ი	1	1
96	ვიზაჟისტი	2	2		96	მენეჯერი ტრანსპორტის	1	1
97	ოპერატორი წელის/ლიმონათის ჩამოსხმა	2	1		97	სტომატოლოგი- თერაპევტი	1	1
98	გატობობა/კონდიციონერება/ვენ ტილაციის სპეციალისტი	2	1		98	მანიკურისა და პედიკურის სპეციალისტი	1	1
99	საწყოების მენეჯერი	2	1		99	სერვის მენეჯერი	1	1
100	ინჟინერი	2	1		100	რენდგენოლოგი, ფიზიო- თერაპევტი,ექთანიც	1	1
101	დიზაინერი, კონსტრუქტორი (ხის და მეტალო-პლასტმასის ნაკეთობების წარმოება)	2	2		101	კომპიუტერული გრაფიკა	1	1
102	რენდგენოლოგი, ფიზიო- თერაპევტი,ექთანიც	2	1		102	ავტოელექტრიკოსი	1	1
103	ფსიქიატრი, ფსიქო- თერაპევტი	2	1		103	მასაჟისტი, სპა ცენტრის სპეციალისტი, ბალნეოლოგი	1	1
104	მუსიკოსი (მუსიკის მასწავლებელი)	2	1		104	ღურგალი, ხურო	1	1
105	რესტავრატორი, კონსერვაციის სპეც.(მშენებლობა)	2	1		105	ტატუს დამხატველი	1	1
106	ინჟინერ-ელექტრიკოსი	2	1					
107	პოლიგრაფისტი (მბეჭდავი, დამკაბადონებელი, ამკინძავი)	2	1					
108	ეკონომისტი (საქონელმცოდნე, სტატისტიკოსი და სხვ.)	2	2					
109	მენეჯერი წარმოების	1	1					
110	კადრების მენეჯერი, სპეციალისტი	1	1					
111	ოჯახის ექიმი (ზოგადი, სოფლის)	1	1					
112	ონკოლოგი, მამოლოგი	1	1					
113	რადიოლოგი	1	1					
114	ოსტატი/საქმისმწარმოებე ლი (მშენებლობა)	1	1					
115	ტატუს დამხატველი	1	1					
116	ოპერატორი (ბილინგი)	1	1					
117	ტექნიკოსი კბილის	1	1					
118	მეგზვევა, ასფალტის დამგები, მელიანდაგე	1	1					

119	ინკასატორი ელ. ენერჯის, გაზის, წყლის	1	1				
120	პულმონოლოგი	1	1				
121	მეკომპრესორე (თხევადი აირის წარმოება)	1	1				
122	ჰემატოლოგი	1	1				
123	კერამიკოსი	1	1				
124	მენეჯერი მაღაზიის	1	1				
125	დიზანერი კერამიკული ნაწარმი	1	1				
126	ტექნოლოგი კერამიკული წარმოება	1	1				
127	ტელე-ვიდეო-კინო მემონტაჟე, ხმის ოპერატორი/რეჟისორი	1	1				
128	მეთუნეუქე მშენებლობა	1	1				
129	ექიმი-ორთოპედი	1	1				
130	მეტალო-კონსტრუქციების ხელოსანი	1	1				
131	უროლოგი	1	1				
132	გეოდეზისტი, გეოლოგი	1	1				
133	ოპერატორი (კავშირგაბმულობა)	1	1				
134	ენდოკრინოლოგი	1	1				
135	მასაჟისტი, სპა ცენტრის სპეციალისტი, ბალნეოლოგი	1	1				
136	ალერგოლოგი	1	1				
137	მღესავი, მებათქაშე	1	1				
138	ნევროპათოლოგი, ნევროლოგი	1	1				
139	ექიმი ოტო-ლარინგოლოგი	1	1				
140	პიარ-მენეჯერი	1	1				
141	ავტოელექტრიკოსი	1	1				
142	უცხო ენის სპეციალისტი, თარჯიმანი	1	1				